

دکتر کریمی

درس اول: هدف زندگی

اختلاف در انتخاب اهداف

کلید واژگان

اهداف انسان ها

- بینش و نگرش خاص به دنبال هدف
- اختلاف در اهداف ریشه در نوع نگاه و اندیشه

معیار انتخاب هدف های اصلی

آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم - و به هر کس اراده کنیم - می دهیم؛ سپس دورخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود. (۸)

و آن که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مومن باشد، پاداش داده خواهد شد (۱۹ اسراء)

بعضی از مردم می گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت بهره ای ندارند (۲۰۰)

و بعضی می گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار (۲۰۱)

اینان از کار خود نصیب و بهره ای دارند؛ و خداوند سریع الحساب است (۲۰۲ بقره)

آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی کنید؟ (۶۰ قصص)

قصص

جهان هدفمند

دخان ۳۸ / ۳۹

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ • و ما آسمان ها و زمین و آنچه بین آن هاست را به بازیچه نیافریدیم.

• آن ها را جز به حق خلق نکردیم.

جهان بازیچه نیست (رد بی هدفی)

توسید در فالقیت

جهان حق است (هدفمندی)

ضرورت معاد - حکمت الهی

ارتباط: حدیث امام علی (ع): «ای مردم ... هیچ کس بیبوده آفریده نشده ...»

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ (درس ۴ - دهم)

کلید واژگان

خداوند

- حکیم ✓
- کار بیبوده ✗

انسان

- هدف خلقت را: شناسایی و انتخاب
- روحیه بی نهایت طلب
- استعداد های مادی و معنوی فراوان

حیوانات و گیاهان

- هدف: حیوانات ← غریزی، گیاهان ← طبیعی
- اهداف محدود
- استعداد های محدود مادی

جهان خلقت

- حق ✓
- هدفمند ✓
- بازیچه ✗
- عبث ✗
- لاعین ✗

دکتر کریمی

اولین نیام برتر

درس اول: هدف زندگی

نساء ۱۳۴

برترین هدف

هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد.

نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا

فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

رسیدن به خدا، دنیا و آخرت را آباد می کند

ترب الهی جامعیت بین اسلام «چون که صد آمد نود هم پیش ماست.»

«ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد؟

ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟

ای عقل تو به باشی در دانش و در پیش؟

خوبی قمر بهتر، یا آن که قمر سازد؟

یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟

یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟»

مقایسه فائق و مفلوق

کلید واژگان

انسان

استعدادهای متنوع بی نهایت طلب هدف باید هر دو را پاسخ دهد با یک تیر چند نشان زدن

- مومنان زیرک ترین افراد
- انتخاب خداوند و قرب
- جامع و برتر
- به او به عنوان هدف
- نزدیکی مکانی نیست
- آیه ﴿قُلْ أَنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي...﴾

آیات مرتبط با پیام	پیام
۶۰ قصص	۱- برخی از هدفها و دل بستگیها <u>پایان پذیر</u> هستند و تنها پاسخگوی برخی از <u>استعدادهای مادی</u> ما هستند.
۱۸ اسراء	۲- اگر کسی آنها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد.
۱۸ اسراء و ۲۰۰ بقره	۳- اگر کسی فقط این هدفها را انتخاب کند. دچار <u>خواری، سرافکنگی و بی بهرگی</u> در آخرت و عذاب دوزخ خواهد شد.
۶۰ قصص	۴- برخی هدفها <u>پایان ناپذیر</u> و <u>همیشگی</u> اند و پاسخگوی <u>استعدادهای مادی و معنوی</u> بیشتری در وجود ما هستند.
۱۹ اسراء و ۲۰۱	۵- برخی اگر کسی آنها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و برای آن تلاش کند، به هدف خود خواهد رسید.
۶۰ قصص	۶- هدفهای پایان ناپذیر همان هدفهای اخروی هستند.
۶۰ قصص	۷- هدفهای پایان پذیر همان هدفهای دنیوی هستند.
۲۰۱ و ۲۰۲ بقره	۸- اصل قرار گرفتن هدفهای اخروی، مانع بهره مندی انسان از نعمت های دنیایی نمی شوند.
۱۸ اسراء و ۲۰۰ بقره	۹- اگر هدفهای دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدفهای اخروی می شوند.
نتیجه: برنامه ریزی انسان باید دربرگیرنده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و اهداف دنیوی در فرع و تابع آنها باشند.	

کلید واژگان

اهداف اصلی

- آخرت
- قرب به خداوند
- باید اصل زندگی باشد

اهداف فرعی

- دنیا
- مادیات
- خوب و ضروری
- نباید اصل باشند

دکتر کریمی

درس دوم: پیر پرواز

آن‌ها هنگامی که مردم را به نماز فرا می‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به خاطر آن است که آن‌ها گروهی هستند که تعقل نمی‌کنند. مائده، ۵۸

عدم تعقل

- رسیدن به دوزخ
- تمسخر و بازی گرفتن نماز و احکام

۲ اختیار:

اختیار

- اراده، اختیار، مسئولیت سرنوشت
- انتخاب راه رستگاری یا شقاوت
- شناسایی راه با عقل، انتخاب آن با اختیار

انسان ۳

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ

ربوبیت الهی

إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا

- ما راه را به او نشان دادیم
- یا سپاسگزار خواهد بود و یا ناسپاس

إِمَّا ... إِمَّا ... یا ... یا ← انتخاب: اختیار - تفکر و تصمیم

انسان شناسی (خودشناسی) ← قرب الهی

- اولین گام در مسیر رشد و کمال و رستگاری
- به معنای شناخت سرمایه‌ها و استعدادها و چگونگی بکارگیری آنها
- به معنای شناخت موانع حرکت و نحوه مقابله با آنها
- سودمندترین دانش‌ها

سرمایه‌های انسان

۱ عقل:

عقل

- اندیشه
- تشخیص راه درست از غلط
- دریافت حقایق
- دوری از جهل و نادانی

و می‌گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم.

ملک، ۱۰

آن‌ها (دشمنان اسلام) را متحد می‌پنداری در حالی که دل‌هایشان پراکنده است؛ این به خاطر آن است که آن‌ها قومی هستند که تعقل نمی‌کنند.

حشر، ۱۴

درس دوم: پیر پرواز

۳ سرشت (فطرت) خداشناس:

کلید واژگان

سرشت خداشناس

- آشنایی فطرت با خدا
- گرایش به خدا
- سیر در آفاق و انفس = یافتن خدا
- محبت به خدا در دل

حدیث

امیر مؤمنان علی (ع) می فرماید:
 «هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.»

دوست نزدیکتر از من به من است وین عجبتر که من از وی دورم
 چه کنم با که توان گفت که او در کنار من و من مهجورم

غفلت‌ها سبب دوری، بازگشت به خود و یافتن خدا در کنار خود

۴ گرایش به نیکی‌ها و بیزارگی از بدی‌ها:

کلید واژگان

گرایش به نیکی و بیزاری از بدی

- روی آوردن به خوبی‌ها
- بیزاری از بدی‌ها
- قرار دادن این گرایش توسط خدا در وجود ما
- عامل / علت / سبب برای وجدان

دکتر کریمی - ۹ - ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَىٰ﴾

شمس ۸ / ۷ ✓

و نَفْسٍ و ما سَوَّاهَا
فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَ تَقْوَاهَا

- سوگند به نفس و آنکه سامانش بخشید
- آن‌گاه بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد.

قرار دادن گرایش به نیکی و بیزاری از بدی در نفس و فطرت انسان

۵ وجدان اخلاقی (نفس لوّامه):

کلید واژگان

وجدان اخلاقی

- خاستگاه: گرایش به نیکی و بیزاری از بدی
- واکنش در برابر گناه
- سرزنش خود بعد از گناه
- اندیشه‌ی جبران گناه
- در قرآن: نفس لوّامه (سرزنش‌گر)

۳، ۴، ۵ قیامت - ﴿يَسْبُغُ الْإِنْسَانَ﴾

﴿لَنْ نَجْمَعُ عِظَانَهُ...﴾

قیامت ۲ ✓

و لا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

- و سوگند به نفس ملامت‌کننده

۶ هدایت بیرونی (پیامبران و اولیای الهی):

کلید واژگان

پیامبران و اولیا

- کتاب راهنما
- نشان دادن راه سعادت
- کمک در پیمودن راه حق

دکتر کریمی

درس دوم: پسر پرواز

۲ شیطان:

کلید واژگان

شیطان

- عامل بیرونی
- سوگند **فریب** آدمیان
- راه نفوذ (کار): وسوسه و فریب (محدود)
- راه‌های فریب (متعدد)

همین دشمن، در روز قیامت که فرصتی برای توبه باقی نمانده است، به اهل جهنم **احتجاج شیطان** و **وسوسه** **فریب**

می‌گوید: «خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما **وعده‌ای** **دادم** و **خلاف آن**

عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه **دعوت** کردم. این

خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید نه مرا. نه من

عامل اصلی گناه: خود انسان با اختیارش

می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید».

آیه

شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار، در میان شما **عداوت** و **کینه** ایجاد کند و شما را از **یاد خدا** و **نماز** بازدارد.

مائده، ۹۱

سرمایه و هدف

کلید واژگان

هدف و مسیر

- هماهنگی هدف با سرمایه‌ها و توانایی‌ها
- سرمایه‌های حیوان و گیاه: محدود ← اهداف: محدود
- سرمایه‌های انسان: عالی و نامحدود ← اهداف: عالی

بنا بر حکمت خدا

- عقل: دوراندیشی ← منع از خوشی‌های زودگذر
- وجدان: محکمه ← بازداشتن از **راحت طلبی**

موانع رسیدن به هدف

۱ نفس آماره:

کلید واژگان

نفس آماره

- عامل درونی
 - دعوت** به لذت‌های زودگذر و گناه
 - بازداشتن از پیروی از عقل و وجدان \neq
 - میل سرکش و **طغیانگر** درونی
 - فرمان‌دهنده به بدی‌ها
- مستتر بین نفس آماره و شیطان**

حدیث

حضرت علی (ع): «دشمن‌ترین دشمن تو، همان **نفسی** است که در **درون** توست.»

دکتر کریمی

۶

درس دوم: پیر پرواز

﴿و شیطان، هر کاری را که گناهکاران می کردند، در نظرشان زینت داد﴾.

انعام، ۴۳

﴿کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال

زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است﴾.

محمد، ۲۵

راه‌های فریب شیطان

- ۱- ایجاد کینه و دشمنی میان مردم با ابزار خمر و میسر
- ۲- بازداشتن از یاد خدا و نماز
- ۳- زیبا نشان دادن (زینت) گناه (نه دنیا)
- ۴- سرگرم کردن با آرزوهای طولانی

علت مطرود شدن شیطان

- عدم اطاعت از فرمان خدا مبنی بر سجده بر انسان

دکتر کریمی

درس سوم: پنجره‌ای به روشنایی

عنکبوت ۶۴

- این زندگی دنیا،
- جز سرگرمی و بازی نیست
- و سرای آخرت،
- زندگی حقیقی است.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا

إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ

دُنیا، کم‌ارزش

وَ إِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ

لَهِيَ الْحَيَاةُ

آخِرَت، زندگی حقیقی

لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

- اگر می‌دانستند.

۳ حدیث قبل از پیامبر (ص) *لَمَّا لَرِمَ بَدَلًا مِنْ عِلْمٍ...*

آثار اعتقاد به معاد

کلید واژگان

آثار اعتقاد به معاد

- ۱- امید و نشاط
- شور - نشاط - انگیزه کار - پاداش در آخرت - سزای اعمال ظالمان - انرژی - همت - خدمت به خلق - زیبا کردن آخرت - عدم ناامیدی و دلسردی

﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

۲ حدیث از امام حسین (ع)

- ۲- شجاعت ← نهراسیدن از مرگ - فداکاری در راه خدا - زندگی زیبا و دل‌نسپردن به آن - مرگ ناگوار نیست - آرزوی مرگ نمی‌کنند - عمر طولانی برای خدمت به خدا و خلق - آسانی دفاع از حق و مظلوم - آسانی فداکاری - مرحله‌عالیه شجاعت - استقبال از شهادت هنگام زندگی ذلت‌بار و ضرورت فداکاری (برای هموار شدن راه آزادی انسان‌ها)

۲ دیدگاه

اعتقاد به معاد

کلید واژگان

دیدگاه پیامبران و الهیون

- انسان دارای ۲ بُعد جسمانی و روحانی
- بُعد جسمانی: فانی و نابودشونده
- بُعد روحانی: نابودنشده، باقی، آگاهی و حیات
- مرگ
 - غروبی برای جسم
 - طلوعی درخشان برای روح
 - پلی که انسان را از یک هستی به هستی بالاتر می‌برد.
- دنیا: خوابی کوتاه و گذرا
- آخرت: زندگی حقیقی

این حدیث و کلمه صفحه بعد را در به کم ارزشی دنیا برای مؤمنان

حدیث

رسول خدا (ص):

«برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید.»

«باهوش‌ترین مؤمنان، آنان‌اند که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.»

«النَّاسُ نِيَامٌ فَأَذا مَاتُوا، انْتَبَهُوا؛ مردم (در این دنیا) در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می‌شوند.»

درس سوم: پنجره‌ای به روشنایی

حدیث

ولایت ظاهری - انتصاب شیوه درست

امام حسین (ع):

«من مرگ را جز سعادت، و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.»

«مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت‌های پهناور و نعمت‌های جاوید عبور می‌دهد. پس کدام یک از شما کرامت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟»

انکار معاد

کلید واژگان

دیدگاه مادیون

- انسان حقیقتی جز جسم و تن ندارد
- مرگ پایان بخش زندگی
- با مرگ رهسپار نیستی می‌شویم
- مرگ و پیری اتفاقی بر حسب طبیعت است.

دکتر کریمی

جائیه ۲۴ ✓

وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا

زندگی محدود به دنیاست

- (کافران) گفتند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست.

- همواره (گروهی از ما) می‌میریم و (گروهی) زنده می‌شویم.

- و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند.

- البته این سخن را از روی علم نمی‌گویند بلکه فقط ظن و خیال آنان است.

نَمُوتُ وَ نَحْيَا

وَ مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ

مرگ اتفاقی طبیعی است.

وَ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ

إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

انکار معاد ریشه در نادانی دارد.

آثار انکار معاد

کلید واژگان

آثار انکار معاد

- ۱- بی‌نهایت‌طلبی و جاودانه‌خواهی ← هدف قرار دادن دنیا برای فراموشی آینده تلخ
فرو رفتن در گرداب گناهان →
- ۲- عدم توانایی در فراموشی مرگ ← بی‌ارزش شدن زندگی ← یأس و ناامیدی
روی آوردن به راه‌های غلط برای تسکین درد خود → کناره‌گیری از دیگران →
- ۳- اعتقاد ظاهری به معاد ← عدم ایمان و باور قلبی به معاد ← فرو رفتن در هوس‌ها
عدم تفاوت با منکران معاد → معبود قرار دادن دنیا و غفلت از یاد آخرت →

سؤالات مخصوص

۱- دستاورد سیر انفسی و آفاقی در کدام گزینه بهتر تبیین شده است؟

(۱) محبت و دوستی به خداوند «دوست نزدیک‌تر از من به من است وین عجیب‌تر که من از وی دورم»

(۲) گرایش به خیر و نیکی «ونفس و ماسواها فالقَمَها فجورها و تقواها»

(۳) محبت و دوستی به خداوند «ونفس و ماسواها فالقَمَها فجورها و تقواها»

(۴) گرایش به خیر و نیکی «دوست نزدیک‌تر از من به من است وین عجیب‌تر که من از وی دورم»

۲- اگر حدیث نبوی الناس نیام، فاذا ماتو انتبهوا را مبنای واکاوی مقایسه دنیا و آخرت بدانیم در جهت فهم معنای کدام آیه حرکت کرده‌ایم؟

(۱) الله لا اله الا هو لیجمعکم الی یوم القیامه لاریب فیه

(۲) و ما هذه الحیة الدنیا الا لهو و لعب و ان الدار الاخرة لهی الحیوان

(۳) من آمن بالله و الیوم الاخر و عمل صالحاً فلاخوف علیهم ولا هم یحزنون

(۴) من کان یُرید ثواب الدنیا فعندالله ثواب الدنیا و الاخرة

۳- کدام مورد، پاسخ به سؤالات زیر را به‌درستی بیان می‌کند؟

- منشاء اختلاف در انتخاب اهداف؟

- برترین و جامع‌ترین هدف انسان؟

- نشانه گرامیداشت انسان از سوی خداوند متعال؟

(۱) ویژگی‌های فطری انسان - تقرب و نزدیکی به خداوند - آفرینش جهان و مخلوقات برای انسان

(۲) نوع نگاه و اندیشه انسان - تقرب و نزدیکی به خداوند - امداد انسان برای بهره‌گیری از سرمایه‌های الهی

(۳) ویژگی‌های فطری انسان - عبودیت و بندگی - امداد انسان برای بهره‌گیری از سرمایه‌های الهی

(۴) نوع نگاه و اندیشه انسان - عبودیت و بندگی - آفرینش جهان و مخلوقات برای انسان

۴- از آن‌جا که خداوند «سریع‌الحساب» است، به کدام گروه از افراد نصیب و بهره می‌رساند؟

(۱) «آن‌ان که می‌گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما»

(۲) «آن‌ان که می‌گویند: خداوند! به ما در دنیا نیکی عطا کن»

(۳) «آن‌کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد»

(۴) «هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد»

۵- اگر بگوییم «با عنایت به حکمت خداوند، می‌توان فهمید که هدف زندگی راحت‌طلبی و خوشی در دنیا نبوده است.» کدام گزینه پیرامون این موضوع صحیح است؟

(۱) عقل با محکمه‌هایش ما را از راحت‌طلبی باز می‌دارد و وجدان با دوراندیشی مانع ما از خوشی‌های زودگذر است.

(۲) عقل با دوراندیشی مانع ما از خوشی‌های زودگذر است و وجدان با محکمه‌هایش ما را از راحت‌طلبی باز می‌دارد.

(۳) وجدان با محکمه‌هایش مانع ما از خوشی‌های زودگذر است و عقل با دوراندیشی ما را از راحت‌طلبی باز می‌دارد.

(۴) وجدان با دوراندیشی ما را از راحت‌طلبی باز می‌دارد و عقل با محکمه‌هایش مانع ما از خوشی‌های زودگذر است.

۶- اگر دنیا را بی‌ارزش بدانیم، اعتقاد ما با اعتقاد مطرح‌شده در کدام آیه یکسان بوده و علت آن‌که معتقدین ظاهری به معاد، دنیا را هدف و معبود خود قرار می‌دهند چیست؟

(۱) «وَ ما هذه الحیة الدنیا الا لهو و لعب» - فرار از یاد مرگ

(۲) «وَ ما هذه الحیة الدنیا الا لهو و لعب» - فرورفتن در هوس‌ها

(۳) «وَ قالوا ما هی الا حیاتنا الدنیا» - فرورفتن در هوس‌ها

(۴) «وَ قالوا ما هی الا حیاتنا الدنیا» - فرار از یاد مرگ

سایر سؤالات

۷- با توجه به تعالیم دین اسلام، «باهوش‌ترین مؤمنان» و «خداپرستان حقیقی» دارای چه اوصافی هستند؟

۱) متفکران در نظام آفرینش - آن‌گاه که حیات دنیا جزء ننگ و ذلت نباشد به استقبال از شهادت می‌روند.

۲) فراوان به یاد مرگ‌اند - آن‌گاه که حیات دنیا جزء ننگ و ذلت نباشد به استقبال از شهادت می‌روند.

۳) فراوان به یاد مرگ‌اند - آنان آرزوی مرگ می‌کنند و به همین دلیل به استقبال شهادت می‌روند.

۴) متفکران در نظام آفرینش - آنان آرزوی مرگ می‌کنند و به همین دلیل به استقبال شهادت می‌روند.

۸- هماهنگی انسان با قاعده‌ی کلی جهان خلقت و گام نهادن او در این دنیا، چه فرصتی را پیش‌روی او قرار داده است و حضرت علی (ع) در این باره می‌فرماید:

۱) گرایش به کمالات - «آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست به بازیچه آفریده نشده است.»

۲) رسیدن به هدف - «آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن‌هاست به بازیچه آفریده نشده است.»

۳) گرایش به کمالات - «هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند.»

۴) رسیدن به هدف - «هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند.»

۹- مقایسه نعمت‌ها و مواهب دنیوی و اخروی در کدام مورد مشهود است و این مفهوم برای چه کسانی متذکر شده است؟

۱) آن‌کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم، می‌دهیم - عالمان

۲) آن‌چه به شما داده شده کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است - عالمان

۳) آن‌کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هر کس اراده کنیم، می‌دهیم - اندیشمندان

۴) آن‌چه به شما داده شده کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است - اندیشمندان

۱۰- پس از تعمق در ضرب‌المثل «چون که صد آمد نو هم پیش ماست» کدام گزاره استنتاج می‌شود؟

۱) هر فرد با بینش و نگرش خاص خود باید به سراغ هدفی برود و آن را انتخاب کند.

۲) هدف‌های زندگی به اصلی و فرعی تقسیم می‌شوند و فقط هدف‌های اصلی موردتوجه قرار می‌گیرند.

۳) برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل‌بستن به آن‌ها نیازمند معیار و ملاک هستیم.

۴) انتخاب برترین هدف زمینه‌ی شکوفاشدن استعداد‌های متنوع مادی و معنوی انسان را فراهم می‌آورد.

۱۱- «عامل دوری انسان از گناه» و «مدد‌رسان انسان در پیمودن راه حق» که از سرمایه‌های الهی می‌باشند، به ترتیب از دقت در کدام آیه‌ی شریفه مفهوم می‌گردد؟

۱) ﴿وَنَفْسٍ وَ مَّا سَوَّلَهَا فَالْهَمَّهَا فُجُورَهَا وَ تَقَوْلَهَا﴾ - ! رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لَتَلَّا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلٰی اللّٰهِ حُجَّةً ... □

۲) ﴿وَنَفْسٍ وَ مَّا سَوَّلَهَا فَالْهَمَّهَا فُجُورَهَا وَ تَقَوْلَهَا﴾ - ! اِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيْلَ اِمَّا شَاكِرًا وَ اِمَّا كُفُوْرًا □

۳) ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ - ! رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لَتَلَّا يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلٰی اللّٰهِ حُجَّةً ... □

۴) ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ - ! اِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيْلَ اِمَّا شَاكِرًا وَ اِمَّا كُفُوْرًا □

۱۲- کدام عبارت توصیف‌کننده‌ی نفس لوامه است و مسبب آن چیست؟

۱) طغیانگر درونی که بعد از ارتکاب به گناه، در اندیشه جبران فرو می‌رود. - ! لَا اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَمَةِ □

۲) در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان می‌دهد و بعد از گناه خود را سرزنش می‌کند. - ! لَا اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَمَةِ □

۳) در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان می‌دهد و بعد از گناه خود را سرزنش می‌کند. - ! فَالْهَمَّهَا فُجُورَهَا وَ تَقَوْلَهَا □

۴) طغیانگر درونی که بعد از ارتکاب به گناه، در اندیشه جبران فرو می‌رود. - ! فَالْهَمَّهَا فُجُورَهَا وَ تَقَوْلَهَا □

۱۳- عامل اصلی ارتکاب انسان به گناه و نقش مشترک شیطان و نفس اماره در دور کردن انسان از هدف و هم‌چنین احتجاج شیطان در روز قیامت با اهل جهنم چیست؟

(۱) اختیار انسان - وسوسه و فریب - «امروز خود را سرزنش کنید نه مرا»

(۲) نفس اماره - دعوت به گناه - «امروز خود را سرزنش کنید نه مرا»

(۳) اختیار انسان - دعوت به گناه - «من بر شما تسلطی نداشته‌ام»

(۴) نفس اماره - وسوسه و فریب - «من بر شما تسلطی نداشته‌ام»

۱۴- پیامد این تفکر که «برخی از افراد با این که می‌گویند آخرت را قبول دارند اما در زندگی خود به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش ندارند» کدام مورد است؟

(۱) به دلیل فرورفتن در هوس‌ها دنیا را معبود و هدف قرار می‌دهید و از یاد آخرت غافل می‌شوید.

(۲) با این که قبول داشتن به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است اما به لطف و رحمت الهی امیدوارند.

(۳) در دنیا با شور و نشاط هستند و انگیزه‌ی فعالیت و کار دارند اما در عمل با منکران معاد تفاوت دارند.

(۴) زندگی چند روزه‌ی دنیا برایشان بی‌ارزش می‌شود و به انواع بیماری‌های روحی دچار می‌شوند.

۱۵- پیام مستفادشده از آیه‌ی شریفه‌ی **! وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يَهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَ مَا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ** چیست؟

(۱) کافران حیات را منحصر به دنیا می‌دانند و این سخنی است که بر آن هیچ دلیل و حجتی ندارند.

(۲) توده‌ی مورد توجه جوامع و سرشناسان هر جامعه‌ای، عامل سوق جامعه به سوی کفر و عنادند.

(۳) پندار و گمان نشانه‌ی بی‌ارزش بودن اعتقاد است و آنان که چنین اعتقادی دارند حیات دنیا را جزء ننگ و ذلت نمی‌بینند.

(۴) دل‌بستگی به دنیا و کفر به آیات پروردگار موجب بی‌نصیب شدن اعمال انسان از ارزش و معیار است.

✳ کلید

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۲	۴	۴	۴	۱	۳	۳	۱	۱

نساء ۸۷ ✓

• خداوند کسی است که هیچ خدایی جز او نیست.

• او قطعاً شما را در روز قیامت جمع می‌کند که شکی در (وقوع) آن نیست

• و چه کسی در سخن از خدا راستگوتر است؟

کسی را هست جامی پر عسل پیش که زیر این عسل زهر است در جام

پلا شک دست از آن دارد کشیده که خواهد بود کاری صعب بر راه به گفت انبیا از خواب برخیز

«دفع خطر احتمالی، لازم است»

تولی
تبری

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

توحید

لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

معاد

لَا رَيْبَ فِيهِ

خبر قطعی

وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

خداوند، راستگوترین راستگویان

مثالی گویمت ظاهر، بیندیش

اگر طفلی بدو گوید بیمارام

چو از طفل آن سخن دارد شنیده

تو را چندین پیامبر کرده آگاه

به گفت طفل جستی راه پرهیز

پیامبران، راستگوترین و عاقل‌ترین مردم

پیامبران

- امکان معاد را اثبات می‌کردند.
- با استدلال وجود آن را ضروری می‌دانستند.
- ایمان به معاد در کنار توحید: سرلوحه‌ی دعوت

اهمیت و ضرورت بحث از معاد

دفع خطر احتمالی

- پرهیز از خطر با خبر دادن شخصی حتی دروغگو یا دیوانه
- قانون عقلی: «دفع خطر احتمالی، لازم است.»

پیامبران ← راستگوترین و عاقل‌ترین مردم ← خبر از معاد با قاطعیت ← پس از توحید، معاد را مطرح کرده‌اند. ← معاد لازمه‌ی توحید ← بنا بر قانون عقلی: ایمان به معاد ضروری و لازم است.

قرآن ← بیشترین آیات قرآن ← ۱- توحید ← ۲- معاد

درس چهارم: آینده روشن

← قدرت خدا

امکان معاد

امکان معاد

- معاد را امری ممکن و شدنی نشان می‌دهد.
- محوریت بحث: «قدرت»
- با قدرت بشری، معاد غیر ممکن و بعید
- با قدرت الهی ممکن

• شواهد

۱- پیدایش نخستین انسان ← همانطور که خدا قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می‌تواند بار دیگر او را زنده کند.

آیه: ﴿و برای ما مثلی زد، در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آن‌ها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی داناست.﴾

۲- نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان

- نمونه‌ی محسوس‌تری از قدرت خدا
- داستان عزیز نبی (ع)، آیه:

{می‌دانم خدا بر هر کاری توانا است.}

محوریت بحث قدرت خدا

آیه: ﴿قیامت ۳، ۴، ۵﴾

نه تنها استخوان‌های آن‌ها را به حالت اول درمی‌آوریم،

بلکه سر انگشتان آن‌ها را نیز همانگونه که بوده، مجدداً

خلق می‌کنیم. ﴿اوج قدرت خداوند

• انسان شک در معاد ندارد - می‌خواهد بدون واهمه گناه کند.

دکتر کریمی

۳- نظام مرگ و زندگی در طبیعت

- نمونه قابل درک‌تر از قدرت خدا
- زندگی بعد از مرگ: جریان رایج در طبیعت - بهار - رستاخیز طبیعت

آیه: ﴿زنده شدن طبیعت﴾

• خداست که با دها را می‌فرستد تا ابر را برانگیزد. سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان (وسیله) پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز همین‌گونه است. ﴿

زنده شدن انسان‌ها در قیامت → باند

ضرورت معاد

← حکمت و عدل خدا

ضرورت معاد

• وقوع معاد امری: ضروری - عدم وقوع معاد: محال و ناروا

• دلایل قرآنی ۱- معاد لازمه حکمت الهی ← خداوند: حکیم ← کارهایش عبث نیست

← قرار دادن تمایلات و استعدادها در موجودات ← امکان رسیدن به

پاسخ به تمایلات ← گرایش به بقا و جاودانگی در انسان و بی‌نهایت

طلبی او ← محدودیت دنیا برای پاسخ به این تمایلات ← نابودی انسان

با مرگ و بی‌معنایی گرایشات او ← عبث و بی‌هدف بودن خلقت

انسان ← خدشه به حکمت خداوند ← مرگ بنا بر حکمت خدا پایان

زندگی نیست.

آیه: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾

معاد، لازمه حکمت خداست

خلقت عبث نیست
چون خدا حکیم است

۲- معاد لازمه عدل الهی

- محدودیت زمانی دنیا در پاداش یا کیفر اعمال ← مردن افراد پیش از جزا و پاداش
- بی‌ظرفیتی دنیا در پاداش یا کیفر اعمال ← پاداش شهید، کیفر قاتل
- خدشه به عدل خدا در صورت عدم وجود جهان دیگر با توجه به ۲ دلیل بالا

ص ۲۸ ✓

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ
أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ

- آیا ما آن‌ها را که ایمان آورده
- و کارهای شایسته انجام داده‌اند
- با مفسدان در زمین یکسان قرار خواهیم داد
- آیا متقین را مانند ناپاکان و بدکاران قرار خواهیم داد؟

استفهام انکاری برای تأکید بر
عدل خدا جهت ضرورت معاد

دلایل انکار معاد

← صابریق سنت امره واستدراج

﴿آنان (دوزخیان) پیش از این (در عالم دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌کردند و می‌گفتند: «هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم، آیا برانگیخته خواهیم شد؟!﴾

واقعۀ ۴۸-۴۵

﴿وای در آن روز بر تکذیب‌کنندگان، همان‌ها که روز جزا را انکار می‌کنند. تنها کسی آن را انکار می‌کند که متجاوز و گناهکار است.﴾

مطفّین، ۱۲-۱۰

﴿(انسان شک در وجود معاد ندارد) بلکه (علت انکارش این است که) او می‌خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت، در تمام عمر گناه کند.﴾

قیامت، ۵

عوامل انکار معاد

- سرگرمی به نعمات دنیا- اصرار بر گناهان کبیره- بعید دانستن معاد جسمانی
- تکذیب آیات الهی- تجاوز و گناهکاری
- میل به انجام گناه بدون ترس از قیامت

عالم برزخ

کلید واژگان

برزخ

- در لغت: فاصله و حایل میان دو چیز
- در دین: عالم میان زندگی دنیایی و حیات آخروی
- ورود پس از مرگ - ماندن تا قیامت
- نیکوکار: لذت - بدکار: تألم

مؤمنون ۹۹ و ۱۰۰

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ

بدکاران نشانه سرگردان بودن

قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ

كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا مردودیت درخواست بازگشت به دنیا

نشانه جدی بودن

وَ مِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ

إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ

قیامت

شعور و آگاهی در برزخ وجود حیات در برزخ

ویژگی‌های عالم برزخ

۱ وجود حیات:

وجود حیات ← توقف حیات بدن ← توفی روح توسط فرشتگان ← ادامه‌ی حیات روح در برزخ دریافت به طور تمام و کمال

۲ وجود شعور و آگاهی:

وجود شعور و آگاهی

عامل شعور و آگاهی: روح ← ادامه‌ی حیات روح = شعور و آگاهی در برزخ

شواهد

- ۱- گفت‌وگوی فرشتگان با انسان ← فرشتگان خطاب به ظالمان: «در دنیا چگونه بودید؟» ← ظالمان خطاب به فرشتگان: «مستضعفان در زمین بودیم»
- ۲- سخن گفتن پیامبر (ص) با کشته‌شدگان جنگ بدر

رسول خدا (ص) کشتگان جنگ بدر را این‌گونه مورد خطاب قرار داد: «آنچه پروردگارمان به ما وعده داده بود، حق یافتیم؛ آیا شما نیز آنچه پروردگارتان وعده داده بود، حق یافتید؟»

اصحاب گفتند: «ای رسول خدا (ص) چگونه با آن‌ها سخن می‌گویی در حالی که مرده‌اند؟!»

حضرت فرمود: «قسم به کسی که جانم در دست اوست، ایشان به این کلام از شما شنواترند و فقط نمی‌توانند پاسخ دهند».

وجود شعور و آگاهی برزخی

درس پنجم: منزلگاه بعد

۳ وجود ارتباط میان عالم برزخ و دنیا

وجود ارتباط

۱- بسته نشدن پرونده اعمال ← باز بودن پرونده برخی اعمال - اعمال ماتقدم و ماتأخر

مضمر **شهران** و **لواهان**

• در آن روز به انسان خبر داده می شود

يُنَبِّئُوا الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ

قیامت (دوم)

بِمَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ← **برزخ**

• به آنچه پیش (از مرگ) فرستاده و آنچه پس

(از مرگ) فرستاده است.

قیامت، ۱۳

اعمال ماتقدم و ماتأخر

رسول خدا (ص) می فرماید: «هر کس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می گذارند، بدون اینکه از اجر انجام دهنده آن کم کنند و هر کس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردمی بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می گذارند، بدون اینکه از گناه عامل آن، کم کنند.»

← این حدیث تفسیری از آیه قبلش می باشد!

۲- دریافت پاداش خیرات بازماندگان ← رسیدن صدقه، طلب مغفرت، دعای خیر و

انفاق بازماندگان به درگذشتگان در برزخ و تأثیر در سرنوشت آنان

۳- ارتباط متوفی با خانواده ← **هدیت**

امام کاظم (ع): «مؤمنان پس از مرگ بر حسب مقدار فضیلت هایش، (به

دیدار خانواده خویش می آیند)؛ برخی از آنان هر روز و برخی هر دو روز و

کمیت

بیشترین

برخی هر سه روز و کمترین آنان هر جمعه.»

کمترین

دکتر کریمی

آیه

۱ فرشتگان به کسانی که روح آنان را دریافت می کنند در حالی که به خود ظلم

گناه، ظلم به خود

توقی

کرده اند، می گویند: شما در (دنیا) چگونه بودید؟ گفتند: ما در سرزمین خود تحت فشار و مستضعف بودیم. فرشتگان گفتند: مگر زمین خدا وسیع نبود که مهاجرت کنید.

نساء، ۹۷

طیبین

توقی

۲ آنان که فرشتگان روحشان را می گیرند در حالی که پاک و پاکیزه اند، به آنها

می گویند: «سلام بر شما، وارد بهشت شوید به خاطر اعمالی که انجام دادید.»

نحل، ۳۲

اولین سلام فرشتگان به طیبین در برزخ

آیه ۱ خطاب به ظالمان و کافران است ← وجود حیات روحانی (توقی) و شعور و آگاهی در

برزخ (گفت و گوی فرشتگان با انسان)

آیه ۲ خطاب به پاکان و نیکان است ← وجود حیات روحانی (توقی) و شعور و آگاهی در برزخ

(گفت و گوی فرشتگان با انسان)

قیامت

- وقوعش حتمی
- زمانش نامعلوم
- انسان آن را دور می‌پندارد
- ناگهانی
- هیبت: مردم همچون افراد مست
- عذاب خدا: سخت
- وحشت انگیز ← نیکوکاران از وحشت در امان

مرحله اول قیامت (آغاز: پایان یافتن دنیا)

۱ شنیده شدن صدای مهیب:

صدایی مهیب در آسمان‌ها و زمین - ناگهانی - غافلگیرکننده - نفخ صور (اول)

۲ مرگ اهل آسمان‌ها و زمین:

مرگ همگان به جز آنکه خداوند خواسته

۳ تغییر در ساختار زمین و آسمان‌ها:

تحولی عظیم - تبدیل آسمان‌ها و زمین به آسمان‌ها و زمینی دیگر

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَ
كَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا

• در آن روز که زمین و کوه‌ها سخت به لرزه درآیند و کوه‌ها (چنان در هم کوبیده شوند که) به صورت توده‌هایی از شن نرم درآیند.

مزمّل، ۱۴

مرحله دوم قیامت (رستاخیز - آمادگی جهت دریافت پاداش و کیفر)

۱ زنده شدن همه انسان‌ها:

- بانگ سهمناک دوم (نفخ صور دوم) - حیات مجدد
- انسان‌های گناهکار - دنبال راه فرار
- دل‌ها سخت هراسان
- چشم‌ها از ترس به زیر افکنده

۲ کنار رفتن پرده از حقایق عالم:

- کنار رفتن پرده‌ها با تابیدن نور حقیقت از جانب خدا
- آشکار شدن اسرار و حقایق
- بروز واقعیات
 - اعمال
 - رفتار
 - نیات
 - حوادث تلخ و شیرین زمین

۳ برپا شدن دادگاه عدل الهی:

رسیدگی به اعمال ← اعمال، افکار و نیات در ترازوی عدل پروردگار ← اعمال پیامبران و امامان **عین دستور خدا** ← اعمالشان معیار و میزان سنجش ← نزدیکی عمل انسان به عمل ایشان = ارزش بیشتر

۴ دادن نامه اعمال:

- نامه عمل نیکوکاران دست راست، بدکاران دست چپ
- تفاوت با نامه‌های دنیا: نامه‌های دنیا: گزارش به صورت نوشته
- نامه عمل: خود، عین و حقیقت عمل
- بدکاران ← دیدن نامه اعمال ← سوگند دروغ ← حضور شاهدان به اذن خدا

دکتر کریمی

درس ششم: واقعه‌ی بزرگ

۵ حضور شاهدان و گواهان:

۱- پیامبران و امامان

در دنیا ناظر و شاهد بر اعمال و ظاهر و باطن اعمال دنیایی را دیده‌اند و از هر خطایی مصون و محفوظ ← بهترین گواهان قیامت پیامبر اکرم (ص) ← شاهد و ناظر بر همه پیامبران و امت‌ها

۲- فرشتگان الهی

در طول زندگی همواره مراقب انسان‌ها- تمامی اعمال آن‌ها را ثبت و ضبط

وَ إِنَّ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ

مراقب انسان‌ها

كِرَامًا كَاتِبِينَ

تمامی اعمال را ثبت و ضبط
يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ

علت شاهد قیامت بودن فرشتگان

بی‌گمان برای شما نگهدارانی هستند،

نویسندگانی گران قدر

می‌دانند آنچه را که انجام می‌دهید.

انفطار، ۱۲ - ۱۰

۳- اعضای بدن انسان

سوگند دروغ بدکاران برای فرار از مهلکه ← مهر خاموشی بر دهانشان به اذن خدا ← سخن گفتن اعضا و جوارح آن‌ها و شهادت علیه صاحبشان ← شگفتی بدکاران و سرزنش اعضا و جوارحشان ← «چرا علیه ما شهادت می‌دهید؟» ← اعضا به بدکاران: «ما را خدایی به سخن آورد که هر چیزی را به سخن آورد.»

ریالوک مهم - اشاره به جسمانی بودن معاد

آیه

أَلْيَوْم نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ

قیامت سلب اختیار از انسان

وَ نَكَلِّمُنَا أَيْدِيَهُمْ

وَ نَشْهَدُ أَرْجُلَهُمْ

شهادت اعضا

بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

• امروز بر دهانشان مهر می‌نهم

• و دست‌هایشان با ما سخن می‌گویند

• و پاهایشان شهادت می‌دهد

• درباره آنچه انجام داده‌اند. یس، ۶۵

قیامت، یوم الحسرت

آیه

﴿إِنَّا لَنَرِينَهُم بِمَشَاقِدِهِمْ أَلْفًا وَلَآئِينَ كَانُوا يَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّؤْمِنُونَ﴾

ای کاش برای این زندگی‌ام چیزی از پیش فرستاده بودم. فجر، ۲۴

ای کاش (به دنیا) بازگردانده می‌شدیم و آیات پروردگاران را تکذیب نمی‌کردیم و

از مؤمنان می‌بودیم. ﴿قَرَارٌ بِهٖ تَحَقُّقٌ سُنَّتِ اسْتِدْرَاجٍ﴾ انعام، ۲۷

ای کاش همراه و هم‌مسیر با پیامبر می‌شدیم. فرقان، ۲۷

ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی‌کردیم. او ما را از یاد خدا

بازداشت. ﴿كَيْفَ فَاتَّبَعُونِي...﴾ فرقان، ۲۸ و ۲۹

اهمیت تولی و تبری

برای آنکه در قیامت از دوزخیان نبوده و حسرت نخوریم، باید در دنیا ...

- اعمال دنیایی نیک انجام دهیم.
- آیات الهی را تکذیب نکنیم.
- به آیات الهی ایمان آوریم.
- از پیامبران پیروی کنیم.
- به انتخاب دوست صالح توجه کنیم.
- دنیا ما را از یاد خدا باز ندارد و پیوسته به یاد خدا باشیم.

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

سؤالات مخصوص

۱- عبارت شریفه «و ان علیکم لحافظین کراماً کاتبین یعملون ماتعلون» از نظر ظرف زمانی با کدام آیه مطابقت دارد؟

(۱) والسماءَ بَنیناها ما بآید و اَنَا لموسعون

(۲) قال رب ارجعون لَعَلّی اَعْمَلُ صالحاً فیما تَرَكْتُ

(۳) ینبؤا الانسان یومئذ بما قدم و آخر

(۴) یوم ترجف الارض و الجبال و كانت الجبال کثیباً مهیلاً

۲- برای تبیین و تصریح آیه شریفه «أم نجعل الذین آمنوا و عملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض أم نجعل المتقین کالفجار» از کدام پیام قرآنی می توان کمک گرفت؟

(۱) «من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً فلاخوف علیهم ولاهم یحزنون»

(۲) «من جاء بالحسنه فله عشر امثالها و من جاء بالسیئه فلا یجزی الامثلها»

(۳) «والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا و ان الله لمع المحسنین»

(۴) «الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامه لاریب فی و من اصدق من الله حدیثاً»

۳- کدام یک از عبارتهای مطرح شده با عناوین خود مناسبت دارند؟

الف) پدیدار شدن اعمال، رفتار و نیت انسانها ← برپا شدن دادگاه عدل الهی

ب) تلقین میت به هنگام دفن ← وجود ارتباط میان عالم برزخ با دنیا

ج) تجسم اعمال انسان در قیامت ← دادن نامه عمل

د) زیارت قبور در گذشتگان ← وجود شعور و آگاهی در عالم برزخ

(۱) الف - ج (۲) ب - د

(۳) ج - د (۴) الف - ب

۴- معاد براساس کدام ویژگی خداوند از جهت پاسخ گویی به تمایلات و نیازهای آدمی

ضروری می یابد و کدام آیه، قدرت خدا را به صورت محسوس تری متذکر می شود؟

(۱) حکمت الهی - سر انگشتان آنها را نیز همان گونه که بوده مجدداً خلق می کنیم.

(۲) عدل الهی - سر انگشتان آنها را نیز همان گونه که بوده مجدداً خلق می کنیم.

(۳) حکمت الهی - خداست که بادها را می فرستد تا ابر را برانگیزد.

(۴) عدل الهی - خداست که بادها را می فرستد تا ابر را برانگیزد.

۵- این جمله که «هنگامی که ما مردیم و استخوان شدیم، آیا برانگیخته خواهیم شد؟» توسط کدام افراد گفته می شود و این موضوع که این جهان ظرفیت جزا و پاداش کامل را ندارد،

کدام ضرورت وجود معاد را ایجاب می کند؟

(۱) کسانی که در دنیا مست و مغرور نعمت اند - معاد لازمه ی حکمت الهی

(۲) کسانی که در دنیا مست و مغرور نعمت اند - معاد لازمه ی عدل الهی

(۳) کسانی که روز جزا را انکار می کنند - معاد لازمه ی عدل الهی

(۴) کسانی که روز جزا را انکار می کنند - معادل لازمه ی حکمت الهی

۶- آن گاه که می گوئیم در قیامت تقدیرات الهی حاکم بر دنیا تغییر می کند، پیام کدام آیه ی

شریفه را مطرح کرده ایم و بدکاران در این روز به اعضای بدن خود چه می گویند؟

(۱) الیوم نختیم علی افواههم - «او ما را از یاد خدا باز داشت»

(۲) یوم ترجف الارض و الجبال - «او ما را از یاد خدا باز داشت»

(۳) یوم ترجف الارض و الجبال - «چرا علیه ما شهادت می دهید؟»

(۴) الیوم نختیم علی افواههم - «چرا علیه ما شهادت می دهید؟»

۷- مفهوم کدام آیهی شریفه، استدلالی بر این است که معاد امری ممکن و شدنی می‌باشد و خداوند بر انجام آن تواناست؟

- ۱) آن‌گاه که مرگ یکی از آن‌ها فرا رسد، می‌گوید: پروردگارا! مرا بازگردانید.
- ۲) برای ما مثلی زد، در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود.
- ۳) آیا گمان کردید به سوی ما بازگردانده نمی‌شوید و شما را بیهوده آفریده‌ایم؟
- ۴) آیا ما آن‌ها را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند با مفسدان در زمین یکسان قرار خواهیم داد؟

۸- گریزان بودن از نابودی در نزد همگان، بازتاب می‌باشد که در صورت انکار معاد، مستلزم است و عبارت قرآنی حاکی از آن است.

- ۱) میل به کمالات نامحدود - عبث بودن خلقت آن - *أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ*
- ۲) میل به کمالات نامحدود - ناعادلانه بودن نظام جهان - *أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ*
- ۳) گرایش به بقا و جاودانگی - عبث بودن خلقت آن - *أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ*
- ۴) گرایش به بقا و جاودانگی - ناعادلانه بودن نظام جهان - *أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ*

۹- بیت زیر به دنبال انتقال کدام پیام بیان شده است؟

«به گفت طفلی جستی راه پرهیز / به گفت انبیا از خواب برخیز»

- ۱) برخی افراد به رعایت احکام دین و وجود مجازات‌های قیامت اعتقادی ندارند.
- ۲) یکی از دلایلی که عده‌ای دست به انکار معاد می‌زنند این است که این واقعه را با قدرت محدود خود مقایسه می‌کنند.
- ۳) پیامبران نه تنها امکان معاد را ثابت کرده‌اند بلکه معاد را لازمی حکمت الهی دانسته‌اند.
- ۴) انسان در مواقعی که احتمال خطر با خسارتی در میان باشد از قانون عقلی «دفع خطر احتمالی» پیروی می‌کند.

۱۰- عبارت شریفه *كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا* در پاسخ به چه کسانی است و گویندهی آن چه کسی است؟

- ۱) کافرانی که پس از مرگ تقاضای بازگشت دارند. - فرشتگان
- ۲) کافرانی که پس از مرگ تقاضای بازگشت دارند. - خداوند
- ۳) ظالمانی که پس از مرگ خود را مستضعفان روی زمین می‌دانند. - فرشتگان
- ۴) ظالمانی که پس از مرگ خود را مستضعفان روی زمین می‌دانند. - خداوند

۱۱- وجود شعور و آگاهی در عالم برزخ، ریشه در چه عاملی دارد و کدام مورد به وجود این آگاهی در عالم برزخ اشاره کرده است؟

- ۱) بعد روحانی و غیرجسمانی که منزله از تجزیه و استهلاک است. - ارتباط متوفی با خانواده
- ۲) آن بعد از وجود انسان که بعد از مرگ با بدن باقی می‌ماند. - ارتباط متوفی با خانواده
- ۳) آن بعد از وجود انسان که بعد از مرگ با بدن باقی می‌ماند. - گفت‌وگوی فرشتگان با انسان
- ۴) بعد روحانی و غیرجسمانی که منزله از تجزیه و استهلاک است. - گفت‌وگوی فرشتگان با انسان

۱۲- هر یک از عبارات *لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا* فیما ترکت و *يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمْتُ* و *أَخَّرْتُ* ترسیم‌کنندهی کدام یک از ویژگی‌های عالم برزخ است؟

- ۱) وجود حیات - بسته‌نشدن پروندهی اعمال
- ۲) وجود شعور و آگاهی - بسته‌نشدن پروندهی اعمال
- ۳) وجود حیات - تداوم ارتباط میان برزخ و قیامت
- ۴) وجود شعور و آگاهی - تداوم ارتباط میان برزخ و قیامت

۱۳- فضیلت انبیا و ائمه (ع) بر جمیع گواهان عرصه‌ی قیامت را در کدام امتیاز و خصیصه‌ی ایشان نسبت به سایرین می‌توان جست و بسترساز آغاز رسیدگی به اعمال، کدام حوادث این واقعه‌ی بزرگ است؟

- ۱) صیانت از هر گونه خطا - دادن نامه‌ی اعمال و حضور شاهدان و گواهان
- ۲) صیانت از هر گونه خطا - احیای همه‌ی انسان‌ها و برملاشدن حقایق عالم
- ۳) تطبیق اعمال با فرامین خدا - احیای همه‌ی انسان‌ها و برملاشدن حقایق عالم
- ۴) تطبیق اعمال با فرامین خدا - دادن نامه‌ی اعمال و حضور شاهدان و گواهان

۱۴- عبارت ای کاش به دنیا بازگردانده می‌شدیم و آیات پروردگاران را تکذیب نمی‌کردیم توصیف چه کسانی و در ارتباط با چه موضوعی است؟

(۱) ظالمان - از خداوند درخواست بازگشت دارند تا کاستی‌های اعمال خویش را جبران کنند.

(۲) بدکاران - حقیقت جهان آخرت و عاقبت شوم خویش را مشاهده کرده‌اند.

(۳) ظالمان - از مشاهده‌ی گواهی و شهادت اعضای بدن خویش به شگفت آمده‌اند.

(۴) بدکاران - مست و مغرور نعمت بوده‌اند و بر گناهان بزرگ اصرار ورزیده‌اند.

۱۵- در روز قیامت تابیدن نور حقیقت از جانب خداوند به منظور چیست و کدام مورد یادآور تجسم اعمال انسان است؟

(۱) پدیدار شدن اعمال - وَ اِنَّ عَلَیْكُمْ لِحَافِظِیْنَ كِرَامًا كَاتِبِیْنَ یَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ

(۲) رسیدگی به اعمال - وَ اِنَّ عَلَیْكُمْ لِحَافِظِیْنَ كِرَامًا كَاتِبِیْنَ یَعْلَمُوْنَ مَا تَفْعَلُوْنَ

(۳) پدیدار شدن اعمال - الْیَوْمَ نَخْتِمُ عَلَیْ اَفْوَاهِهِمْ وَ تُكَلِّمُنَا اِیْدِیْهِمْ وَ تَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ

(۴) رسیدگی به اعمال - الْیَوْمَ نَخْتِمُ عَلَیْ اَفْوَاهِهِمْ وَ تُكَلِّمُنَا اِیْدِیْهِمْ وَ تَشْهَدُ اَرْجُلُهُمْ

* کلید

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۲	۳	۴	۲	۴	۲	۲	۲	۳

سبک زندگی دنیایی بهشتیان

امروز روزی است که راستی راستگویان به آن‌ها سود بخشد، برای آن‌ها باغ‌هایی از بهشت است. **مائده، ۱۱۹**

بهشت فراخ و گسترده است.

و شتاب کنید برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است و برای متقیان آماده شده است؛ همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرو می‌برند و از خطای مردم می‌گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد. و آن‌ها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آمرزش می‌کنند.

آل عمران، ۱۳۵ - ۱۳۲

و آن‌ها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آن‌ها که به راستی ادای شهادت کنند و آن‌ها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرامی داشته می‌شوند.

انتهای آیه را به خاطر بسپارید، چه کسانی در باغ‌های بهشتی گرامی داشته می‌شوند؟

معارض، ۳۵ - ۳۲

جایگاه نیکوکاران

بهشت

- بهشت کجاست ← جایگاه نیکوکاران و رستگاران ← به سوی آن راهنمایی ← آماده
- استقبال و پذیرایی ← درهایش به روی بهشتیان گشوده
- درجات بهشت ← هشت در دارد ← پیامبران و صدیقان / شهیدان / گروه‌های دیگر
- هر یک در درجه‌ای خاص
- مکالمات بهشتی ← فرشتگان ← سلام - خوش آمد - وعده خُلد (زندگی همیشگی)
- بهشتیان ← سپاس خدا برای وفای به وعده
- نعمات بهشت ← هر چه دل تمنا کند - چشم‌ها را خوش آید
- بالاترین ← مقام خشنودی خدا (رستگاری بزرگ)
- هم‌صحبتی با خدا ← خدایا تو پاک و منزهی
- سپاس بهشتیان ← برای زدودن حزن و اندوه
- برای دور ماندن از رنج و درماندگی
- برای رسیدن به بهشت (صدق وعده خدا) و مقام رضاء الله (بالاترین نعمت بهشت)
- ویژگی‌های بهشت ← سرای سلامتی ← بدون ناراحتی و رنج
- نعمت‌های دائمی
- شادابی همیشگی انسان (طراوت و تازگی همیشگی)
- هم‌نشینان بهشتی ← پیامبران، راستگویان، شهیدان، نیکوکاران
- زنان و مردان بهشتی ← زیبا و جوان‌ترین صورت - زندگی سرشار از عشق و لذت و سرور
- همسران بهشتی: زیبا، جوان، پاک، خرم، پیوسته عاشق و خرسند از همسر

جایگاه دوزخیان

جهنم

- جهنم کجاست ← جایگاه بدکاران ← گروه گروه به سوی آن رانده ← با غل و زنجیر ← جایگاهی تنگ
- آتش جهنم ← سخت و سوزان ← حاصل **عمل خود** انسان ← از درون جان آن‌ها زبانه می‌کشد
- حسرت دوزخیان
 - نافرمانی خدا و پیامبر
 - انتخاب دوست نامناسب ← غفلت از یاد خدا
 - کوتاهی در دنیا
- مکالمات جهنمی
 - جهنمیان ← اذعان بر شقاوت خود- درخواست بازگشت به دنیا برای انجام عمل صالح
 - پاسخ خدا ← کفایت عمر- پیش گرفتن همان راه گذشته
 - جهنمیان ← مقصر شمردن شیطان و بزرگان
 - پاسخ شیطان ← احتجاج- عامل اصلی گناه خود انسان- شیطان فقط وسوسه و فریب
 - جهنمیان ← درخواست تخفیف از خدا به واسطه‌ی فرشتگان
 - پاسخ فرشتگان ← پرسش از نبوت ← پذیرش جهنمیان ← بی‌جا دانستن درخواست آنان توسط فرشتگان

۱۴۰۰ ★

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ ...﴾ / ﴿رُسُلًا مُّبِينِينَ وَنُذِرِينَ ...﴾

سبک زندگی بهشتی

- راستگویی
- تقوا
- انفاق در تنگدستی
- فرو بردن خشم
- گذشت از خطای مردم
- نیکوکاری
- یاد خدا، طلب آمرزش و توبه بعد از گناه
- رعایت عهد و امانت
- راستگویی در شهادت و گواهی
- مراقبت بر نماز

سبک زندگی دنیایی دوزخیان

جهنمیان می گویند: ما در دنیا نماز نمی خواندیم و از محرومان دستگیری نمی کردیم؛

همراه بدکاران غرق در معصیت خدا می شدیم و روز رستاخیز را تکذیب می کردیم.

مدثر، ۴۷-۴۰

کوتهای در نهی از منکر

برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مرگ یکی از آنها فرا رسد

می گوید: الان توبه کردم، توبه نیست و اینها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان

فراهم کردیم. تسویف (تأخیر در توبه) عدم پذیرش توبه لحظه آخر

نساء، ۱۸

جهنمیان) پیش از این (در دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار

می ورزیدند.

واقعه، ۴۶-۴۵
+ و می گفتند هنگامی که مریم و استفان شرمین آیا برانگیزفته فواهییم شد؟

سبک زندگی جهنمی

- کوتهای در نماز
- بی توجهی به محرومان و انفاق نکردن
- کوتهای در نهی از منکر و همراهی با گناهکاران
- تکذیب رستاخیز
- انجام کارهای زشت
- به تأخیر انداختن توبه
- سرگرم شدن به نعمات دنیا
- اصرار بر گناهان کبیره

رابطه میان عمل و پاداش و کیفر

انواع روابط

۱- قراردادی • مجموعه ای از قراردادها ← قابل تغییر با قوانین جدید

• تناسب میان جرم و کیفر ← برقراری عدالت

• دستمزد کارگر- جریمه نقدی یا زندان و ...

۲- نتیجه طبیعی خود عمل • محصول طبیعی خود عمل ← غیر قابل تغییر

• قابل تطبیق و هماهنگ شدن

• مریضی با سیگار- تندرستی با ورزش و ...

۳- تجسم خود عمل • عمیق تر و کامل تر ← ماندگاری باطن عمل و از بین

رفتن ظاهر آن

• در قیامت باطن، عین و حقیقت عمل آشکار می شود ←

• تصویر و گزارش * خود عمل و عین آن ✓

• خوردن ربا یا مال یتیم = خوردن آتش ← آیة

• کسانی که می خورند

• اموال یتیمان را از روی ظلم

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ

أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا

ظاهر عمل

إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا

و سَيَصْلُونَ سَعِيرًا

• جز این نیست که آتشی در شکم خود فرو می برند

• و به زودی در آتشی فروزان درآیند.

باطن عمل

نساء، ۱۰

رسول خدا (ص):

«برای تو ناچار هم‌نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی‌گردد و با تو دفن

برخ →

عین عمل (باطن عمل) →

می‌شود... آنگاه آن هم‌نشین در رستاخیز با تو برانگیخته می‌شود و تو مسئول آن هستی.

← قیامت

پس دقت کن، هم‌نشینی که انتخاب می‌کنی، نیک باشد؛ زیرا اگر او نیک باشد، مایه

انس تو خواهد بود و در غیر این صورت، موجب وحشت تو می‌شود. آن هم‌نشین، کردار

توست.»

مرکز مشاوره تحصیلی

علیرضا افشار

دکتر کریمی

درس هشتم: آهنگ سفر

۲- عهد بستن با خدا

برنامه‌ای برای رسیدن به تقرب

کلید واژگان

کلید واژگان

عهد

گام گذاشتن در مسیر قرب الهی

- عهد برای **انجام واجبات** و **ترک محرّمات** برای حرکت به سمت رستگاری و قرب الهی
- رستگاری ما قرین **رضایت خداست**.
- بهترین زمان‌های عزم ← بعد از نماز - شب‌های قدر - شب یا روز جمعه
- تکرار هفتگی، ماهیانه یا سالیانه (شب‌های قدر) عهد ← استحکام بیشتر - عدم فراموشی

- عزم و تصمیم
- عهد بستن با خدا

ثابت قدم ماندن در مسیر قرب الهی

- مراقبت
- محاسبه

۱- تصمیم و عزم برای حرکت

کلید واژگان

عزم

- اراده و تصمیم بر انجام کار
- عزم و اراده‌ها متفاوت ← عزم قوی‌تر = رسیدن آسان‌تر به هدف
- کارهای بزرگ ↔ عزم قوی
- آثار عزم قوی ← استواری بر هدف
- نسیپردن سرنوشت به حوادث، همت و قدرت
- تحمل سختی‌ها
- عزم ضعیف ← عقب‌نشینی ← تاب نیاوردن مشکلات

آیه:

و هر کس که نسبت به عهدی که با خدا بسته وفا کند، به زودی پاداش عظیمی به او خواهد داد. ﴿۱۰﴾
 کسانی که پیمان الهی و سوگندهای خود را به بهای ناچیزی می‌فروشند آنها بهره‌ای در آخرت نخواهند داشت؛ و خداوند با آنها سخن نمی‌گوید و به آنان در قیامت نمی‌نگرد و آنها را (از گناه) پاک نمی‌سازد و عذاب دردناکی برای آنهاست. ﴿۱۱﴾

آل عمران، ۷۷

به پیمانی که با من بسته‌اید وفا کنید تا من نیز به پیمان شما وفا کنم. ﴿۱۰﴾

وفای به عهد با خدا ← پاداش عظیم وفای عهد خدا با انسان **بقره، ۴۰**
 عهد شکنی ← بی‌بهرگی در آخرت - سخن نگفتن خدا - نگاه نکردن خدا - پاک نشدن از گناه - عذاب دردناک

آیه: وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ بر آنچه (در این مسیر) به تو می‌رسد صبر و عزم قوی
 توفیقه لقمان حکیم به فرزندش
إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ کن که این از عزم و اراده در کارهاست.

صیغه لام ناظم (ع)

حدیث

پیامبر اکرم (ص) فرمود:

محاسبه **حَاسِبُوا** أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا

«به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند.»

از امیرالمؤمنین علی (ع) پرسیدند:

زیرک‌ترین انسان کیست؟

محاسبه

فرمود: «کسی که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد.»

پرسیدند چگونه؟

هلولنی

فرمود: «چون صبح تا شب به کار و زندگی پرداخت، در شب به خود برگردد و بگوید: ای

نفس امروز روزی بود که بر تو گذشت و دیگر باز نمی‌گردد خدا درباره آن روز از تو

خواهد پرسید که آن را چگونه گذراندی و در آن چه کردی؟ آیا به یاد او و سپاس از او

بودی؟ آیا گره ز کار فرو بسته مؤمنی گشودی؟ یا گرد غم از چهره‌ای زدودی؟ آیا...؟»

امام علی (ع): «مَنْ حَاسَبَ نَفْسَهُ وَقَفَ عَلَى عَيْبِهِ وَ احاط بذنوبه و استقلال

الذنوب و اصلاح العيوب: هر کس به محاسبه نفس خود پردازد، به عیب‌هایش آگاه

شود و به گناهانش پی ببرد و گناهان را جبران کند و عیب‌ها را برطرف سازد»

اشاره به ثمرات محاسبه: آگاهی به عیب‌ها و گناهان و جبران آنها

امام علی (ع): «ثمره المحاسبة صلاح النفس: ثمره محاسبه، اصلاح نفس است.»

اشاره به ثمرات محاسبه: سلام و اصلاح نفس

امام علی (ع): «من حاسب نفسه سَعِدَ: هر کس نفس خود را حسابرسی کند،

نیکبخت شود.»

شماره

۳- مراقبت

کلید واژگان

مراقبت

- باقی ماندن بر پیمان ← رضایت خدا ← عهد نیاز به مراقبت دارد.
- پیمان‌شکنی ← شرمندگی در مقابل خدا
- برداشتن عوامل سستی و موانع انجام عهد و تصمیم

حدیث

امام علی (ع): «گذشت ایام آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و

ثمره عدم مراقبت از عهد

کارها می‌شود.»

۴- محاسبه و ارزیابی

کلید واژگان

محاسبه

- هدف → میزان موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید.
- عوامل موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود.
- بعد از محاسبه → موفق در عهد ← شکرگزاری ← خدا بهترین پشتیبان در انجام پیمان‌ها
- سستی در عهد ← سرزنش خود ← طلب بخشش از خدا ← عزم دوباره با تصمیم قوی‌تر
- هر شب - هر هفته - هر سال ← یکی از بهترین زمان‌های محاسبه سالانه
- تصمیم بهتر برای آینده → شبهای قدر

حدیث

امیرالمؤمنین درباره چگونگی پیروی از ایشان می فرماید:

آگاه باش برای هر پیروی کننده ای، امام و پیشوایی است که باید از او تبعیت کند و از علم او کسب نور کند. هشیار باش، امام شما از دنیایش به دو لباس کهنه و از خوراکش به دو قرص نان کفایت کرده است. اما شما قطعاً توانایی این قناعت را ندارید؛ ولی با پرهیزکاری و کوشش [در راه خدا] و عفت و درستکاری مرا یاری کنید.

عمل در حد توان شبیه به اسوه معصوم

«النَّسِيبُ جَاهِدُوا فِيهَا...» (افراس)

«لَطْلَمُ تَقُولُ» (روزن)

«يُنِينَ عَلِيٍّ مِنْ جَلَابِيْبِهِنَّ...»

کلید واژگان

ضرورت وجود اسوه

- اثبات موفقیت آمیز بودن راه
- استفاده از تجربه اسوه
- مهم ترین: با دنباله روی و کمک اسوه، سریع تر به هدف رسید.
- پیامبر (ص) توسط قرآن بعنوان الگو معرفی شده

آیه: «رسول خدا برای شما نیکوترین اسوه است»:

- اهل بیت (ع) توسط پیامبری (ص) بعنوان الگو معرفی شده.
- اسوه بودن محدودیت زمانی ندارد ← مربوط به امور انسانی و همیشه با ارزش

حدیث

به طور مثال، امام حسین (ع) از پدر گرامی خود نقل می کند. که رسول خدا (ص) در منزل، اوقات خود را سه قسمت می کرد. قسمتی برای عبادت، قسمتی برای اهل خانه و قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می کرد و مردم را به حضور می پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می کرد. ← برنامه ریزی و تقسیم زمان ← الگوی همیشگی

اسوه معصوم

- عمل عین اسوه معصوم X
- عمل در حد توان شبیه به اسوه معصوم ✓

دکتر کریمی

درس نهم: دوستی با خدا

محبت به خدا

کلید واژگان

محبت به خدا

- ایمان بیشتر = محبت بیشتر
- اکسیری حیات بخش (تبدیل همه رذائل به فضائل)
- زندگی حقیقی می‌بخشد.
- نشانه مؤمنان ← محبت شدید به خدا

آیه:

بقره ۱۶۵ ✓

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا • و بعضی از مردم همتیانی را به جای

خدا می‌گیرند.

• آنان را دوست می‌دارند مانند دوستی خدا

• امام کسانی که ایمان آورده‌اند به خدا محبت بیشتری دارند.

يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ

خطای مشرکان

وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

ویژگی مؤمنان

امام صادق (ع) می‌فرماید: «قلب انسان حرم خداست، در حرم خدا غیر خدا را جا ندهید»

آثار محبت به خدا

کلید واژگان

محبت به خدا و آثارش

- رابطهٔ دوسویه ← افزایش محبت = افزایش آثار افزایش آثار = افزایش محبت
- پیروی از خدا - دوستی با دوستان خدا - بیزاری و مبارزه با دشمنان خدا

مقدمه

حدیث

امام سجاد (ع): «بارالها خوب می‌دانم هر کس لذت دوستی‌ات را چشیده باشد، غیر تو

را اختیار نکند و آن کس با تو انس گیرد، لحظه‌ای از تو روی گردان نشود، بارالها! ای

آرمان دل مشتاقان و ای نهایت آرزوی عاشقان! دوست داشتنت را از خودت خواهانم.»

نقش محبت

کلید واژگان

محبت و دوستی

- سر چشمهٔ تصمیم‌ها، کارها و فعالیت‌های آدمی
- جهت دهنده به زندگی
- محبت بیشتر ← تأثیر در زندگی بیشتر (عمیق و گسترده)

ارزش انسان

ارزش هر کس به ارزش چیزهایی است که به آن علاقه دارد.

حدیث

امام علی (ع): «ارزش هر انسانی به اندازهٔ آن چیزی است که دوست می‌دارد.»

تا در طلب گوهر کانی، کانی تا در هوس لقمهٔ نانی، نانی

این نکتهٔ رمز اگر بدانی، دانی هر چیز که در جستن آنی، آنی

دکتر کریمی

درس نهم: دوستی با خدا

۲- دوستی با دوستان خدا

۱- پیروی از خدا

کلید واژگان

کلید واژگان

دوستی با دوستان خدا (تولی)

پیروی از خدا

- اگر می‌خواهیم دلمان خانه خدا شود ← دوستی با دوستان خدا
- بویژه پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) → پیامبران و اولیای الهی
- دوستی با دوستان خدا ← افزایش محبت به خدا
- همچون دوستی با خدا همراه با پیروی

- دوستی = اطاعت ← نافرمانی = عدم صداقت در دوستی
- قلب انسان با خدا باشد کافی است و عمل به دستورات لزومی ندارد. X
- شرط اصلی دوستی با خدا = پیروی از دستورات الهی پیامبر
- دستورات خدا، هر چند سخت ← مصلحت و رستگاری ما

۳- بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان

آیه:

کلید واژگان

آل عمران ۳۱

بیزاری و مبارزه با دشمنان خدا (تبری)

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ

- بگو اگر خدا را دوست دارید.
- از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد
- و گناهانتان را ببخشد
- و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است.

دوستی با خدا

فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

وَيَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
شرط اصلی دوستی با خدا
آثار محبت و پیروی از خدا

- عاشق روشنایی از تاریکی می‌گریزد.
- دوستدار خدا = دوستدار حق = دشمن باطل
- عاشقان خدا = پرچمدار مبارزه با ستم ← جهاد در راه خدا در برنامه تمام پیامبران

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

علت ۱ و ۲

امام صادق (ع) فرمودند:

«ما أحبُّ الله من عَصَاهُ: کسی که از فرمان خدا سرپیچی می‌کند، او را دوست ندارد.»

شهادت بیشتر آنان در این راه

دینداری با دوستی خدا آغاز و با تبری دنبال می‌شود ← جمله «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»

امام خمینی (ره): «باید مسلمانان فضای سراسر → ترکیب یک نه به هر چه غیر عالم را از محبت و عشق به ذات حق و خدایی و یک آری به خدای یگانه

نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا

لبریز کنند.»

تبری

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّيكُمْ أَوْلِيَاءَ...﴾

سؤالات مخصوص

۱- این سخن حضرت حسین بن علی که فرمودند: «پیامبر در منزل اوقات خود را به سه قسمت تقسیم می کرد ...» بیانگر چیست و در ارتباط با کدام یک از مسئولیت های دوگانه امامان است؟

- ۱) اخذ الگوها و اسوه ها - تبیین معارف متناسب با نیازهای نو
- ۲) محاسبه و ارزیابی - تبیین معارف متناسب با نیازهای نو
- ۳) اخذ الگوها و اسوه ها - حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)
- ۴) محاسبه و ارزیابی - حفظ سخنان و سیره پیامبر

۲- چند مورد از گزاره های زیر به درستی با عنوان مربوطه هماهنگ شده است؟

- الف) توبه کردن بدون تأخیر از گناهان و طلب آمرزش از خداوند ← ویژگی های صدیقان
- ب) همراهی با بدکاران در انجام گناه و تکذیب روز قیامت ← زمینه های ورود به جهنم
- ج) تناسب میان جرم و کیفر به منظور برقراری عدالت ← رابطه میان عمل و پاداش و کیفر
- د) مشاهده حقیقت و باطل اعمال خود ← محصول طبیعی خود عمل

- ۱) الف - د
- ۲) ب - د
- ۳) الف - ج
- ۴) ب - ج

گزینه «۴»

۳- شرط این که بنده ای محبوب خداوند متعال شود چیست و کمال مراعات آن در کدام آیه شریفه آمده است؟

- ۱) «فاتبعونی» - «یغفر لکم ذنوبکم والله غفور رحیم»
- ۲) «یحیبکم الله» - «یغفر لکم ذنوبکم والله غفور رحیم»
- ۳) «فاتبعونی» - «اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم»
- ۴) «یحیبکم الله» - «اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم»

۴- با توجه به آیات قرآن کریم، توبه ای چه کسانی در هنگام مرگ مردود است و فرشتگان برای اعلام مردودیت درخواست جهنمیان، پرسش از کدام مورد را دستاویز قرار می دهند؟

- ۱) آنان که در دنیا نماز نخوانده و از محرومان دستگیری نمی کردند - کفایت عمر
- ۲) آنان که در دنیا نماز نخوانده و از محرومان دستگیری نمی کردند - بینات انبیاء
- ۳) آنان که در دنیا کارهای زشت انجام می دادند - بینات انبیاء
- ۴) آنان که در دنیا کارهای زشت انجام می دادند - کفایت عمر

۵- با عنایت به تعالیم قرآنی، پاداش عظیم در انتظار چه کسانی بوده و تکرار عهد و پیمان کدام ثمره ای مبارک را به دنبال می آورد؟

- ۱) فروشندگان عهد به قیمت ارزشمند - جلوگیری از نسیان عهد و استحکام آن
- ۲) فروشندگان عهد به قیمت ارزشمند - استحکام آدمی در برابر تندباد حوادث
- ۳) وافیان به عهد الهی - جلوگیری از نسیان عهد و استحکام آن
- ۴) وافیان به عهد الهی - استحکام آدمی در برابر تندباد حوادث

۶- شروع و ادامه ی دینداری به ترتیب، کدام موارد است و کدام عبارت مهر تأییدی بر آن است؟

- ۱) تولی - تبری - ﴿قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي﴾
- ۲) تولی - تبری - «لا اله الا الله»
- ۳) تبری - تولی - «لا اله الا الله»
- ۴) تبری تولی - ﴿قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي﴾

دکتر کریمی

آزمونک درس ۷ تا ۹ دهم

سایر سؤالات

۷- در مسیر رسیدن به قرب الهی بعد از مراقبت، نوبت است تا و قرآن کریم تعبیر اسوهی نیکو را برای به کار برده است.

(۱) محاسبه - ثمرات موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید - اهل بیت (ع)

(۲) ارزیابی - ثمرات موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود - اهل بیت (ع)

(۳) ارزیابی - ثمرات موفقیت یا عدم موفقیت شناخته شود - پیامبر (ص)

(۴) محاسبه - میزان موفقیت و وفاداری به عهد به دست آید - پیامبر (ص)

۸- دوزخیان در رستخیز به ترتیب «عامل بازدارندگی از یاد خدا» و «عامل گمراهی خود» را چه می‌دانند؟

(۱) دوست بد - ستمکاران، مجرمان و کافران

(۲) نفس اماره - ستمکاران، مجرمان و کافران

(۳) نفس اماره - شیطان، بزرگان و سرورانمان

(۴) دوست بد - شیطان، بزرگان و سرورانمان

۹- علت ﴿اشدَّ حَبًّا لَّهِ﴾ کدام است؟

(۱) ﴿يَحْبُونَهُمْ كَحَبِّ اللَّهِ﴾ (۲) ﴿الَّذِينَ آمَنُوا﴾

(۳) ﴿فَاتَّبَعُونِي﴾ (۴) ﴿إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ﴾

۱۰- آیهی شریفهی ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا...﴾ مربوط به و نتیجهی آن

(۱) صورت اخروی خوردن مال یتیم - داغ‌زدن به پشت و پهلوی آن فرد است.

(۲) تجسم اعمال انسان در برزخ - داغ‌زدن به پشت و پهلوی آن فرد است.

(۳) صورت اخروی خوردن مال یتیم - آتشی است که آن فرد در شکم خود فرو می‌برد.

(۴) تجسم اعمال انسان در برزخ - آتشی است که آن فرد در شکم خود فرو می‌برد.

۱۱- امام سجاد (ع) در دعای مناجات‌المحبین، عاشقانه خدا را می‌خواند و می‌فرماید: «بارالها! خوب می‌دانم هر کس لذت دوستی‌ای را چشیده باشد، و آن کس با تو انس گیرد،»

(۱) غیر تو را اختیار نکند - لحظه‌ای از تو روی‌گردان نشود.

(۲) فقط دوست‌داشتنت را می‌خواهد - لحظه‌ای از تو روی‌گردان نشود.

(۳) غیر تو را اختیار نکند - فقط دوستی تو را خواهد.

(۴) فقط دوست‌داشتنت را می‌خواهد - فقط دوستی تو را خواهد.

۱۲- در عهد بستن با خدا، ناخشنودی خداوند معلول و خشنودی او نتیجهی است.

(۱) وادارشدن به عقب‌نشینی در مقابل مشکلات - نسپردن سرنوشت خویش به دست حوادث

(۲) قدم‌گذاشتن در مسیر هلاکت و ظلم به خود - گام‌برداشتن در مسیر رستگاری و خوشبختی خود

(۳) وادارشدن به عقب‌نشینی در مقابل مشکلات - گام‌برداشتن در مسیر رستگاری و خوشبختی خود

(۴) قدم‌گذاشتن در مسیر هلاکت و ظلم به خود - نسپردن سرنوشت خویش به دست حوادث

۱۳- اگر از ما بپرسند «پایه و اساس اسلام، با حفظ رتبه‌ی تقدّم و تأخر، چیست؟» می‌گوییم و است که جمله‌ی بیانگر آن است.

(۱) تولّی - تبری - «لا اله الا الله»

(۲) تبری - تولی - «لا اله الا الله»

(۳) تولی - تبری - ﴿يَا كُفْرًا نَعْبُدُكَ يَا كُفْرًا نَسْتَعِينُ﴾

(۴) تبری - تولی - ﴿يَا كُفْرًا نَعْبُدُكَ يَا كُفْرًا نَسْتَعِينُ﴾

۱۴- به چه علت، خداوند تقاضای دوزخیان متقاضی بازگشت به دنیا را رد می کند و علم خدا بر این است که اگر بازمی گشتند، به چه کاری مشغول می شدند؟

(۱) بعثت رسولان - باز راه گذشته را در پیش می گرفتند.

(۲) کفایت عمر - باز راه گذشته را در پیش می گرفتند.

(۳) بعثت رسولان - تلاش می کردند که گذشته را جبران کنند.

(۴) کفایت عمر - تلاش می کردند که گذشته را جبران کنند.

۱۵- مطابق آیات قرآن، تمام موارد زیر بازتاب پیمان شکنی با خداست، به جز

(۱) عدم نگرش خدا به آنها در قیامت

(۲) عدم طهارت از گناه

(۳) از هم گسیختگی تصمیمها و کارها

(۴) عدم بهره در آخرت

* کلید

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۴	۴	۲	۳	۱	۲	۲	۲	۳

نیاز و بازدارندگی از گناه

نماز و بازدارندگی از گناه

- توجه به حضور خدا و نظارت او ← دوری از گناهان
- تأثیر نماز به تداوم و میزان دقت و توجه ما (کیفیت نماز)
- توجه بیشتر به نماز = دوری از منکرات بیشتر
- بی توجهی به نماز = انجام منکرات

آیه:

عنکبوت ۴۵

... وَأَقِمِ الصَّلَاةَ **← (بجای آداب و اعمال)**

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

↓ تقوا

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ

↓ یاد خدا

وَاللَّهُ يُعَلِّمُ مَا تَصْنَعُونَ

↓ توجه به حضور خدا و نظارت او

۱- دو فایده نماز عبارتند از: ۱- یاد خدا ۲- تقوا

↓ مهم تر

۲- توجه به نظارت خدا و حضور او ← دوری از گناهان

- و نماز را برپا دار،
- که نماز از کار زشت و ناپسند باز می دارد.
- و قطعاً یاد خدا بالاتر است.
- و خدا می داند چه می کند.

- عمل به احکام = گام برداشتن در مسیر قرب الهی
- تمام احکام در جهت مصلحت ما ← انسان دوست دارد علت و حکمت احکام را بدهد.
- خدا علت برخی از احکام را از طریق قرآن و → با معرفت بیشتر دستورات سخنان معصومین (ع) به ما رسانده الهی را انجام دهد

- معنا: حفاظت و نگهداری
- انسان با تقوا: خود نگهدار در برابر نفس
- راههای کسب تقوا: نماز، روزه و ...

امام علی (ع):

«مَثَلُ انْصَانِ هَايِ بِي تَقْوَا مَثَلُ سَوَارِكَارَانِي اَسْتِ كِه سَوَارِ بَرِ اسْبِ هَايِ چَمُوشِ وَ سِرْ كَشِي شَدِهَانْدِ كِه لَجَامِ رَا پَارِه كَرْدِه وَ اَخْتِيَارِ رَا اَز دَسْتِ سَوَارِكَارِ گِرْفْتِه اَنْدِ؛ بِه بَالَا وَ پَايِيْن مِي پَرْنَدِ وَ عَاقِبَتِ، سَوَارِكَارِ رَا دَرِ آتَشِ مِي اَفْكَنَنْدِ. اَمَا مَثَلِ اَدَمِ هَايِ بَا تَقْوَا، مَثَلِ سَوَارِكَارَانِي اَسْتِ كِه بَرِ اسْبِ هَايِ رَامِ سَوَارِ شَدِهَانْدِ وَ لَجَامِ اسْبِ رَا دَرِ اَخْتِيَارِ دَارَنْدِ وَ رَا هِ مِي پِي مَآيَنْدِ تَا اَيْنَكِه وَارِدِ بَهْشْتِ شَوَنْدِ.»

درس دهم: یاری از نماز و روزه

اگر نماز را کوچک شماریم ...

کیفیت نماز

- کوچک نشمردن نماز و درک صحیح از آن ← دوری از منکرات + مکروهات
- نماز به موقع ← دوری از بی‌نظمی
- لباس و بدن طاهر ← دوری از آلودگی ظاهر
- غصبی نبودن لباس و مکان ← دوری از مال و کسب حرام
- توجه به بزرگی خدا در تکبیر ← بی‌توجهی به آنچه مقابل خداست
- در نظر داشتن بزرگی خدا در رکوع و سجود ← عدم خضوع و خشوع در مقابل مستکبران
- ﴿اهدنا الصراط المستقیم﴾ ← دل نبستن به راه‌های انحرافی (نجات از ضللاً بعیداً)
- ﴿صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین﴾ ← قرار ندادن خود در زمره گمراهان و خشم گرفته شدگان توسط خدا
- تکرار درست اعمال و اقوال نماز ← تسلط بر خود (تقوا)

از این رو است که امام صادق (ع) می‌فرماید: «هر کس می‌خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه، باید ببیند که نماز، او را از گناه و زشتی باز داشته است یا نه، به هر مقدار که نمازش سبب دوری او از گناه و منکر شود، این نماز قبول شده است»

← عدم بازدارندگی نماز از گناه ↔ عیب و نقص در نماز خواندن ما

دکتر کریمی

تکمیل احکام

نجاسات

- پاک شدن از نجاسات قبل از نماز واجب است.
- همه چیز پاک است مگر یازده چیز و آنچه در اثر برخورد با آنان بخش شود.
 - ۱- خون انسان و حیوان‌های دارای خون جهنده
 - ۲ و ۳- ادرار و مدفوع انسان و حیوان‌های حرام گوشت دارای خون جهنده
 - ۴- مردار انسان و حیوانات دارای خون جهنده
 - ۵ و ۶- سگ و خون مرده و زنده‌شان
 - ۷- کافر (عدم اعتقاد به توحید)
 - ۸- شراب و هر مایع مستی‌آور
- نوشیدن شراب کم یا زیاد = گناه کبیره و حرام

آیه: ای مردمی که ایمان آورده‌اید؛ به راستی شراب و قمار و بت‌پرستی و نیرک‌های بخت‌آزمایی، پلید و از کارهای شیطانی است. پس از آنها دوری کنید تا رستگار شوید. شیطان می‌خواهد با شراب و قمار بین شما دشمنی و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا دور سازد و از نماز باز دارد. ابزار شیطان مانده، ۹۱ - ۹۰

اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برد

۱- ناراحت کردن پدر و مادر

حدیث

امام صادق (ع) فرمود: «فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر خود نگاه کند هر چند والدین در حق او کوتاهی و ظلم کرده باشند نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست.»

احترام و احسان بدون قید و شرط به والدین

۲- غیبت کردن

پیامبر اکرم (ص) به ابوذر فرمود: «هر کس غیبت مسلمانی را کند، تا چهل روز نماز و روزه اش قبول نمی‌شود؛ مگر اینکه فرد غیبت شده، او را ببخشد.»

• شرط پذیرش نماز کسی که غیبت کرده

روز و تقویت تقوا

روزه و تقویت تقوا

- رسیدن به هدف بستگی به تقوا ← هدف بزرگتر = تقوای بیشتر
- روزه مصداق پایداری در برابر خواهش‌های دل
- مهم‌ترین فایده روزه = تقوا
- تکرار سالیانه روزه = آسان شدن عمل به دستورات خدا

آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

• ای کسانی که ایمان آورده‌اید،

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ

• روزه بر شما مقرر شده است.

وَجوب روزه بر مسلمانان

كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ

• همان‌گونه که بر کسانی که پیش از شما

بوده، مقرر شده بود.

وَجوب روزه بر پیشینیان

لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

• باشد که تقوا پیشه کنید.

مهم‌ترین فایده روزه

احکام روزه

۱- مبطلات روزه (۹ چیز): خوردن و آشامیدن - دروغ بستن به خدا و پیامبر و جانشینان

خاک خوردن!

پیامبر (ع) - رساندن غبار غلیظ به گلو - فرو بردن تمام سر در آب - استمنا - باقی ماندن بر

خاک خوردن!

جنابت تا اذان صبح

نکات:

- خوردن و آشامیدن سهوی = باطل نشدن روزه
- خوردن و آشامیدن عمدی (حتی غذای مانده لای دندان) = بطلان روزه
- رساندن دود غلیظ دخانیات به حلق = بطلان روزه
- استفراغ عمدی = بطلان روزه
- استفراغ سهوی = باطل نشدن روزه

نکات:

- رسیدن پیش از ظهر به وطن یا مقصد ۱۰ روزه
- انجام مبطلات قبل از رسیدن ← نماز کامل - نباید روزه بگیرد
- عدم انجام مبطلات قبل از رسیدن ← نماز کامل - باید روزه بگیرد
- رسیدن بعد از ظهر به وطن یا مقصد ۱۰ روزی ← نباید روزه بگیرد - نماز کامل
- شروع سفر بعد از ظهر ← روزه صحیح است.
- شروع سفر پیش از ظهر ← نگه داشتن روزه تا حد شرعی و شکستن آن، بعد از حد

◆ **۲- غسل:** کسی که غسل بر او واجب است، اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه اش تیمم است، عمداً تیمم نکند، نمی تواند روزه بگیرد. البته اگر سهل انگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود، می تواند با تیمم روزه بگیرد و روزه اش صحیح است؛ اما در مورد غسل نکردن، معصیت کرده است.

◆ **۳- عذر شرعی:** اگر کسی به علت عذری مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و بعد از ماه رمضان عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده عمداً قضای روزه را نگیرد، باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مُدّ (تقریباً ۷۵۰ گرم) گندم و جو و مانند آنها به فقیر بدهد.

◆ **۴- آب خوردن:** اگر کسی روزه ۰ ماه رمضان را عمداً نگیرد، باید هم قضای آن را به جا آورد و هم «کفاره» بدهد؛ یعنی برای هر روز، دو ماه روزه بگیرد (که یک ماه آن باید پشت سرهم باشد) یا به شصت فقیر طعام بدهد (به هر فقیر یک مُدّ) و این کار باید تا قبل از رمضان آینده انجام شود.

◆ **۵- خاک خوردن:** اگر کسی به چیز حرامی روزه ۰ خود را باطل کند؛ مثلاً دروغی را به خدا نسبت دهد، کفاره ۰ جمع بر او واجب می شود. یعنی باید هر دو کفاره ۰ یاد شده را انجام بدهد. البته اگر هر دو برایش ممکن نباشد، می تواند هر کدام را که ممکن است، انجام دهد.

📌 **وظیفه شخص مسافر**

کسی که سفر می رود، اگر شرط های زیر را داشته باشد، باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد:

(الف) رفتن او بیشتر از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵ کیلومتر) و مجموعه رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد.

(ب) بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده، بماند. پس کسی که می خواهد ده روز و بیشتر در محلی که سفر کرده است، بماند، باید نمازش را کامل بخواند و روزه اش را هم بگیرد.

(ج) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد؛ مثلاً اگر به قصد ستم به مظلوم یا همکاری با یک ظالم در ظلم او سفر کند، باید روزه اش را بگیرد. اگر فرزند با نهی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده است، باید نماز را تمام بخواند و روزه اش را بگیرد.

دکتر کریمی

درس یازدهم: فضیلت آراستگی

پیامبر (ص) به مردان می فرمود: «سپیل و موهای بینی خود را کوتاه کنید و به خودتان برسید؛ زیرا این کار بر زیبایی شما می افزاید» پیامبر با وجود آنکه مردان را به کوتاه کردن ناخن سفارش می کرد اما به زنان توصیه می کرد «ناخن های خود را مقداری بلند بگذارند چون برای آنان زیباتر است.»

آراستگی، سیره پیشوایان دین

کلید واژگان

آراستگی

- معنا = بهتر کردن وضع ظاهری و باطنی و زیبا نمودن آنها
- خاصیت طبیعی انسان (فطری)
- پیشوایان هم سعی در آراستگی ظاهر و هم باطن و نیز دعوت مؤمنان به این امر

امت اسلامی از پاکیزه ترین ملت ها و الگو و → آراستگی از اخلاق مؤمنان سر مشق سایرین

حدیث

پیامبر (ص): «خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به سوی دوستان خود می رود، آماده و آراسته باشد.»

• آراستگی در اجتماع

امام صادق (ع) فرمود: «در آن زمان مردم در سختی بودند، اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم و عموم مردم توانایی پوشیدن چنین لباسی را دارند.»

• اهمیت وضع اقتصادی جامعه در انتخاب نوع لباس مؤمن

همچنین ایشان می فرمود: «خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد و از نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن، بدش می آید.»

• استجاب آراستگی

• کراهت ژولیدگی

و نیز می فرمود: «دو رکعت نماز که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.»

• آراستگی در عبادت

مقبولیت

کلید واژگان

مقبولیت

- از نیازهای انسان
- معنا: تحسین شدن توسط دیگران و فردی مفید و شایسته دانسته شدن
- پاسخ مناسب ← پرورش استعداد در هنر و ورزش و ...
- پاسخ نامناسب ← لباس نامناسب، کلام زشت، سیگار و ...
- نشانه ضعف روحی و ناتوانی

عفاف

کلید واژگان

عفاف

- معنا ← حالت درونی ← کنترل در برابر تندروی ها (افراط) و کندروی ها (تفریط) حرکت
- در مسیر اعتدال

ارتباط آراستگی با عفاف

کلید واژگان

عفاف و آراستگی

- تندروی در آراستگی ← خودنمایی ← تبرج ← جاهلانه
- غفلت از هدف اصلی
- انسان عقیف در آراستگی معتدل است و به تبرج دچار نمی‌شود
- عدم گریز از مقبولیت صحیح → حیا از مقبولیت سطحی → خودنمایی X
- جلب توجه ظاهری و پایین آوردن خود در حد ابزار هوسرانی دیگران X
- قوی شدن عفاف = آراستگی با وقارتر ← ضعیف شدن عفاف = آراستگی سبک‌تر و خودنمایی

حدیث

امام علی (ع) می‌فرماید: «مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که در این صورت ناچار می‌شود به انجام گناه به جنگ خدا بروی.»

و امام صادق (ع) نیز می‌فرماید:

لباس نازک و بدن‌نما نپوشید؛ زیرا جنس لباس نشانه سستی و ضعف دینداری فرد است.

نفی تبرج

زن، مظهر عفاف

کلید واژگان

زن مظهر عفاف

- عفاف خصلت هر انسان با فضیلت ← اهمیت و ارزش بیشتر در زنان
- زیبایی بیشتر زنان از مردان (ظاهری و درونی) ← ارزش بیشتر عفاف در زنان
- احساسات لطیف
- دوری از نگاه ناهلان و عدم تحقیر روح بلند زن → احکام ویژه خداوند برای زنان
- نعمت: مسئولیت‌آور ← نعمت زیبا نباید در خدمت هوسرانان باشد
- عرضه نابجای زیبایی = از بین بردن عفت و حیا

درس دوازدهم: زیبایی پوشیدگی

۴۰

دکتر کریمی

آیا در قرآن درباره عفاف و پوشیدگی دستور خاصی وجود دارد؟

♦ مردان ← کنترل نگاه / پاکدامنی

♦ زنان ← کنترل نگاه / پاکدامنی / عدم جلب توجه نامحرم با زینت و زیورآلات / پوشاندن موی سر، گریبان و گردن

حدیث

امام کاظم (ع): «[دیدن] چهره و دست تا مچ [زن نامحرم جایز است].»

امام صادق (ع): «[ساعد زن باید از نامحرم پوشیده شود]، آنچه زیر روسری قرار می گیرد، نباید آشکار شود. هم چنین از مچ به بالا باید پوشیده شود.»

آیه

نوع پوشش

✓ احزاب ۵۹

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ

• ای پیامبر،

قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ

• به زنان و دخترانت و به زنان مؤمنان بگو

بِذُنُوبِنَّ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ

• پوشش‌های خود را به خود نزدیک‌تر کنند

فَلَا يُؤْذَنَنَّ

• این برای آنکه به [عفاف] شناخته شوند.

وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا

• و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است.

• و خداوند همواره آمرزنده و مهربان است.

حجاب سبب می‌شود زن به پاکی شناخته شده و هوسرانان اجازه تعرض به او را به خود ندهند.

آیا اسلام شکل پوشش را معین کرده است؟

♦ چگونگی و نوع پوشش تا حدود زیادی تابع آداب و رسوم اقوام و ملت‌هاست.

نظرات اسلام

♦ مردان ← حفظ وقار و احترام / هماهنگ با ارزش‌های اخلاقی جامعه و عدم انگشت نما شدن / عدم جلب توجه زنان نامحرم

♦ زنان ← پوشاندن تمام بدن بجز صورت و دست‌ها تا مچ / عدم نازکی، چسبان بودن و تحریک کننده بودن ← چادر اولویت (ارزش بیشتر نزد خدا بخاطر دقیق‌تر و کامل‌تر انجام شدن دستور حجاب) ← حفظ ۲ شرط قبلی / حفظ بیشتر کرامت زن / حداقل کردن توجه نامحرم

آیا حجاب زنان، موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می‌شود؟

حجاب و حضور در جامعه

♦ دستور حجاب برای حضور در اجتماع نه خانواده ← حضور مطمئن و ایمن در جامعه / دوری از نگاه ناهلان

♦ ناسازگاری فرضیه سلب آزادی با قرآن و سیره پیشوایان

♦ عفت حضرت مریم (س) در معبد همگانی (قرآن)

♦ عفت دختران ضرب شعیب هنگام چوپانی در کنار مردان (قرآن)

♦ حضور زنان مسلمان در جبهه‌های جنگ برای پرستاری (تاریخ)

♦ سلب آزادی با حجاب ← خلاصه شدن ارزش زن در ظاهر ❌

♦ بالا رفتن سلامت اخلاقی جامعه ✓ → توجه به کرامت ذاتی، شخصیت و استعداد های زن ✓

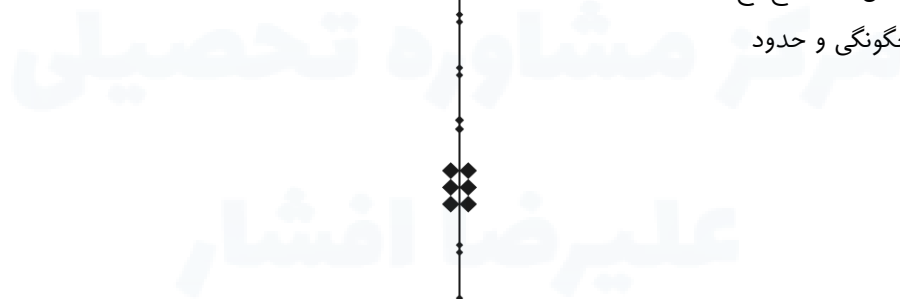
♦ حفظ حریم و حرمت زنان ✓ ← افزایش آرامش روانی زنان ✓

آیا حجاب اختصاص به ما مسلمانان دارد؟

حجاب در ادیان

- تأکید همهٔ ادیان که در اصل یک دین هستند بر حجاب ← حجاب لازمهٔ دینداری
- یهودیت ← حجاب موی سر زنان در اجتماعات
- مسیحیت
 - زنان معتقد به مسیح (ع) مانند حضرت مریم (س) حجاب موی سر دارند.
 - نقاشی حضرت مریم با حجاب کامل
 - راهبه‌ها دارای کامل‌ترین حجاب‌ها
- زرتشتی
 - پوشش کامل زنان ایران پیش از اسلام در محل‌های عمومی
 - مورخان غربی ایران باستان را منشاء گسترش حجاب می‌دانند.
- غفلت از اندیشه‌های اصیل مسیحی و یهودی ← بی‌حجابی زنان جایگاه در دین حقیقی
- مسیحیت ندارد ← بازگشت به سنت‌های مشرکانهٔ پیش از مسیح (ع)
- ادیان دیگر ← اصل پسندیده ← تفاوت مربوط به چگونگی و حدود

سؤالات مخصوص

- ۱- هریک از موارد زیر از ثمرات توجه به کدام فرمان الهی برای مؤمنین است؟
 - انجام دستورات دینی با آرامش و بدون احساس سختی
 - توجه به حضور خداوند در زندگی و نظارت او بر اعمال
 (۱) «ان کنتم تحبون الله فاتبعونی يحببکم الله» - «اقم الصلاة ان الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر»
 (۲) «کتب علیکم الصیام کما کتب الذین من قبلکم» - «اقم الصلاة ان الصلاة تنهی عن الفحشاء والمنکر»
 (۳) «ان کنتم تحبون الله فاتبعونی يحببکم الله» - «للذین احسنوا الحسنی و زیاده ولا یرهق وجوههم قتر»
 (۴) «کتب علیکم الصیام کما کتب الذین من قبلکم» - «للذین احسنوا الحسنی و زیاده ولا یرهق وجوههم قتر»

۲- کدام یک از موارد زیر به درستی مطرح شده است؟

- الف) غفلت انسان از هدف اصلی زندگی خویش ← توجه بیش از حد به آراستگی
 ب) ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده ← ضعیف شدن رشته‌های عفاف
 ج) از بین رفتن دو گوهر مقدس عفت و حیا ← عرضه نابه‌جای زیبایی‌ها
 د) باوقار شدن نوع پوشش و آراستگی در وجود انسان ← مقبولیت و ابراز وجود

(۱) الف - ج

(۲) الف - د

(۳) د - ب

(۴) ب - ج

۳- از دقت در آیه شریفه «یا ایها النبی قل لزوجک و بناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلا بیهن...» کدام یک از موارد زیر به درستی استنتاج می‌شود؟

- (۱) جامعیت و همه‌جانبه بودن قرآن - بیان تقوا به‌عنوان معیار برتری انسان‌ها
 (۲) تأثیرناپذیری قرآن از عقاید دوران جاهلیت - احیای مقام زن و ارزش‌های اصیل و انسانی
 (۳) جامعیت و همه‌جانبه بودن قرآن - احیای مقام زن و ارزش‌های اصیل و انسانی
 (۴) تأثیرناپذیری قرآن از عقاید دوران جاهلیت - بیان تقوا به‌عنوان معیار برتری انسان‌ها

- ۴- وظیفه‌ی مسافری که بعد از ظهر به وطنش برسد، نسبت به نمازش چگونه است و کفاره کسی که با استمناء روزه‌ی خود را باطل کند چیست؟
 (۱) نمازش تمام است - باید هر دو نوع کفاره را بدهد.
 (۲) نمازش تمام است - در انتخاب نوع کفاره آزاد است.
 (۳) نمازش شکسته است - باید هر دو نوع کفاره را بدهد.
 (۴) نمازش شکسته است - در انتخاب نوع کفاره آزاد است.
 ۵- از کدام قسمت آیه‌ی ۱۸۳ سوره‌ی بقره برمی‌آید که روزه، از مشترکات ادیان است و

فایده‌ی برتر نماز کدام است؟

- (۱) ﴿کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصَّیَامُ﴾ - یاد خداوند
 (۲) ﴿کَمَا کُتِبَ عَلَی الَّذِینَ مِنْ قَبْلِکُمْ﴾ - یاد خداوند
 (۳) ﴿کَمَا کُتِبَ عَلَی الَّذِینَ مِنْ قَبْلِکُمْ﴾ - تقوا و بازدارندگی از گناه
 (۴) ﴿کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصَّیَامُ﴾ - تقوا و بازدارندگی از گناه
 ۶- اولویت آراستگی کدام است و کدام حدیث بیان آن است که وضع اجتماعی در آراستگی

مؤثر می‌باشد؟

- (۱) هنگام عبادت - «آن زمان مردم در سختی بودند، اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم»
 (۲) هنگام عبادت - «خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده‌اش به سوی دوستان خود می‌رود، آماده و آراسته باشد»
 (۳) هنگام حضور در خانواده - «آن زمان مردم در سختی بودند، اما امروز در شرایط بهتری هستیم»
 (۴) هنگام حضور در خانواده - «خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده‌اش به سوی دوستان خود می‌رود، آماده و آراسته باشد»

سایر سؤالات

۷- قوی و مستحکم شدن رشته‌های عفاف در روح انسان چه نتیجه‌ای دارد و وضع احکام ویژه برای بانوان به سبب چیست؟

- ۱) تحسین دیگران را برمی‌انگیزد - حفظ گوهر زیبای وجود آنان از نگاه ناهلان
- ۲) آراستگی و پوشش باوقار می‌شود - افزایش سلامت اخلاقی جامعه
- ۳) تحسین دیگران را برمی‌انگیزد - افزایش سلامت اخلاقی جامعه
- ۴) آراستگی و پوشش باوقار می‌شود - حفظ گوهر زیبای وجود آنان از نگاه ناهلان

۸- انجام کدام عمل دینی سبب حفظ آراستگی و پاکیزگی در طول روز شده و مقبولیت به چه معنا است؟

- ۱) غسل - نیاز به تحسین دیگران و جلب نظر مفید آنان
 - ۲) نماز - نیاز به تحسین دیگران و جلب نظر مفید آنان
 - ۳) نماز - حرکت در مسیر میانه‌روی و تعادل
 - ۴) غسل - حرکت در مسیر میانه‌روی و تعادل
- ۹- چگونگی و نوع پوشش معلول چیست و کدام مورد سبب می‌شود تا زنان حضوری مطمئن همراه با امنیت در جامعه داشته باشند؟

- ۱) رسوم و آداب ملت‌ها - کنترل نگاه از سوی مردان
 - ۲) آداب و فرهنگ دینی - رعایت حجاب از سوی زنان
 - ۳) رسوم و آداب ملت‌ها - رعایت حجاب از سوی زنان
 - ۴) آداب و فرهنگ دینی - کنترل نگاه از سوی مردان
- ۱۰- از بین رفتن دو گوهر مقدس عفت و حیا در وجود انسان نتیجه چیست و قرآن کریم، افراط و خودنمایی در آراستگی را می‌نامد و آن را معرفی کرده است.

- ۱) جلوه‌گری در عرصه‌ی جامعه - ضعف روحی - کاری جاهلانه
- ۲) عرصه‌ی نابه‌جای زیبایی - تبرج - کاری جاهلانه
- ۳) جلوه‌گری در عرصه‌ی جامعه - تبرج - سنت مشرکانه
- ۴) عرصه‌ی نابه‌جای زیبایی - ضعف روحی - سنت مشرکانه

۱۱- از دیدگاه مورخان، منشأ اصلی گسترش حجاب در جهان چیست و تفاوت موجود میان حجاب در میان ادیان الهی ریشه در کدام مطلب دارد؟

- ۱) دستورات دینی همه‌ی پیامبران - دستورات دینی متناقض
 - ۲) دستورات دینی همه‌ی پیامبران - چگونگی و حدود پوشش
 - ۳) پوشش و حجاب زنان در ایران باستان - دستورات دینی متناقض
 - ۴) پوشش و حجاب آنان در ایران باستان - چگونگی و حدود پوشش
- ۱۲- استفاده از زینت و زیورآلات چگونه باید باشد و زنان علاوه بر تنظیم پوشش و پوشاندن موی سر، کدام قسمت از بدن خود را باید بپوشانند؟

- ۱) سلامت اخلاقی جامعه حفظ شود - مچ دست و روی دست
 - ۲) سلامت اخلاقی جامعه حفظ شود - گریبان و گردن
 - ۳) توجه نامحرمان جلب نشود - مچ دست و روی دست
 - ۴) توجه نامحرمان جلب نشود - گریبان و گردن
- ۱۳- حکم روزه‌ی شخصی که در ماه مبارک رمضان برای انجام یک مأموریت اداری، قبل از نیمه‌شب شرعی به سفری با مسافت رفتن بیش از ۵ فرسخ و برگشتن بیش از ۳ فرسخ برود و پیش از ظهر فردا به وطن برگردد، چیست؟

- ۱) اگر در حین سفر مرتکب مبطل روزه شده باشد، نمی‌تواند روزه بگیرد.
 - ۲) اگر قصد ماندن ده روز یا بیشتر در محل دارد، می‌تواند روزه بگیرد.
 - ۳) اگر پس از اذان صبح مرتکب مبطل روزه نشده، باید روزه بگیرد.
 - ۴) اگر قبل از رسیدن به وطن نیت نکرده، نمی‌تواند روزه بگیرد.
- ۱۴- کفاره‌ی کسی که با خوردن آب یا با خوردن خاک، روزه‌ی خود را عمداً باطل کرده، چه تفاوتی با هم دارد؟

- ۱) اولی باید برای هر روز یک مُد طعام به فقیر بدهد و دومی باید برای هر روز به شصت فقیر طعام دهد.
- ۲) اولی نیاز به قضای روزه ندارد و دومی باید هم قضا کند و هم کفاره بدهد.
- ۳) اولی قضای روزه را بگیرد و کفاره بدهد و دومی قضای روزه را بگیرد و کفاره جمع بدهد.
- ۴) اولی قضای روزه را بگیرد و کفاره بدهد و دومی کفاره جمع بدهد.

۱۵- در احکام روزه، چه کسی باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مُد گندم و جو و مانند آن‌ها به فقیر بدهد؟

(۱) کسی که بدون عذر در ماه رمضان روزه نگیرد و فقط قضای روزه را گرفته باشد.
(۲) کسی که بدون عذر در ماه مبارک رمضان روزه نگیرد و تا رمضان آینده سهواً قضای روزه را نگیرد.

(۳) کسی که به علت عذری نتواند روزه بگیرد و تا رمضان آینده عذر او برطرف نشود و قضای روزه را نگیرد.

(۴) کسی که به علت عذری نتواند روزه بگیرد و با برطرف شدن عذر تا رمضان آینده عمداً قضای روزه را نگیرد.

* کلید

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۴	۲	۳	۲	۴	۴	۳	۴	۴

همانگونه که آب حیات بخش مادی عالم است، دین حیات روحانی به انسان می بخشد.

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ ← **عالم تدرولم زندگی انسان**

﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَّيِّتًا﴾

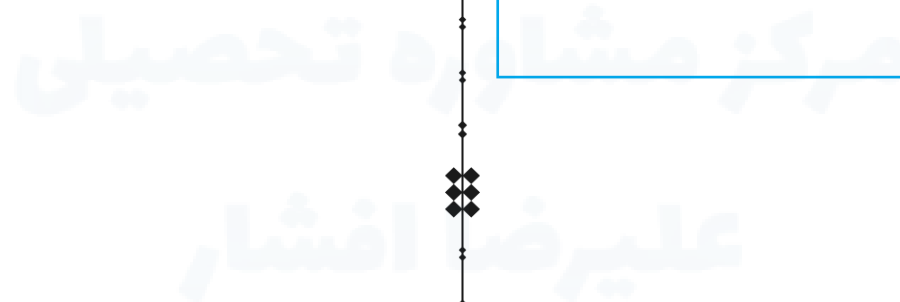
آب، حیات مادی **راه دستیابی به کسیر حیات**

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ، إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

پذیرش دین الهی

ای کسانی که ایمان آورده اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید، آنگاه که شما را به چیزی فرا می خواند که به شما **زندگی حقیقی** می بخشد.

دین، حیات روحانی

نیازهای برتر

نیازهای انسان

مانند گیاهان و حیوان و ...

نیازهای طبیعی و غریزی

آب، غذا، هوا و ...

نیازهای برتر ← فراتر رفتن از سطح زندگی روزمره در افق بالاتر ← نیازهای

برتر ← برآمده از استعدادها و ویژه ← پاسخ صحیح = تضمین سعادت

← شناخت هدف زندگی / درک آینده‌ی خویش / کشف راه درست زندگی

۱ شناخت هدف زندگی

شناخت هدف زندگی

«انسان برای چه زندگی می‌کند؟»

نشناختن یا شناخت خطای هدف حقیقی = از دست رفتن عمر

حدیث امام سجاد (ع): «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای

آن آفریده‌ای.»

هدف زندگی

۲ درک آینده‌ی خویش

درک آینده‌ی خویش

«آینده‌ی انسان چگونه است؟»

«مرگ پایان زندگی یا حیات به شکل دیگر پس از مرگ؟»

«زندگی پس از مرگ چگونه است؟»

«زاد و توشه‌ی سفر به جهان دیگر چیست؟»

«خوشبختی در جهان دیگر در گرو انجام چه کارهایی است؟»

روزها فکر من این است و همه شب سختم

از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود

که چرا غافل از احوال دل خویشتم

به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم

آینده‌ی زندگی

هدف زندگی

۳ کشف راه درست زندگی

کشف راه درست زندگی

«چگونه زیستن»

ارتباط دقیق با دو نیاز قبلی

دغدغه‌ی انسان‌های فکور و خردمند

اهمیت = عمر یک باره‌ی آدمی (فرصت تکرارنشده‌ی)

صداقتی از فی‌البریه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا

عمر محدود (از دست دادن عمر با انتخاب راه نادرست زندگی

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ

معرفی راه درست زندگی: ایمان، عمل صالح، تواصي همگانی به حق و صبر

مرد خردمند هنر پیشه‌را

عمر دو بایست در این روزگار

تابه یکی تجربه آموختن

با دگری تجربه بردن به کار

عمر یکباره‌ی آدمی

ویژگی‌های پاسخ به سوال‌های اساسی

ویژگی‌های پاسخ

درست و قابل اعتماد ← عمر انسان محدود و راه‌های پیشنهادی زیاد و گوناگون

همه جانبه ← ابعاد مختلف و مرتبط وجود انسان

ویژگی‌های کسی که پاسخ به سوال‌های اساسی می‌دهد

ویژگی‌های پاسخ‌دهنده

آگاهی از ویژگی‌ها و خلقت انسان

آگاهی از دنیای پس از مرگ

شیوه هدایت خداوند

شیوهی هدایت خدا

هدایت متناسب با ویژگی‌های هر مخلوق

انسان دارای ویژگی‌های متفاوت هدایت متفاوت

دارای عقل و اختیار

ارسال دین توسط پیامبران ← تفکر در دین با عقل ← انتخاب با اختیار

در کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی ← پاسخ به نیازهای اساسی و برتر

امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم، فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آنکه بندگان در پیام

الهی **تعقل** کنند. کسانی این **پیام را بهتر** می‌پذیرند که از **معرفت برتری** برخوردار

باشند و آنان که در **تعقل و تفکر** برترند. نسبت به فرمان‌های الهی **داناترند** و آن

کس که **عقلش کامل‌تر** است، **رتبه‌اش** در دنیا و آخرت بالاتر است.»

تعقل ← داناتر (TED) (تد)

معرفت ← پیام (MAP) (مپ)

عقل ← رتبه (AR) (فوتبال و رتبه:))

VAR

اتمام حجت خداوند

رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ...
رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و انذارکننده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد
خداوند با ارسال پیامبران (وحی) راه عذر و بهانه‌جویی را در آخرت و اینکه انسان بخواهد برای کوتاهی‌هایش در دنیا، در آخرت بهانه بیاورد، بسته و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

یکی بودن دین

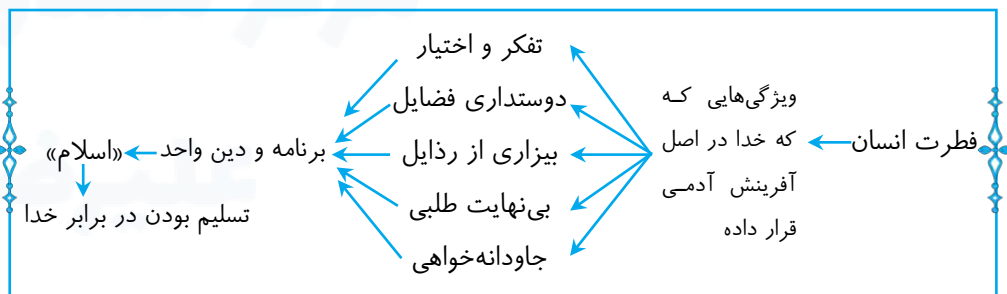
دین

همه‌ی پیامبران موظف به تبلیغ دین واحد و علوم تفرقه

آیه

خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که **نوح** را بدان سفارس نمود و آنچه را ما به **تو** وحی کردیم و به **ابراهیم** و **موسی** و **عیسی** توصیه نمودیم، این بود که دین را به پا دارید، و در آن **تفرقه نکنید**.
 قطعاً دین نزد خداوند، **اسلام** است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آنکه به **حقانیت** آن آگاه شدند، آن هم به دلیل **رشک و حسدی** که میان آنان وجود داشت.
 [این دین] **آیین پدران ابراهیم** است و او شما را از پیش مسلمان نامید.
 ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه **یکتاپرست (حق‌گرا)** و **مسلمان** بود.

فطرت مشترک، منشأ دین واحد

برنامه‌ی اسلام

ایمان قلبی

- توحید و پرهیز است شرک
- انبیاء و نبوت و امامت
- سرای آخرت و معاد
- عادلانۀ بودن نظام هستی (عدل)

عمل

- انجام واجبات و ترک محرمات (توحید عملی فردی)
- کسب فضایل و دوری از رذایل
- برپایی جامعه‌ی دینی (توحید عملی اجتماعی)

برنامه‌ی همه‌ی پیامبران همین بوده و فرقی در اصول نداشته است. ولی جزئیات آن متفاوت بوده؛ مثلاً نماز و شیوه‌ی عمل به آن

علل فرستادن پیامبران متعدد

۱ استمرار و پیوستگی در دعوت

استمرار در دعوت

لازمه‌ی ماندگاری یک پیام \leftarrow تبلیغ دائمی و مستمر

تلاش پیامبران و استمرار دین \leftarrow تبدیل شدن دین به جزئی از زندگی و آداب و فرهنگ مردم \leftarrow عاجز شدن دشمنان دین در نابودی آن

۲ رشد تدریجی سطح فکر مردم

رشد تدریجی سطح فکر

بیان اصول ثابت دین درخور سطح فهم و درک مردم هر زمان

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید:

أَنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرُنَا • ما پیامبران مأمور شده‌ایم.
 أَنْ نَكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ • که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوییم.

دکتر کریمی

درس دوم: تداوم هدایت

ماندگاری دین در گرو پاسخگویی به همهی سوال‌ها و نیازهای انسان در همهی زمان‌ها و مکان‌ها

دین اسلام این ویژگی‌ها را دارد.

توجه به نیازهای متغیر در

عین توجه به نیازهای ثابت: امنیت، عدالت، داد و ستد

نیازهای متغیر: روش‌ها و شیوه‌های مختلف و متغیر

متخصصان دین قوانین متغیر را با توجه به اصول ثابت

اسلام استخراج می‌کنند.

وجود قوانین تنظیم‌کننده

دادن خاصیت انطباق و تحرک به مقررات اسلامی

تسلط و کنترل این قوانین بر همهی احکام و مقررات

اسلامی

حدیث پیامبر (ص)

«لا ضررَ و لا ضرارَ فی الاسلام؛ اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است.»

مثلاً حرمت روزه بر کسی که روزه برایش ضرر دارد.

بر او خلق جهان گشته مسافر

یکی خط است ز اول تا به آخر

وحدت در دین

دلیل و رهنمای کاروان‌اند

در این راه، انبیا چون ساربان‌اند

هم او اول هم او آخر در این کار

و ز ایشان سید ما گشته سالار

بر او نازل شده «دعو آلی الله»

بر او ختم آمده پایان این راه

ختم نبوت

گرفته دست جان‌ها دامن وی

شده او پیش و دل‌ها جمله در پی

ولایت معنوی پیامبر

سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر در امر هدایت

۳ تحریف تعالیم پیامبر پیشین

تحریف تعالیم

ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی مردم + عدم توسعه‌ی کتابت ← فراموشی دین یا تغییری که با اصل آن متفاوت می‌شد. ← آمدن پیامبر جدید برای بیان اصول صحیح و دقیق دین

عوامل ختم نبوت

تشخیص زمان ختم نبوت فقط با خداست

مثلاً تشخیص عدم تحریف کتاب آسمانی از مردم بر نمی‌آید.

۱ آمادگی جامعه‌ک بشرک برای دریافت برنامه‌ک کامل زندگی:

آمادگی جامعه‌ی بشری

در عصر نزول سطح فرهنگ مردم حجاز پایین ولی دارای آمادگی برای دریافت آخرین و

کامل‌ترین برنامه‌ی هدایت پاسخ به نیازهای فردی و اجتماعی

نهضت‌های علمی و فرهنگی با ورود اسلام به ایران، عراق، مصر و شام ← ظهور عالمان و دانشمندان فراوان

۲ حفظ قرآن کریم از تحریف:

حفظ قرآن از تحریف

تلاش و کوشش مسلمانان + عنایت خدا + همت پیامبر (ص) در جمع‌آوری و حفظ

قرآن ← عدم تحریف قرآن ← بی‌نیازی از تصحیح ← جاودانگی

۳ وجود امام معصوم پس از پیامبر (ص)

تداوم مسئولیت‌های پیامبر به جز دریافت و ابلاغ وحی

عدم کمبود جامعه از جهت رهبری و هدایت

۴ پویایی و روزآمد بودن دین اسلام

وظیفه‌ی پیروان پیامبران گذشته

آمدن پیامبر جدید = بخشی از تعلیمات دین قبلی به درد مردم نمی‌خورد

- هر پیامبر بشارت آمدن پیامبر بعدی و پیروی از او ← وجود چند دین در یک زمان = سریچی از فرمان خدا و دستورات پیامبران پیشین
- اسلام و قرآن تنها دین و کتاب تحریف نشده

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا
فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ

عدم پذیرفته شدن ابدی

وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ • در آخرت از زیان کاران خواهد بود.

پیامبران

- مانند فروشندگان کالا ×
- مانند معلم‌های یک مدرسه ← ایمان به آخرین پیامبر = ایمان به تمام پیامبران سابق

مرکز مشاوره تحصیلی

علیرضا افشار

دکتر کریمی

درس سوم: معجزه‌ی جاویدان

معجزه

معجزه

- اثبات الهی بودن پیامبری
- قرآن: آیت ← نشانه و علامت پیامبری
- دانشمندان اسلامی: معجزه ← عجز و ناتوانی مردم عام در انجام آن
- پیامبران گذشته ← مخصوص مردم زمان خودشان
- آخرین پیامبر ← هم مردم زمان خودش و هم آیندگان ← از جنس کتاب

معجزه‌ی کتاب

کلیدواژگان

تحدی

- معنا: دعوت به مبارزه
- دعوت شکاکین در الهی بودن قرآن به آوردن کتابی همانند آن
- عجز و ناتوانی شکاکان ← آوردن ۱۰ سوره مشابه قرآن
- نهایت عجز شکاکان ← آوردن سوره‌ای حتی به اندازه‌ی کوچک‌ترین سوره‌ی قرآن
- پیروزی همیشگی قرآن

سوره‌ی کوثر

آیه

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ

شکاکان در الهی بودن قرآن

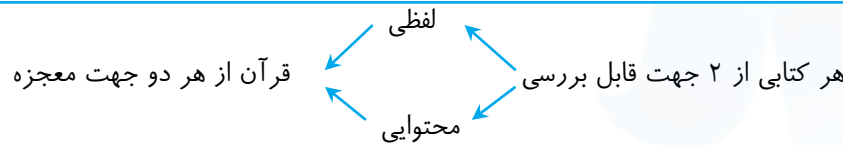
قُلْ فَاتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ • اگر می‌توانید یک سوره همانند آن را بیاورید.

نهایت عجز شکاکان (اعجاز قرآن کریم)

← تحدی قرآن

- بگو: اگر تمامی انس و جن جمع شوند
 - تا همانند قرآن را بیاورند.
 - نمی‌توانند همانند آن را بیاورند.
 - هر چند پشتیبان هم باشند.
- ﴿قُلْ لَّيِّنَ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَ الْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَ لَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾
- ← پیروزی همیشگی قرآن در مبارزه (اعجاز قرآن کریم)

جنبه‌های اعجاز قرآن کریم

۱ اعجاز لفظی:

اعجاز لفظی

- زیبایی کلمات- ساختار زیبا- آهنگ موزون کلمات و جملات- شیرینی بیان- رسایی تعبیرات
- با وجود اختصار و ...
- لازمه‌ی درک: آشنایی با زبان عربی
- ممنوعیت شنیدن قرآن توسط سران مشرکان عصر نزول
- نفوذ در افکار و قلوب ← مسلمان شدن بسیاری بویژه ادیبان و اندیشمندان

۲ اعجاز محتوایی:

الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی

- تفاوت نوشته‌های جوانی دانشمندان با دوران پختگی آنها ← تجدید نظر و اصلاح
- نزول بیش از ۶۰۰۰ آیه در ۲۳ سال در موضوعات متنوع
- تناقض و ناسازگاری *
- تأیید و هماهنگی ✓

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَوْجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا

كثيراً﴾

ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

- فرهنگ = مجموعه‌ای از افکار، عقاید، آداب و رسوم ← فرهنگ مردم حجاز عصر نزول
- خرافی و شرک آلود ← تأثیرنپذیرفتن قرآن از این فرهنگ ← مبارزه با این فرهنگ ← دعوت به عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت، حقوق یکسان انسان‌ها و ...

ج) جامعیت و همه‌جانبه بودن

- سخن گفتن از تمام مسائل مهم و حیاتی که انسان در مسیر کمال به آن احتیاج دارد در چهارده قرن پیش
- هم امور معنوی (آخرت، رابطه‌ی انسان با خدا) و هم امور مادی و دنیوی (مسئولیت‌های اجتماعی، رابطه‌ی انسان با انسان‌های دیگر) ← برنامه‌ی جامع و همه‌جانبه

حدیث

امام باقر (ع) می‌فرماید: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است.»

نیازهای مربوط به برنامه‌ی زندگی و هدایت

نیازهایی که پیامبران بخاطر آنها فرستاده شده‌اند

د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

- حرکت زمین ← تشبیه حرکت زمین به ذلول - حرکت هموار و همراه با آرامش

﴿مَثَرِي كَمَا سَوَّرَ فُودًا رَا أَنَارَ نَهْمِي رَهْمًا﴾

﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾

و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می‌بخشیم.

امی بودن پیامبر (ص)، ردی بر هر گونه شک‌ورزی

اگر پیامبر (ص) سواد خواندن و نوشتن می‌دانست، کج‌اندیشان به این شک می‌افتادند که ایشان قرآن را از خود درآورده و الهی نیست.

﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُطَّلِبُونَ﴾

ردی بر شک‌ورزی

امی بودن پیامبر

و پیش از آن هیچ نوشته‌ای را نمی‌خواندی و با دست خود، آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت، اهل باطل به شک می‌افتادند.

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد

دل رمیده‌ی ما را انیس و مونس شد

نگار من که به مکتب نرفت و خط نوشت

به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد

امی بودن پیامبر

سؤالات مخصوص

۱- کدام آیات شریفه برای پرسش‌هایی که در پی می‌آیند پاسخ مناسبی می‌باشند؟
- چرا خداوند معجزه آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داده است؟
- علت عدم تحقق «لارتاب المبطون» کدام است؟

- ۱) «لوکان من عند غیرالله لوجدوا فیه اختلافاً کثیراً» - «و ما کنت تتلو من قبله من کتاب»
- ۲) «لایاتون بمثله لوکان بعضهم لبعض ظهیراً» - «و ما کنت تتلو من قبله من کتاب»
- ۳) «لایاتون بمثله لوکان بعضهم لبعض ظهیراً» - «علی ان یاتوا بمثل هذا القرآن»
- ۴) «لوکان من عند غیرالله لوجدوا فیه اختلافاً کثیراً» - «علی ان یاتوا بمثل هذا القرآن»

۲- کدام یک از موارد زیر به درستی بیان شده است؟
الف) فردی که هدف حقیقی خود را نشناخته و یا دچار خطا شده سرمایه وجودی خود را از بین می‌برد.

ب) ایمان نیاوردن پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر نشانگر ایمان نیاوردن به تمام پیامبران سابق است.

ج) ایمان به فرستادگان الهی و راهنمایان دین آن چیزی است که در برنامه دین اسلام از انسان خواسته می‌شود.

د) خداوند آن‌چه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد در قرآن قرار داده است و این نشانگر هماهنگی آیات قرآن است.

- ۱) د - ب
- ۲) ب - ج
- ۳) الف - ج
- ۴) الف - د

۳- پاسخ هر یک از سؤال‌های مطرح شده به ترتیب کدام است؟
- عامل تداوم حیات انسان کدام است؟
- بی‌نیازی قرآن از اصلاح و تجدیدنظر نتیجه چیست؟
- کدام مورد از علل پویایی دین اسلام است؟

- ۱) «استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم» - همه جانبه بودن - توجه به قوانین ثابت و متغیر
- ۲) «استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم» - انسجام درونی - وجود قوانین تنظیم کننده
- ۳) «و جعلنا من الماء کل شیء حی» - همه جانبه بودن - وجود قوانین تنظیم کننده
- ۴) «و جعلنا من الماء کل شیء حی» - انسجام درونی - توجه به قوانین ثابت و متغیر

۴- با توجه به آیات سوره‌ی عصر، توصیه‌ی خداوند، پس از تواصی همگانی به حق و راستی، کدام اصل نجات‌بخش از خسران است و این دعای امام سجاد (ع) که «خدایا زندگانی‌ام را به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای» به کدام نیاز برتر آدمی اختصاص دارد؟

- ۱) نجات آدمی از خسارت - درک مقصود
- ۲) نجات آدمی از خسارت - کشف مسیر
- ۳) استقامت در برابر موانع سعادت - درک مقصود
- ۴) استقامت در برابر موانع سعادت - کشف مسیر

۵- مقصر اصلی وجود چند دین در یک زمان را می‌توان با توجه به آیات قرآنی، چه کسی معرفی کرد و علت آن چیست و همچنین «توجه پیامبران به آسیب‌های موجود در مسیر دعوت» بیانگر کدام یک از علل تعدد انبیا است؟

- ۱) مردم - رشد تدریجی سطح فکری آنان - استمرار و پیوستگی دعوت
- ۲) اهل کتاب - رشک و حسد میان آنان - استمرار و پیوستگی دعوت
- ۳) مردم - رشد تدریجی سطح فکری آنان - تحریف تعلیمات پیامبران گذشته
- ۴) اهل کتاب - رشک و حسد میان آنان - تحریف تعلیمات پیامبران گذشته

۶- درک عدم تناقض و تعارض آیات قرآن کریم معلول فهم کدام آیه بوده و احیای منزلت زن بیانگر کدام یک از انواع اعجاز محتوایی قرآن کریم است؟

- ۱) ﴿يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ﴾ - تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
- ۲) ﴿لَوْ جَدُّ فِيهِ اخْتِلافاً کَثِيراً﴾ - تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
- ۳) ﴿لَوْ جَدُّ فِيهِ اخْتِلافاً کَثِيراً﴾ - جامعیت و همه‌جانبه‌بودن
- ۴) ﴿يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ﴾ - جامعیت و همه‌جانبه‌بودن

سایر سؤالات

۷- با توجه به روایات امام کاظم (ع)، هدف و مقصود ارسال رسولان چه چیزی است و از نظر ایشان پذیرش فرمان الهی مستلزم چیست؟

- ۱) بندگان در پیام الهی تعقل و تفکر کنند. - بهره‌مندی از ایمان بیشتر
- ۲) برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد. - برخورداری از معرفت عمیق
- ۳) برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد. - بهره‌مندی از ایمان بیشتر
- ۴) بندگان در پیام الهی تعقل و تفکر کنند. - برخورداری از معرفت عمیق

۸- در صورت گزینش برنامه‌ی غیرالهی، علت زیان دیدن انسان چیست و چه عاقبتی در انتظار اوست؟

- ۱) ناتوانی در پاسخ‌گویی به نیازهای برتر - گمراهی دور و دراز در دنیا و زیان آشکار در آخرت
 - ۲) ناتوانی در پاسخ‌گویی به نیازهای برتر - زیان کاری و ترک دنیا با دست خالی
 - ۳) تضاد مداوم برنامه‌های ناهمگون - زیان کاری و ترک دنیا با دست خالی
 - ۴) تضاد مداوم برنامه‌های ناهمگون - گمراهی دور و دراز در دنیا و زیان آشکار در آخرت
- ۹- از آیه‌ی شریفه‌ی ﴿رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ...﴾ به ترتیب، کدام مفاهیم به دست می‌آید؟

- ۱) کسب معرفت در پیام الهی - اختیاری بودن هدایت
- ۲) اتمام حجت بر انسان - تشخیص بایدها و نبایدها
- ۳) کسب معرفت در پیام الهی - تشخیص بایدها و نبایدها
- ۴) اتمام حجت بر انسان - اختیاری بودن هدایت

۱۰- اگر بخواهیم برای «بی‌نیازی قرآن از تصحیح» ثمره و ریشه‌ای بیابیم، به ترتیب کدام موارد استفاده می‌گردد و «آغاز نهضت‌های علمی و فرهنگی در سرزمین‌های اسلامی» ثمره‌ی کدام علت ختم نبوت است؟

- ۱) جاودانگی - عدم تحریف - آمادگی جامعه‌ی بشری برای دریافت برنامه‌ی کامل زندگی
- ۲) عدم تحریف - جاودانگی - آمادگی جامعه‌ی بشری برای دریافت برنامه‌ی کامل زندگی
- ۳) جاودانگی - عدم تحریف - وجود امام معصوم پس از پیامبر
- ۴) عدم تحریف - جاودانگی - وجود امام معصوم پس از پیامبر

۱۱- بیت زیر نفی‌کننده‌ی کدام عقیده است؟

«یکی خط است ز اول تا به آخر / بر او خلق جهان گشته مسافر»

۱) ﴿مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ﴾

۲) ﴿مَنْ يَتَّخِذْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً﴾

۳) ﴿نُمَلِّى لَهُمْ لِيَزَادُوا إِثْمًا﴾

۴) ﴿مَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا﴾

۱۲- آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر چیست و این مسئله کدام ضرورت را ایجاد می‌کند؟

- ۱) بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای مردم باشد - لزوم ختم نبوت
- ۲) بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای مردم باشد - ضرورت تعدد انبیا
- ۳) از کتاب آسمانی خود سرپیچی کردند و از پیامبران گذشته پیروی می‌کنند - ضرورت تعدد انبیا
- ۴) از کتاب آسمانی خود سرپیچی کردند و از پیامبران گذشته پیروی می‌کنند - لزوم ختم نبوت

۱۳- کدام مورد بیانگر جنبه‌های اعجاز لفظی قرآن کریم است و شرط بهره‌مندی از این جنبه‌ی اعجاز چیست؟

- ۱) رسایی در تعبیرات با وجود اختصار و بیان به شیوه‌ی خاص - آشنایی با زبان عربی
- ۲) توجه به استفاده از الفاظ هماهنگ با فرهنگ مردم حجاز و تأثیرپذیری از آن - حقیقت‌طلبی و روشن‌ضمیری

- ۳) رسایی در تعبیرات با وجود اختصار و بیان به شیوه‌ی خاص - حقیقت‌طلبی و روشن‌ضمیری
- ۴) توجه به استفاده از الفاظ هماهنگ با فرهنگ مردم حجاز و تأثیرپذیری از آن - آشنایی با زبان عربی

۱۴- «ممنوعیت استماع آیات قرآن کریم توسط بزرگان مشرکین»، «جذب دل‌های آماده به سوی حق» و «بیان مسئولیت‌های اجتماعی» به ترتیب بیانگر کدامیک از جنبه‌های اعجاز قرآن کریم است؟

(۱) اعجاز محتوایی - اعجاز لفظی - اعجاز لفظی

(۲) اعجاز محتوایی - اعجاز محتوایی - اعجاز لفظی

(۳) اعجاز لفظی - اعجاز محتوایی - اعجاز محتوایی

(۴) اعجاز لفظی - اعجاز لفظی - اعجاز محتوایی

۱۵- سخن گفتن قرآن از «حرکت هموار و همراه با آرامش زمین»، «رابطه‌ی انسان با خداوند و رابطه‌ی انسان با سایر انسان‌ها» و «عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها» به ترتیب، کدامیک از جنبه‌های اعجاز قرآن را ترسیم می‌کند؟

(۱) تأثیرناپذیری از عقاید جاهلیت - انسجام درونی در عین نزول تدریجی - جامعیت و همه‌جانبه‌بودن

(۲) ذکر نکات علمی بی‌سابقه - تأثیرناپذیری از عقاید جاهلیت - جامعیت و همه‌جانبه‌بودن

(۳) ذکر نکات علمی بی‌سابقه - جامعیت و همه‌جانبه‌بودن - تأثیرناپذیری از عقاید جاهلیت

(۴) تأثیرناپذیری از عقاید جاهلیت - جامعیت و همه‌جانبه‌بودن - ذکر نکات علمی بی‌سابقه

* کلید

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۴	۲	۴	۱	۴	۲	۱	۴	۳

حدیث

امام باقر (ع):

- اسلام بر پنج پایه استوار است
- بر نماز و زکات
- و روزه و حج و ولایت
- و به چیز دیگری دعوت نشده
- آن‌گونه که (مردم) به ولایت دعوت شده‌اند

بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ
عَلَى الصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ
وَ الصَّوْمِ وَ الْحَجِّ وَ الْوَلَايَةِ
وَ لَمْ يُنَادِ بِشَيْءٍ
كَمَا نُوَدِّي بِالْوَلَايَةِ

مهم‌ترین رکن اسلام

ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

۱ ضرورت اجراء احکام اجتماعی اسلام:

- اسلام دین کاملاً اجتماعی ← دارای احکام اجتماعی ← برتری نماز جماعت بر فردی
- یکی از اهداف ارسال پیامبران ← بنا کردن جامعه‌ی عدل محور ← قوانین عادلانه
- مبنای روابط ← بدون تشکیل حکومت = ناممکن
- احکام اجتماعی اسلام ← خمس، زکات، امر به معروف و نهی از منکر، جهاد و ... ← بدون تشکیل حکومت = ناممکن

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ

بِالْقِسْطِ﴾
مسئولیت مردم

قوانین عادلانه

به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه‌ی عدل و داد برخیزند.

مسئولیت‌های پیامبر (ص)

۱ دریافت و ابلاغ وحی:

- دریافت کامل از فرشته وحی - ابلاغ بدون کم و کاست به مردم
- نویسندگان قرآن = کاتبان
- حفظ کنندگان قرآن = حافظان ← اولین و برترین = امام علی (ع)
- سخن عبد الله بن مسعود:

«ما ده آیه از قرآن را از پیامبر فرا می‌گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌نمودیم، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر می‌رفتیم».

۲ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی):

- تعلیم و تبیین آیات قرآن ← دستیابی مردم به معارف بلند قرآن + فهمیدن جزئیات احکام و قوانین و شیوه‌ی عمل به آن‌ها
- گفتار و رفتار پیامبر (ص) = اولین و معتبرترین مرجع فهم آیات
- اولین و بزرگ‌ترین معلم قرآن = پیامبر (ص)

۳ اجراء قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهر):

- ولایت بر جامعه
- تشکیل حکومت اسلامی در مدینه به کمک انصار (مردم مدینه) و مهاجرین (مردم مکه)

دکتر کریمی

آنان دستور داده شده که به آن کفر بورزند و شیطان می‌خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند.

امام خمینی (ره):

«به این دلیل که هر نظام سیاسی غیر اسلامی، نظامی شُرک‌آمیز است، چون حاکمش «طاغوت» است، ما موظفیم آثار شُرک را از جامعه‌ی مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم.»

ولایت معنوی رسول خدا (ص)

کلید واژگان

ولایت معنوی

- سرپرستی و رهبری معنوی ← برتر و بالاتر از ولایت ظاهری
- رسول خدا (ص): انجام وظایف عبودیت و بندگی در مسیر قرب الهی ← مشاهده علم ماوراء و غیب + تصرف در عالم خلقت ← مثال: شفای بیمار به اذن خدا- دور کردن بلا از شخص یا جامعه- برآوردن حاجت در صورت صلاح
- هدایت معنوی
 - آموزش ظاهری و معمولی *
 - امداد غیبی و الهامات ✓
 - میزان بهره‌مندی در گرو درجه ایمان و عمل ←
 - درجه ایمان و عمل بالاتر = هدایت معنوی بیشتر ←
 - رفتار رسول خدا (ص) با امام علی (ع)

درس چهارم: مسئولیت‌های پیامبر (ص)

امام خمینی (ره):

«مذهب اسلام هم‌زمان با اینکه به انسان می‌گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می‌گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان‌ها چگونه باید تنظیم کنی و حتی جامعه‌ی اسلامی با سایر جوامع چگونه روابطی باید برقرار نماید. هیچ حرکتی و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته است.»

۲- ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی طاغوت:

- ولایت حقیقی انسان بر عهده‌ی خداست ← پیروی از او و کسانی که مشخص کرده واجب
- کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون می‌گذارند، در حالیکه حکم و قانونشان به قانون الهی بازنمی‌گردد ← طاغوت ← پیروی از طاغوت حرام
- لزوم تشکیل حکومت الهی و غیر طاغوتی

ایمان پنداران

﴿الْمَ تَرَّ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

زردون آثار شرک از جامعه

ثمره‌ی مراجعه‌ی ایمان پنداران به طاغوت

آیا ندیده‌ای کسانی که گمان می‌کنند به آنچه بر تو نازل شده و به آنچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند، اما می‌خواهند داوری به نزد طاغوت برند، حال آنکه به

دکتر کریمی

درس چهارم: مسئولیت‌های پیامبر (ص)

امام علی (ع):

«روزی رسول خدا (ص) هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب دیگر گشوده می‌شد.»
← الهام بر روح و جان علی (ع) و نه آموزش معمولی

عصمت پیامبر اکرم (ص)

عصمت

- انجام درست وظایف پیامبری در گرو مصونیت از هواهای نفسانی و گناه و خطا
- پذیرش نبوت توسط مردم در گرو اطمینان به عصمت و مصونیت پیامبر
- عدم اعتماد مردم ثمره‌ی احتمال خطا یا گناه پیامبر
- بدون عصمت مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید.

نکات عدم عصمت در ...

- دریافت و ابلاغ وحی ← دین به درستی به مردم نمی‌رسد - امکان هدایت سلب می‌شود.
- تعلیم و تبیین دین ← انحراف در تعلیم - از دست رفتن اعتماد مردم
- اجرای احکام الهی ← کارهای مخالف دستور الهی توسط پیامبر - الگوی غلط مردم و گمراهی

تشخیص عصمت

- از انسان ساخته نیست
- فقط خدا توانایی تشخیص مصونیت فرد از گناه را دارد.
- آیه: **اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ**
← علم مطلق خداوند به تشخیص عصمت و انتخاب پیامبر خدا بهتر می‌داند رسالتش را کجا قرار دهد.

عامل عصمت

- پیامبران دارای غریزه و اختیار مانند سایرین
- مشاهده‌ی حقیقت گناه ← علم به دوری از لطف و رحمت خدا با انجام گناه ← عوض نکردن محبت خدا با هیچ چیز ← با اختیار خود تحت تأثیر هوای نفس قرار نمی‌گیرند و گناه نمی‌کنند.
- عامل درونی ✓ / عامل بیرونی مانند فرشته ✖
- انسان‌های عادی در مورد برخی گناهان معصوم
- پیامبران در مورد همه‌ی گناهان معصوم

قدرشناسی از پیامبر اکرم (ص)

کلید واژگان

قدرشناسی

- حفظ وحدت مسلمانان برای شکست نقشه‌های تفرقه‌افکن دشمنان اسلام
- برنامه خودداری از اهانت به مقدسات سایر مسلمانان ← ارتقای اعتقادات با دانش و استدلال ← تبلیغ اعتقادات خود بر اساس معرفت و استدلال
- دفاع از مظلومان سراسر عالم با روش‌های درست ← حدیث
- پیامبر (ص): «هر کس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم برنخیزد، مسلمان نیست.»
- شناسایی به ظاهر مسلمانان و فریب نخوردن از ایشان
- روش به ظاهر مسلمانان ← جا زدن دوست به جای دشمن و بالعکس

حدیث

امام خمینی (ره):

«ای مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایه‌ی تعلیمات اسلام مجتمع شوید و دست خیانت ابرقدرت‌ها را از ممالک خود و خزائن سرشار آن کوتاه کنید. دست از اختلافات و هواهای نفسانی بردارید که شما دارای همه چیز هستید. بر فرهنگ اسلامی تکیه کنید و با غرب و غرب‌زدگی مبارزه نمایید و روی پای خودتان بایستید.»

تداوم مسئولیت‌های پیامبر (ص)

تداوم مسئولیت‌های پیامبر (ص)

پایان یافتن دریافت و ابلاغ وحی

مرجعیت دینی و ولایت ظاهری

۱- سکوت قرآن و پیامبر (ص)

جامعیت اسلام و اهمیت این ۲ مسئولیت ← عدم امکان سکوت

سکوت = نقص دین اسلام X ← اسلام

کامل‌ترین دین الهی

۲- اعلام پایان این دو مسئولیت ← عدم از بین رفتن نیاز به این دو

مسئولیت و اتفاقاً افزایش نیاز عمومی به آن با گسترش اسلام، ظهور فرقه‌ها، پیدایش مسائل و مشکلات جدید (اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی)

← عدم امکان پایان

۳- تعیین جانشین برای تداوم این دو مسئولیت ←

منطقی و قابل قبول ← تداوم این دو مسئولیت با اعلام پیامبر (ص) و فرمان خدا در قالب امامت

تعیین امام

تعیین امام ← امام: مسئول مرجعیت دینی و ولایت ظاهری ← باید معصوم باشد ← تشخیص عصمت فقط از خدا برمی‌آید ← امامت = الهی و انتصابی

نزول آیه انذار

دعوت علنی از خویشان در سال سوم بعثت / تکرار ۳ باره دعوت توسط پیامبر (ص) و فقط علی (ع) آن را پذیرفت / اعلام اخوت، وصایت و خلافت علی (ع)

حدیث

علی (ع): «من یار و یاور تو خواهم بود ای رسول خدا.»

حدیث

پیامبر (ص): «همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود.»

آیه

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ
آیه انذار

• خویشان نزدیکت را انذار کن.

نزول آیه ولایت

حرکت با شتاب پیامبر (ص) در حال خواندن آیه به سمت مسجد تا مردم به چشم خود ببینند، با گوش خود بشنوند تا امکان کتمان آن نباشد- بیان ویژگی‌های ولی مؤمنان (علی (ع))

اعلام ولایت علی (ع) - عدم امکان کتمان این ولایت

آیه ولایت

۱

۲

۳

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

۳ وَالَّذِينَ آمَنُوا A ویژگی‌های ولی مؤمنان • همانا ولی شما فقط خداوند و رسول او

• و کسانی‌اند که ایمان آورده‌اند.

B الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

• همان ایمان آوردگانی که نماز را برپا می‌دارند

C وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

• و در حال رکوع زکات می‌دهند.

نزول آیه اطاعت (حدیث جابر)

مصدق خواهی جابر بن عبدالله بعد از نزول آیه ۵۹ سوره نساء در مورد اولی الامر - بیان نام ۱۲ امام و اعلام غیبت امام عصر (ع) در حدیث جابر

آیه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
أَطِيعُوا اللَّهَ ۖ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ...
ای مؤمنان
از خدا اطاعت کنید
و از رسول و ولی امرتان اطاعت کنید.

سرپیچی از هر یک از موارد اشاره شده حرام است.

حدیث

پیامبر (ص) (حدیث جابر):

«ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من اند. نخستین آنان علی بن ابی طالب است و سپس به ترتیب، حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی؛ و تو در هنگام پیروی او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و پس از ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده ی به او باقی می مانند».

حدیث ثقلین

تکرار دائمی پیامبر (ص) در روزهای آخر عمرشان - ملازمت همیشگی عترت و قرآن - رستگاری در گرو تمسک به هر دو

حدیث

إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ
كِتَابَ اللَّهِ وَ عِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي
مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا
لَنْ تَضَلُّوا أَبَدًا
وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا
حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ

- من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم
- کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را
- اگر به این دو تمسک جویند
- هرگز گمراه نمی شوید
- و این دو هیچ گاه از هم جدا نمی شوند
- تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند

- ۱) همان طور که قرآن و پیامبر از هم جدا نمی شوند، قرآن و اهل بیت (ع) نیز همواره با هم اند.
- ۲) همان طور که قرآن همیشگی است، وجود معصوم نیز در کنار آن همیشگی است.
- ۳) در صورتی مسلمانان گمراه نمی شوند که به هر دو یادگار پیامبر (ص) تمسک بجویند.
- ۴) نمی توان برای هدایت و سعادت اخروی، فقط از یکی از دو یادگار پیامبر (ص) پیروی کرد؛ بلکه باید از هر دو پیروی کرد.

حدیث منزلت

الهی و انتصابی بودن امامت به مانند نبوت - اعلام ختم نبوت

حدیث

پیامبر (ص):

أَنْتَ مِنِّي
بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى
إِلَّا أَنَّهُ وَ لَأَنْبِيَّ بَعْدِي

- تو برای من
- به مانند هارون برای موسی هستی؛
- جز اینکه بعد از من پیامبری نیست.

حدیث غدیر (آیه ابلاغ / تبلیغ)

- سال دهم هجرت - سال آخر عمر پیامبر (ص) - حجّة البلاغ (الوداع) - ۱۸ ذی حجه - در محلی به نام غدیر خم
- نزول آیه تبلیغ ← نماز و سخنرانی مفصل پیامبر (ص) ← بیان حدیث غدیر و اعلام جانشینی علی (ع) ← درخواست از حاضران برای ابلاغ به غایبان ← تبریک مردم به امام (ع) و بیعت با او

حدیث پیامبر (ص):

إِيَّهَا النَّاسُ

مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ

پرسش برای ولایت و سرپرستی، نه دوستی

• ای مردم،

• چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است؟

حدیث پیامبر (ص):

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ

فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ

سه بار تکرار

• هرکس که من ولی و سرپرست اویم،

• علی نیز ولی و سرپرست اوست.

آیه

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ

بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ

آیه تبلیغ و این لم تفعل ← هم وزن بودن اعلام امامت

• و اگر چنین نکنی،

• رسالتش را ادا نکرده‌ای

فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ عَلَى (ع) با کل رسالت

وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ

إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

• و خداوند تو را از مردمان حفظ می‌کند؛

• خداوند، کافران را هدایت نمی‌کند.

حفظ جان پیامبر (ص) از گزند منافقان

سربلندی از پذیرش امامت علی (ع) = کفر به هدایت الهی

عصمت ائمه اطهار (ع) (آیه تطهیر)

- لزوم عصمت امام برای انجام وظایف امامت - راوی: ام سلمه (همسر پیامبر (ص))
- ابتدا دعای پیامبر (ص) و بعد نزول آیه - مخاطب قرار دادن اهالی خانه حضرت زهرا(س) توسط پیامبر (ص) به عنوان اهل بیت برای آگاهی مردم (هر روز صبح هنگام رفتن به مسجد)
- معنای خاص اهل بیت: علی (ع)، فاطمه (س)، حسن (ع) و حسین (ع)
- معنای عام اهل بیت: تمام امامان و حضرت فاطمه (س)

حدیث پیامبر (ص):

«خدایا! اینان اهل بیت من‌اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!»

درخواست عصمت

آیه

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ

معنای عام و خاص

• همانا خدا اراده کرده که دور گرداند

• از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را

• و شما را کاملاً پاک و طاهر قرار دهد.

و يُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا ← هر گونه گناه و

آیه تطهیر آلودگی اخلاقی

نتیجه گیری

- پیامبر(ص)، علی(ع) و یازده فرزند ایشان را به عنوان جانشین و امام پس از خود (با هدایت و راهنمایی خداوند)، معرفی کرده است.
- لازمه امامت همانند نبوت، علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه است.
- حضرت فاطمه(س) با اینکه عهده‌دار امامت نبوده‌اند، اما دارای علم کامل و عصمت از گناه هستند و پیروی از ایشان بر مسلمانان واجب است.

دکتر کریمی

درس ششم: پیشوایان اسوه

اسوه‌های رهبری

سیزده سال هدایت مردم در مکه
 حکومت ده ساله در مدینه به گونه‌ای که در تمام ابعاد فردی و اجتماعی از جمله جایگاه رهبری اسوه مردم شدند.

آیه

لَقَدْ كَانَ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ مَعَادٍ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

یاد خدا

- قطعاً برای شما در رسول خدا
- سرمشق نیکویی است
- برای کسی که به خداوند
- و روز رستاخیز امید دارد
- و خدا را بسیار یاد می‌کند.

سیره پیامبر (ص) در رهبری جامعه (ولایت ظاهری)

۱ تلاش برای برقرار کردن عدالت و برابری

عدالت پیامبر (ص)

- از اهداف مهم حکومت ← برقراری عدالت ← بنا کردن جامعه عادلانه ← برابری همه برابر قانون ← عدم تبعیض
- در شرایطی پیامبر (ص) این کار را کرد که ← در حجاز و سایر کشورها تبعیض و تفاوت طبقاتی یک قانون پذیرفته شده بود
- تقسیم مساوی بیت‌المال - عدم تفاوت میان عرب و غیرعرب - تحمل تضییع حقوق شخصی - ایستادگی در برابر تضییع حقوق افراد جامعه - مجازات متجاوزین به حقوق مردم در هر موقعیت و مقامی - مقابله با تعصبات قبیله‌ای

حدیث

پیامبر (ص): «اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند؛ اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ از ایشان دزدی می‌کرد رهایش می‌کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می‌کرد وی را مجازات می‌کردند».

۲ محبت و مدارا با مردم

محبت پیامبر (ص)

- رفتار محبت‌آمیز با مردم ← پدر مهربان امت ← پناه بردن مردم در سختی به ایشان
- ممانعت از عیب‌گویی - احترام به مهمان‌ها
- احترام به یاران ← هم‌نشینی و هم‌صحبتی با یاران ← سخن با لطف و مهربانی در مورد امور روزمره با یاران ← عدم ممانعت از سخن در امور مباح ← ممانعت از سخنان حرام مانند غیبت

حدیث

ممانعت از عیب‌گویی

پیامبر (ص): «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم».

۳ سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

سخت‌کوشی در هدایت پیامبر (ص)

- علاقه فراوان پیامبر (ص) برای نجات مردم از گمراهی ← سختی‌ها و آزارها را تحمل می‌کرد
- طعنه و نیش زبان مردم به ایشان ← ادامه مهربانانه و صبورانه به هدایت ← گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه از پا درآیند

درس ششم: پیشوایان اسوه

۶۴

دکتر کریمی

- تلاش برای هدایت دشمنان و معاندین - جنگ نکردن مگر به ناچار برای دفاع
- پناه دان به کافری که در جنگ بخواهد حقیقت اسلام را بداند
- پذیرش ← برادر دینی
- عدم پذیرش ← ابتدا او را به جایی که امنیت داشته باشد برسانید و بعد برای مقابله با او از خدا یاری بجویید

رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص (به شدت علاقه مند) است.

علاقة فراوان پیامبر (ص) برای هدایت مردم

لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

- از اینکه برخی ایمان نمی آورند شاید که جانت را (از شدت اندوه) از دست بدهی.

حدیث امام علی (ع):

علاقة فراوان پیامبر (ص) برای هدایت مردم

«پیامبر یک طبیب سیار بود، [برخلاف سایر طبیبان] او خود به سراغ مردم می رفت، داروها و مرهم هایش را خودش آماده می کرد و ابزارهای طبابت را با خود می برد تا بر هر جا که نیاز باشد، مرهم بگذارد؛ بر دل های کور، گوش های کر، زبان های گنگ، او با داروهای خویش بیماران غفلت زده و سرگشته را درمان می کرد.»

حدیث پیامبر (ص):

«اگر کافری در جنگ کشته شد او را مُثله نکنید، کودکان و پیران و زنان را نکشید، حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر اینکه برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید. هرگز آب مشرکان را زهر آلود نکنید و مزارع و نخلستان ها را نسوزانید.»

۴ مبارزه با فقر و محرومیت

فقرزدایی پیامبر (ص)

- مبارزه با فقر - ممانعت از تحقیر فقرا - تشویق مردم به کار و فعالیت - تنفر از بیکاری - مذمت عابدان صرف - احترام به فقرا و جلوگیری از عدم توجه به ایشان - دوستی صمیمانه و هم دلی فقرا و پیامبر (ص)

حدیث پیامبر (ص):

«به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد.»

علی (ع)، جان و جانین پیامبر (ص)

علی (ع)

- متولد ۱۰ سال قبل از بعثت در خانه کعبه
- پدرش به پیشنهاد پیامبر (ص) نامش را علی به معنای والا و بلندمرتبه گذاشت.
- از سه یا چهار سالگی نزد پیامبر (ص) زندگی کرد و از ایشان کسب فیض نمود

حدیث امام علی (ع):

«در حالی که کودک بودم، همواره در کنار پیامبر بودم و پیامبر مرا در کنار خود می نهاد ... نه هرگز دروغی در گفتار من دید و نه رفتاری ناشایست از من مشاهده کرد ... من همچون بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می رود، از آن بزرگوار پیروی می کردم و او را هر روز پرچمی از خوی های نیکوی خود را برای من می افراشت و مرا به پیروی کردن از آن فرمان می داد ... **هدایت معنوی**»

... هنگامی که وحی بر پیامبر (ص) فرود آمد، آوای اندوهگین شیطان را شنیدم. گفتم: ای پیامبر خدا، این فریاد اندوهناک چیست؟ پاسخ داد: این شیطان است که از پرستش خود ناامید شده است. بی گمان آنچه را من می شنوم تو هم می شنوی و آنچه را من می بینم تو هم می بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی، بلکه وزیر هستی و تو هر آینه بر راه خیر می باش.»

ختم نبوت امامت الهی و عصمت علی (ع)

انتصابی علی (ع)

سیره علوی (امام علی (ع))

۱ عدالت بی مانند

عدالت بی مانند

حکومت عادلانه - مبارزه با تبعیض - پرداخت هزینه های جاری عمومی کشور از بیت المال و تقسیم مساوی باقی مانده آن میان مردم ← خوشحالی محرومان و اعتراض رانت گیران

حدیث

امام علی (ع):

«... ای مردم، گروهی پیش از حق خود از بیت المال و اموال عمومی برداشته اند و جیب خود را انباشته اند و ملک و باغ خریده اند ... اینان در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده اند؛ اما بدانید که من حق مردم مظلوم را از آنان بازمی ستانم و از این پس سهم همه مسلمانان را از بیت المال به طور مساوی خواهم داد.»

حدیث

امام علی (ع):

«سوگند به خدا، اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو از دهان موری، خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد.»

۲ علم بی کران

علم بی کران

علم و معرفت و سخنان ایشان در تمام موضوعات مادی و معنوی مورد نیاز در مسیر هدایت بشر

کتاب نهج البلاغه ← سخنان، نامه ها و اندرزها ← نشان از دانش بی مانند

بهره مندی دانشمندان بزرگ جهان اسلام از این کتاب

شرح ابن ابی الحدید درباره نهج البلاغه:

دون الخالق فوق المخلوق

«به حق، سخن علی (ع) را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن

مخلوق (دیگر انسان ها) برتر خوانده اند ...»

خطبه ۲۲۱ نهج البلاغه ← درباره مرگ و آخرت (سخن ابن ابی الحدید)

حدیث

پیامبر (ص):

«سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و شیعیان و پیروان او، رستگاری و در روز قیامت، اهل نجات اند.»

سپس فرمود: «این مرد اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان با خدا، راسخ ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق ترین شما در داوری بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات و ارجمندترین شما نزد خداست.»

آیه

علی (ع) و شیعیانش

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

ارتباط با دو حدیث قبلی از پیامبر (ص) و دو حدیث بعدی از پیامبر (ص)

شیعه به معنای پیرو بوده و در واقع مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، علی (ع) را جانشین پیامبر (ص) می داند و از او پیروی می کند تا به رستگاری و نجات برسد.

حدیث

رسول خدا (ص): «عَلَى مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

رسول خدا (ص): «عَلَى مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

عصمت، عدالت بی مانند و علم کامل علی (ع) همگی بر مبنای حق و حقیقت است.

حدیث پیامبر (ص):

- أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ
وَعَلِيٌّ بَابُهَا
عَصَمْتُ عِلْمِي عَلِيٌّ (ع) بِه مَانَدِ پِيَامِبِر (ص)
فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ
فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا
لِزَوْمِ مِرَاجِعِهِ بِه عَلِيٌّ (ع)
- من شهر علم هستم
 - و علی در آن است
 - هرکس می خواهد به این علم برسد،
 - باید از در آن وارد شود.

حدیث

امیرمؤمنان علی (ع) خود می فرمود: «هرگاه از پیامبر (ص) سؤال می کردم، پاسخم را می داد و اگر در حضورش سکوت می کردم، ایشان پیشگام می شد و از دانش خود مرا بهره مند می ساخت»

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

سؤالات مخصوص

۱- با توجه به برنامه‌های جامعه اسلامی برای وحدت به منظور عمل به موارد زیر به کدام آیه شریفه می‌توان تمسک جست؟
- اعتقادات خود را با دانش و استدلال، ارتقا ببخشیم.

- کسانی که به ظاهر خود را مسلمان می‌نامند بشناسیم و فریب برنامه‌های آن‌ها را نخوریم.

۱) «ادع الی سبیل ربک بالحکمه و الموعظه الحسنه...» - «من یتخذ من دون الله انداداً یحبونهم کحب الله»

۲) «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنات...» - «من یتخذ من دون الله انداداً یحبونهم کحب الله...»

۳) «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنات...» - «لاتتخذوا عدوی و عدوکم اولیاء تلقون الیهم بالموده...»

۴) «ادع الی سبیل ربک بالحکمه و الموعظه الحسنه...» - «لاتتخذوا عدوی و عدوکم اولیاء تلقون الیهم بالموده...»

۲- به ترتیب کدام آیات و روایات با عبارت زیر مرتبط هستند؟

- بیعت پیامبر (ص) با حضرت علی (ع)

- جانشینی حضرت علی (ع) و یازده فرزند ایشان

- لزوم پیروی از کلام و رفتار حضرت فاطمه

- بیانات مکرر پیامبر در روزهای آخر عمر

۱) آیه انذار - آیه ولایت - آیه اطاعت - حدیث منزلت

۲) آیه انذار - آیه اولی الامر - آیه تطهیر - حدیث ثقلین

۳) حدیث غدیر - آیه اولی الامر - آیه تطهیر - حدیث منزلت

۴) حدیث غدیر - آیه ولایت - آیه اطاعت - حدیث ثقلین

۳- این سخن رسول خدا (ص) که فرمودند: «بدی‌های دیگران را پیش من بازگو نکنید» بیانگر کدام مطلب است و به منظور رعایت آن از کدام روش علوی می‌توان بهره‌مند شد؟

۱) سخت‌کوشی در هدایت - «رهبر جامعه باید برای جلب رضایت عموم مردم تلاش نماید.»

۲) محبت و مدارا با مردم - «مدیر و رهبر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن عیب‌های مردم بکوشد.»

۳) سخت‌کوشی در هدایت - «مدیر و رهبر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن عیب‌های مردم بکوشد.»

۴) محبت و مدارا با مردم - «رهبر جامعه باید برای جلب رضایت عموم مردم تلاش نماید.»

۴- ثمره‌ی رویگردانی از آن پیامی که برابر با تمام رسالت پیامبر (ص) است، در کدام آیه‌ی شریفه مطرح می‌شود و سکوت میهمانان پیامبر (ص) ضمن نزول کدام آیه‌ی شریفه صورت گرفت؟

۱) ﴿ یُرِیدُ الشَّیْطَانُ أَنْ یَضَلَّہُمْ ضَلَالًا بَعِیدًا ﴾ - آیه‌ی تبلیغ

۲) ﴿ یُرِیدُ الشَّیْطَانُ أَنْ یَضَلَّہُمْ ضَلَالًا بَعِیدًا ﴾ - آیه‌ی انذار

۳) ﴿ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الْکَافِرِیْنَ ﴾ - آیه‌ی انذار

۴) ﴿ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ الْکَافِرِیْنَ ﴾ - آیه‌ی تبلیغ

۵- آن‌گاه که امیرالمؤمنین علی (ع)، سیره‌ی نبوی را سرلوحه‌ی حکومت خود در مبارزه با تبعیض و نابرابری قرار دادند، پیام کدام حدیث شریف به منصفی ظهور رسیده است و بر صلاحیت امام علی (ع) در امور مربوط به مرجعیت دینی، توسط کدام عبارت شریفه صحه گذاشته می‌شود؟

۱) «عَلِیٌّ مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَ عَلِیٍّ» - ﴿ اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَ عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِکَ هُمْ خَیْرُ الْبَرِیَّةِ ﴾

۲) «اَنَا مَدِیْنَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِیٌّ بِأَبْهَائِهَا» - ﴿ اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَ عَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِکَ هُمْ خَیْرُ الْبَرِیَّةِ ﴾

۳) «عَلِیٌّ مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَ عَلِیٍّ» - «فَمَنْ اَرَادَ الْعِلْمَ فَلِیَأْتِهَا مِنْ بِأَبْهَائِهَا»

۴) «اَنَا مَدِیْنَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِیٌّ بِأَبْهَائِهَا» - «عَلِیٌّ مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِیٍّ»

- ۹- براساس اندیشه‌های امام خمینی (ره)، کوتاه‌کردن دست خیانت ابرقدرت‌ها ملزم به چیست و در برنامه‌ی مشترک مسلمانان نزدیک کردن دل‌های مسلمانان در گرو چیست؟
- (۱) تکیه بر فرهنگ اسلامی - اجرای برنامه‌های دقیق
 - (۲) اجتماع در سایه‌ی تعلیمات اسلامی - وحدت و همدلی مسلمانان
 - (۳) تکیه بر فرهنگ اسلامی - وحدت و همدلی مسلمانان
 - (۴) اجتماع در سایه‌ی تعلیمات اسلامی - اجرای برنامه‌های دقیق
- ۱۰- هدف پیامبر از دعوت بزرگان بنی‌هاشم و سخن درباره‌ی دین اسلام چه بود و کدام آیه‌ی شریفه مرتبط با این مفهوم است؟

- (۱) شناساندن شخصیت ممتاز حضرت علی (ع) - ﴿وَ أَنْذِرِ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾
- (۲) معرفی حضرت علی (ع) - ﴿وَ أَنْذِرِ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾
- (۳) شناساندن شخصیت ممتاز حضرت علی (ع) - ﴿مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ﴾
- (۴) معرفی حضرت علی (ع) - ﴿مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ﴾

- ۱۱- کدام آیه‌ی شریفه، هنگامی که امیرالمؤمنین (ع) در حال رکوع بود، نازل شد و پیام آن آیه کدام است؟

- (۱) ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ ...﴾ - تأکید بر اقامه‌ی نماز
- (۲) ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ ...﴾ - تأکید بر اقامه‌ی نماز
- (۳) ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ ...﴾ - معرفی جانشین پیامبر (ص)
- (۴) ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ ...﴾ - معرفی جانشین پیامبر (ص)

- ۶- گرفتاری به ننگ دنیا و عذاب آخرت، در سخن امام علی (ع) ثمره‌ی چیست و این موضوع ترسیم‌کننده‌ی کدام حدیث در منقبت امام علی (ع) می‌باشد؟
- (۱) با شکم سیر خوابیدن در عین گرسنگی همسایه - «عَلَىٰ مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»
 - (۲) انباشتن جیب‌ها از سهم ناحق از بیت‌المال - «عَلَىٰ مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»
 - (۳) انباشتن جیب‌ها از سهم ناحق از بیت‌المال - «عَلَىٰ مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»
 - (۴) با شکم سیر خوابیدن در عین گرسنگی همسایه - «عَلَىٰ مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

سایر سوالات

- ۷- پیامبر در چه شرایطی می‌تواند با حفظ عصمت، مسئولیت خود را به درستی انجام دهد و در صورت عدم عصمت در ابلاغ وحی، چه اثر نامبارکی بر مردم خواهد گذاشت؟
- (۱) جانب تقوای الهی را نگه دارد. - اعتماد آن‌ها به پیامبر از بین می‌رود.
 - (۲) تحت تأثیر هوای نفسانی قرار نگیرد. - اعتماد آن‌ها به پیامبر از بین می‌رود.
 - (۳) تحت تأثیر هوای نفسانی قرار نگیرد. - دین الهی به درستی به آن‌ها نمی‌رسد.
 - (۴) جانب تقوای الهی را نگه دارد. - دین الهی به درستی به آن‌ها نمی‌رسد.
- ۸- علت منحصربودن حق تعیین رسالت توسط خداوند چیست و کدام عبارت شریفه بیانگر آن است؟
- (۱) دانایی خداوند به آشکار و نهان پیامبران - ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾
 - (۲) اراده‌ی خاص خداوند در تزکیه‌ی پیامبران از هر نوع پلیدی و ناپاکی - ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾
 - (۳) اراده‌ی خاص خداوند در تزکیه‌ی پیامبران از هر نوع پلیدی و ناپاکی - ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ﴾
 - (۴) دانایی خداوند به آشکار و نهان پیامبران - ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ﴾

۲) سوگند به خدایی که جانم در دست اوست این مرد و کسانی که از او پیروی می‌کنند، رستگارند.

۳) مثل تو و امامان از فرزندان تو مثل کشتی نوح است هر کس بر آن سوار شود نجات یابد.

۴) علی با حق است و حق با علی است و علی با قرآن است و قرآن با علی است.

۱۵- شیعه به چه کسانی گفته می‌شود و کدام آیه‌ی شریفه مبنای ما برای این تعریف است؟

۱) کسانی که به فرمان خداوند، پیامبر (ص) و امام علی (ع) را اسوه قرار می‌دهند. ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ...﴾

۲) کسانی که به فرمان خداوند، پیامبر (ص) و امام علی (ع) را اسوه قرار می‌دهند. ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ ...﴾

۳) کسانی که فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین (ع) را جانشین پیامبر می‌دانند. ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ ...﴾

۴) کسانی که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین (ع) را جانشین پیامبر می‌دانند. ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ...﴾

۱۲- کدام آیه‌ی شریفه در مدینه و به منظور شناساندن ولیّ امر مسلمانان بر پیامبر (ص) نازل شد و مصادیق آن کدام‌اند؟

۱) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ - حضرت علی (ع) و یازده فرزنده ایشان

۲) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ - حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه (س)، امام حسن و امام حسین (ع)

۳) ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ - حضرت علی (ع)، حضرت فاطمه (س)، امام حسن و امام حسین (ع)

۴) ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ - حضرت علی (ع) و یازده فرزنده ایشان

۱۳- از این حدیث حضرت علی (ع) که می‌فرماید: «پیامبر بر دل‌های کور، گوش‌های کر، زبان‌های گنگ مرهم می‌گذاشت» چه چیزی فهمیده می‌شود و پیام کدام آیه‌ی شریفه حاکی از آن است؟

۱) محبت و مدارا با مردم - ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ﴾

۲) سخت‌کوشی پیامبر در هدایت مردم - ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ﴾

۳) سخت‌کوشی پیامبر در هدایت مردم - ﴿لَعَلَّكَ بَآخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

۴) محبت و مدارا با مردم - ﴿لَعَلَّكَ بَآخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

۱۴- آیه‌ی شریفه ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ همراه با بیان کدام سخن پیامبر نازل گردید؟

۱) من شهر علم هستم و علی در آن است هر کس می‌خواهد به این علم برسد باید از آن وارد شود.

کلید *

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۳	۱	۴	۲	۳	۱	۳	۲	۴

دکتر کریمی

۷۰

درس هفتم: وضعیت مسلمانان پس از رحلت رسول خدا

پس از رسول خدا (ص)، حوادثی پیش آمد که باعث دور افتادن مردم از رهبری و هدایت امامان معصوم (ع) شد و جامعه راه جاهلانهای پیش گرفت.

آیه:

آل عمران ۱۴۴

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ
 قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ
 أَفَأَنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ
 انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ
 وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ
 فَالَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا
 وَسَيُجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

بازگشت مسلمانان عصر پیامبر (ص) به جاهلیت
 بازگشت به جاهلیت در هر عصر و زمانی

شکر نعمت هدایت با ثابت قدم ماندن در مسیر امامت پس از پیامبر (ص) تحقق می یابد.

- و محمد نیست، مگر رسولی
- که پیش از او رسولان دیگری بودند.
- پس اگر او بمیرد یا کشته شود،
- آیا شما به گذشته [و آیین پیشین خود] باز می گردید؟
- و هر کس به گذشته باز گردد،
- به خدا هیچ گزند و زبانی نرساند
- و خداوند به زودی سپاسگزاران را پاداش می دهد.

رخدادهای عصر امامان

کلید واژگان

رخدادهای عصر امامان

- خروج جامعه از مسیر ترسیم شده الهی پس از رحلت پیامبر (ص)
- امامان فاقد قدرت و امکانات لازم برای اجرای همه جانبه مسئولیت های خود شدند
- تنها حکومت ۴ سال و ۹ ماهه امام علی (ع)
- عالی ترین نمونه حکومت
- حکومت بنی امیه ← مخالفان سر سخت پیامبر (ص) ← تسلیم به ناچار پس از فتح مکه بدست گرفتن → پسرش معاویه (جنگ صفین علیه → رهبر مشرکان ابوسفیان حکومت و تبدیل امام علی (ع) و استفاده از ضعف و به ظاهر مسلمان (۲) خلافت به سلطنت سستی یاران امام حسن) سال قبل از رحلت
- بر خلاف عهد معاویه با مسلمانان یزید جانشین معاویه ← هر کار زشت و ناپسندی را انجام می داد
 - تمسخر احکام الهی
 - میمون و سگ بازی
 - آشکار شراب خواری
 - شهید کردن امام حسین (ع) و اسارت خانواده ایشان
- امام علی (ع) درباره بنی امیه هشدار می داد و آینده تفرقه مسلمانان و سرپیچی از امام را تحقق حکومت بنی امیه می دانست که اتفاقاً محقق شد:
- «سوگند به خداوندی که جانم به دست قدرت اوست، آن مردم [شامیان] بر شما پیروز خواهند شد؛ نه از آن جهت که آنان به حق نزدیک ترند، بلکه به این جهت که آنان در راه باطلی که زمامدارشان می رود شتابان فرمان او را می برند و شما در حق من بی اعتنایی و کندی می کنید. این مطلب، قلب انسان را به درد می آورد که آنها در مسیر باطل خود این چنین متحدند، و شما در راه حق این گونه متفرق و پراکنده اید».

درس هفتم: وضعیت مسلمانان پس از رحلت رسول خدا

۷۱

«به خدا سوگند، بنی‌امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند ... تا آنکه در حکومتشان دو دسته بگیرند: دسته‌ای بر دین خود که آن را از دست داده‌اند و دسته‌ای برای دنیای خود که به آن نرسیده‌اند.»

بنی عباس ← خود را آموزادگان پیامبر (ص) می‌دانستند و به اسم اهل بیت (ع) حکومت را در دست گرفتند اما روش سلطنتی بنی‌امیه را ادامه دادند و در ظلم و ستم به اهل بیت (ع) از چیزی فروگذار نکردند ← اگر تحول معنوی و فرهنگی عصر پیامبر (ص) و نیز ۲ میراث گرانقدر آن حضرت (قرآن و اهل بیت (ع) نبود؛ جز نامی از اسلام باقی نمی‌ماند.

مشکلات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پس از رسول خدا (ص)

۱- ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)

ممنوعیت کتابت حدیث

نوشتن احادیث ممنوع ← علاقه‌مندان فقط می‌توانستند به خاطر بسپارند ← این کار نتایج نامطلوبی داشت.

۱- افزایش خطا در نقل احادیث ← امکان کم و زیاد شدن عبارات - فراموشی اصل حدیث
۲- شرایط مناسب برای جعل یا تحریف حدیث بر اساس اغراض شخصی - خودداری از نقل حدیث بخاطر نفع حاکمان ستمگر

۳- محرومیت مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت ← دخالت دادن سلیقه شخصی در احکام ← گرفتاری به اشتباهات بزرگ

بعدها شرایط کتابت حدیث محیا شد اما بدلیل عدم حضور اصحاب، احادیث بسیاری جعل یا تحریف شد ← احادیث درست از غلط قابل تشخیص نبود.

این اوضاع برای پیروان ائمه پیش نیامد، چون ائمه (ع) احادیث را حفظ بوده و از خطا و اشتباه مصونند و پیروانشان از سخنان معتبر و مورد اطمینان ایشان بهره می‌بردند.

دکتر کریمی

۲- تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

تحریف در معارف اسلامی

سوء استفاده از شرایط برکناری امام معصوم ← تعلیم و تفسیر قرآن و معارف توسط علمای به ظاهر مسلمان اهل کتاب مانند کعب‌الاحبار مطابق افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان نقل داستان‌های خرافی درباره پیامبران در مساجد

راهیابی این مطالب به کتب تاریخی و تفسیری ← گمراهی بسیاری از مسلمانان

۳- ارائه الگوهای نامناسب

ارائه الگوهای نامناسب

پیروی عموم مردم از اشخاص برتر جامعه خود (الگو)

الگوی مردم در عصر پیامبر (ص): انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاع

امام علی(ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان

الگوی مردم که توسط حاکمان پس از پیامبر (ص) معرفی می‌شد ← افراد به دور از اندیشه و عمل و اخلاق اسلامی به جایگاه برجسته رسیدند.

تلاش برای انزوای شخصیت‌های اصیل اسلامی به خصوص اهل بیت (ع)

۴- تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

تبدیل حکومت عدل به سلطنت

ورود جاهلیت با لباس و شکل جدید به زندگی اجتماعی مردم

انزوای شخصیت‌های با تقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص)

جایگاه و منزلت یافتن طالبان قدرت و ثروت

تغییر مسیر حکومت از عدالت به سلطنت و مال اندوزی (تغییر مسیر)

تغییر مسیر سبب تبدیل جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر (ص) به جامعه‌ای راحت طلب،

تسلیم و بی توجه به سیره و روش پیامبر اکرم (ص) (تغییر فرهنگ)

تغییر فرهنگ سبب مواجه شدن ائمه (ع) با مشکلات زیاد و ناتوانی در همراه کردن مردم با خود.

اقدامات مربوط به مرجعیت دینی امامان

۱- تعلیم و تفسیر قرآن کریم

پاسخی به تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث
بیان معارف و رهنمودهای قرآن در هر فرصتی ← مشتاقان معارف قرآنی توانستند از این کتاب الهی بهره ببرند.

۲- حفظ سخنان و شیوه پیامبر (ص)

پاسخی به ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر (ص)
آموزش سخنان پیامبر (ص) به فرزندان و یاران و درخواست از آن‌ها برای انتقال این آموخته‌ها به نسل‌های بعدی
حدیث سلسله‌الذهب (زنجیره طلایی) از امام رضا (ع):

«من از پدرم، امام کاظم (ع) شنیدم و ایشان از پدرش، امام صادق (ع) و ایشان از پدرش، امام باقر (ع) و ایشان از پدرش، امام سجاد (ع) و ایشان از پدرش، امام حسین (ع) و ایشان از پدرش، امام علی (ع) و ایشان از رسول خدا (ص) شنیدم که فرمود: خداوند می‌فرماید: کَلِمَةٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي؛ کَلِمَةٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَلْعَةٌ مُحْكَمَةٌ مِنْ أَسْتِ، هَر كَسٍ بِهَ اِیْن قَلْعَةٍ مُحْكَمَةٍ مِنْ وَاوَرَدَ شُوْد، اَز عَذَابِ مَنْ دَر اَمَانِ اسْتِ».

بَشْرُوْطِهَا وَ اَنَا مِنْ شُرُوْطِهَا؛ اَمَا بَه شُرُوْطِهَا اَنْ، وَ مَنْ اَز جَمَلَةُ شُرُوْطِهَا اَنْ هَسْتُمْ.

۳- تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

پاسخی به تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث
پاسخ به مسائل ایجاد شده به علت گسترش سرزمین‌های اسلامی به دور از انزوا و گوشه‌گیری با حضوری فعال و سازنده و با تکیه بر علم الهی خود
فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ حدیث و سیره ائمه (ع) در کنار سیره نبوی و قرآن ← نهج البلاغه و صحیفه سجادیه

امام علی (ع) آینده رفتار مسلمانان روزگار خود را اینگونه پیش‌بینی می‌کرد:
«به زودی پس از من، زمانی فرا می‌رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده‌تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهاتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آنگاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیاطلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته شده‌تر از منکر و گناه نیست.»

امام علی (ع) برنامه نجات از این دوره را این‌گونه ارائه می‌دهد:
«در آن شرایط، در صورتی می‌توانید راه رستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت‌کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید و وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان‌شکنان را تشخیص دهید؛ و آن‌گاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که فراموش‌کنندگان قرآن را بشناسید»

سپس امام علی (ع)، راه حل نهایی را این‌گونه بیان می‌کند:
«پس همه اینها را از اهلش طلب کنید. آنان‌اند که نظر دادن و حکم کردنشان نشان‌دهنده دانش آنهاست، آنان هرگز با دین مخالفت نمی‌کنند و در دین اختلاف ندارند.»
مصدق: اهل بیت و ائمه معصوم

قدر شناسی از ائمه (ع)

قدر شناسی از ائمه (ع):

- برای قدرشناسی از فداکاری امامان در راه نجات و رستگاری بشر باید به گونه‌ای زندگی کنیم که اعمال ما سبب بدبینی دیگران به شیعه نشود.
- شیعه بودن به اسم نیست ← شیعه حقیقی، اسم با عمل صالح همراه است
- امام صادق (ع): «مایهٔ زینت و زیبایی ما باشید، نه مایهٔ زشتی و عیب.»

مجاهد در راستای ولایت ظاهری

الف- دو جهت مبارزهٔ ائمه:

- برکناری حاکمان برای رسیدن به حق خدادادی امامت جهت اجرای قوانین اسلام و عدالت
- عمل به وظیفهٔ امر به معروف و نهی از منکر برای مقابله با حاکمان و ممانعت از زیر پا گذاشتن قوانین اسلام و نیز دفاع از حقوق مردم

ب- اصول کلی مبارزهٔ امامان

۱- **عدم تأیید حاکمان** ← عدم تأیید حاکمان به عنوان جانشین رسول خدا (ص) و اطلاع رسانی این موضوع به شیوه‌های مختلف به مردم - در نظر گرفتن تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان - تأیید اعمال مطابق اسلام آنان در عین یکسان دیدن همهٔ آن‌ها در غضب جانشینی پیامبر (ص)

۲- **معرفی خویش به عنوان امام بر حق** ← امام صادق (ع):

«ای مردم! رسول خدا (ص) امام و رهبر بود، پس از او علی (ع) و سپس حسن و حسین و علی بن حسین و محمد بن علی (ع) به ترتیب امام بودند و اکنون من امام هستم.»

۳- انتخاب شیوه‌های درست مبارزه

- شیوه‌های متناسب با زمان
- بقای تفکر اسلام راستین
- سست شدن تدریجی بنای ظلم و جور حاکمان ناحق
- معرفی روش زندگی امامان به نسل‌های آینده
- یکسانی هدف در عین انتخاب روش‌های متفاوت ← سیر مبارزهٔ امامان = انسانی ۲۵۰ ساله در شرایط مختلف سیاسی و فرهنگی
- پیش بردن آن بخش از مبارزات که دشمن به آن حساسیت داشت در قالب تقیه؛ یعنی مخفی نگه داشتن اقدامات به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن کمترین ضربه را بخورد.
- بخاطر خشونت و ستمگری حاکمان این روش را پیش گرفتند.
- مانند مخفی نگه داشتن ارتباطها با یاران در نقاط مختلف سرزمین اسلامی برای حفظ جان یاران

حضرت مهدی (ع):

- دوازدهمین امام - متولد نیمه شعبان ۲۵۵ هـ ق در سامرا - زندگی با پدر تا ۲۶۰ هـ ق
- حفظ توسط پدرشان (امام حسن عسگری (ع)) از گزند حاکمان و نیز معرفی به یاران نزدیک و مورد اعتماد، به عنوان امام بعد از خود
- غیبت ۶۹ ساله پس از شهادت امام حسن عسگری (ع)
- غیبت صغری
- رهبری از طریق نواب اربعه (نواب خاص)
- غیبت طولانی‌تر که تا امروز ادامه دارد ← غیبت کبری
- ولایت و هدایت معنوی

غیبت امام مهدی (ع):

- کامل شدن نعمت هدایت با وجود امامان ← هموار کردن راه رستگاری
- فرزندان ناسپاس، یازده امام و پدر → پیامبر (ص)، خود و امام علی (ع)
- مهربان خود را به شهادت رساندند را پدران امت معرفی کرده
- تسلیم شدن مردم در مقابل ستم حاکمان و کوتاهی در امر به معروف و نهی از منکر ← شهادت امامان و غیبت امام عصر (ع)
- غیبت امام عصر = پنهان کردن آخرین ذخیره و حجت الهی توسط خدا برای حفظ جان او
- امامت در شکل جدید در پس پرده غیبت تا فراهم شدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی
- تداوم غیبت تا زمانی که نه تنها مسلمانان بلکه تمام انسان‌ها شایستگی بهره‌مندی کامل از آخرین حجت الهی را پیدا کنند.
- امام عصر (ع) به شیخ مفید: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست»
- رهبری حقیقی مسلمانان هم اکنون (در عصر غیبت) نیز بر عهده امام عصر (ع) است؛ اما انسان‌ها عادی این رهبری را احساس نمی‌کنند.

آینده روشن تاریخ

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ

حکومت صالحان (A)

كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ

حکومت صالحان، سنت رایج در جهان استقرار دین الهی (B)

وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا

امنیت جهانی (C) ثمره حکومت صالحان

• خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده‌اند، وعده داده است که آنان را جانشین در زمین قرار دهد، همان‌طور که قبل از آنان کسانی را جانشین قرار داده و دینشان را که برای آنان پسندیده مستقر سازد و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل سازد. [بسه گونه‌ای که دیگر مرا بپرستند و به من شرک نوزند.

آینده تاریخ از آن مؤمنان صالح خواهد بود

حاکمان زمین و وارثان آن مستضعفان خواهند بود.

وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً

(A)

وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ

(B)

• ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و آنان را وارثان [زمین] قرار دهیم.

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ

(A)

(B)

به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته‌ایم که زمین را بندگان شایسته‌ی من به ارث می‌برند.

همة ادیان الهی برای پایان تاریخ از یک طرح الهی سخن گفته‌اند (وراثت بندگان صالح)

نکات آیات:

- ۱- مؤمنین صالح ← خلافت در زمین و تمکن دینی و امنیت
- ۲- مستضعفان ← رهبری و وراثت زمین
- ۳- بندگان شایسته (صالح) ← وراثت زمین
- ۴- دین حق ← استقرار جهانی

درس نهم: عصر غیبت

۷۵

دکتر کریمی

موعود و منجی در ادیان

• همه ادیان و پیامبران برای آینده تاریخ (پیروزی حق بر باطل) از یک طرح الهی سخن گفته‌اند.

← ظهور منجی و برقراری حکومت عادلانه جهانی

← ادیان بجز اسلام دچار تحریف شده‌اند ← یکی از تحریفات مربوط به چگونگی ظهور

← در چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی: متفاوت

← در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی:

اتفاق نظر

← ﴿لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ ...﴾

موعود در اسلام

• اهل سنت ← مهدی موعود از نسل پیامبر (ص) و فاطمه (س) ولی هنوز به دنیا نیامده

• شیعه ← مهدی موعود دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسگری (ع) و با عنایت خاص

خدا به حیات خود ادامه می‌دهد تا به اذن الهی ظهور کند.

• برتری نظر شیعه

← زنده بودن امام ← توجه به حضور او، مطرح کردن حاجات و تلاش برای کسب

رضایت او که همان رضایت خداست - بهره‌مندی از ولایت و رهبری معنوی امام (ع)

← مشخص بودن پدر و مادر ← شناسایی مدعیان دروغین موعود و مهدویت و رسوا

شدن ایشان

آیه:

انفال ۵۳

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ
وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

• «خداوند نعمتی را که به قومی ارزانی کرده است، تغییر نمی‌دهد مگر آنکه آنها، خود وضع خود را تغییر دهند، همانا که خداوند شنوا و داناست.»

• خود مردم با گناهکاریشان عامل از دست دادن نعمت‌ها هستند.

امام علی (ع) می‌فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند. اما خداوند، به علت

• ستمگری انسان‌ها و زیاد روی‌شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی‌بهره

می‌سازد.» عامل اصلی غیبت

چگونگی امامت حضرت مهدی (ع) در عصر غیبت

چگونگی امام در عصر غیبت

• غیبت در مقابل ظهور است نه حضور ← امام در جامعه حضور دارد ولی مردم ایشان را

نمی‌بینند ← خورشید پشت ابر

← امام علی (ع):

«حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند ... به

نقاط مختلف می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم سلام می‌کند ...؛ تا اینکه

زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا می‌رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی

و پیروان اوست.»

• عدم امکان حکومت (ولایت ظاهری) و نیز عدم امکان برقراری جلسات درس و تعلیم

معارف احکام دین (مرجعیت دینی) ← امامت در قالب ولایت معنوی پیش می‌رود زیرا نیاز

به ظاهر بودن میان مردم ندارد. ← هدایت باطنی

← حل برخی از مشکلات علمی علما

← خبر دادن از پاره‌ای از رویدادها و ...

درس نهم: عصر غیبت

۷۶

دکتر کریمی

مسئولیت‌های منتظران

۱- تقویت معرفت و محبت به امام

- افزایش معرفت = افزایش محبت
- شناخت جایگاه امام، شیوه حکومتداری او و صفات و ویژگی‌های او
- پیامبر (ص): «هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر (ع) را بپذیرد».

افزایش محبت به امام

- پیامبر (ص): «مَنْ مَاتَ وَ لَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»
- هر کس بمیرد و امام زمان خود را نشناسد، به مرگ جاهلی مرده است.

افزایش معرفت به امام

۲- پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع)

- پیروی از امام در عصر غیبت ← مراجعه به عالمان دینی
- عمل به احکام فردی و اجتماعی
- مقابله با طاغوت و تشکیل حکومت اسلامی
- پیامبر (ص): «خوشا به حال کسی که به حضور «قائم» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد».

۳- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور

- کار و فعالیت در جبهه حق
- مردودیت دعا و ندبه صرف ← عدم آمادگی مانند قوم موسی (ع)
- پویایی جامعه شیعه ← گذشته سرخ ← عاشورا - ایثار - شهادت و ...
- آینده سبز ← انتظار - حکومت جهانی - مهدویت و ...
- یاران امام ← پیشتانان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی
- هسته مرکزی = ۳۱۳ نفر ← به تعداد اصحاب در جنگ بدر
- تعدادی از یاران = زنان
- بیشتر یاران = جوانان

۱- ویژگی‌های یاران امام عصر در کلام امام علی (ع):

«امام با این شرط با آنها بیعت میکند که در امانت خیانت نکنند، پاک‌دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون‌ریزی نکنند، به خانه‌ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده زیست باشند و بر مرکب‌های گران‌قیمت سوار نشوند، لباس‌های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت‌رانی نباشند، شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند ... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.»

۴- دعا برای ظهور امام

در انتظار ظهور بودن ← از برترین اعمال عصر غیبت

زیرا فرج و گشایش واقعی برای دین‌داران با ظهور حاصل

لازمه انتظار = دعا برای ظهور

امام علی (ع):

«منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند انتظار فرج است.»

نگاهی به جامعه مهدوی

تشکیل حکومت جهانی امام عصر (ع) = تحقق همه اهداف انبیاء الهی

۱- عدالت‌گستری

- عدم وجود تفاوت طبقاتی و قطب‌های مرفه و فقیر
- پیامبر (ص): «با ظهور امام عصر (ع) خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از اینکه از ظلم و جور پر شده باشد»
- امام باقر (ع) درباره وضعیت اقتصادی مردم پس از ظهور: «آنچنان میان مردم مساوات برقرار می‌کند که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود.»
- «و تُرِيدُ أَنْ تَمُنَّ ...»

دکتر کریمی

۷۷

درس نهم: عصر غیبت

۲- آبادانی

- برکت و آبادانی تمام سرزمین‌ها
- سرسبزی تمام سرزمین‌های در حال حاضر کویری میان عراق و شام

۳- شکوفایی عقل و علم

- کمال عقل آدمیان با عنایت و توجه ویژه امام زمان (ع)

۴- امنیت کامل

- از بین رفتن احساس ناامنی و ترس در سراسر عالم امکان
- از بین رفتن دزدی اموال و ثروت
- ﴿لِيبدلنهم من بعد خوفهم أمنا﴾

۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

- زمینه رشد و تکامل همه افراد
- بندگی بهتر خداوند ﴿يَعْبُدُونِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾
- تربیت فرزندان صالح و خیر خواهی برای دیگران
- رسیدن بهتر و آسان‌تر به هدف خلقت (قرب الهی)

سؤالات مخصوص

۱- کدام یک از موارد زیر با عنوان خود مناسبت دارند؟

- الف) تشکیل حکومت اسلامی و برکنار کردن ستمگران ← مسئولیت‌های منتظران
ب) خیرخواهی انسان‌ها نسبت به دیگران ← ایجاد آمادگی در خود و جامعه
ج) تحریف در معارف اسلامی و جعل حدیث ← مهم‌ترین چالش‌های عصر ائمه
د) آشکار نمودن رهنمودهای قرآن کریم ← اقدامات امامان در حوزه ولایت ظاهری

۱) ب - د ۲) الف - ب ۳) د - ج ۴) الف - ج

۲- احادیث زیر با کدام یک از مسئولیت‌های دوگانه امامان در ارتباط است؟

- امام حسین (ع): «مرگ باعزت از زندگی با ذلت بدتر است.»

- امام باقر (ع): «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت بدان احتیاج دارد در کتابش قرار داده است.»

۱) عدم تأیید حاکمان از اقدامات مربوط به ولایت ظاهری - تعلیم و تفسیر قرآن کریم

۲) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه از اقدامات مربوط به ولایت ظاهری - تعلیم و تفسیر قرآن کریم

۳) عدم تأیید حاکمان از اقدامات مربوط به ولایت ظاهری - تبیین معارف متناسب با نیازهای نو

۴) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه از اقدامات مربوط به ولایت ظاهری - تبیین معارف متناسب با نیازهای نو

۳- آن‌جا که در هنگام اقامه نماز «غیرالمغضوب علیهم والاضالین» را با توجه بیان کنیم، از

انحراف بیان شده در کدام عبارت شریفه محفوظ خواهیم ماند؟

۱) «ذلک بان الله لم یک مغیراً نعمه انعمها علی قوم حتی ینقضوا...»

۲) «و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل افان مات او قتل...»

۳) «والذین کذبوا بآیاتنا سنستدرجهم من حیث لایعلمون و املی لهم...»

۴) «قل لئن اجتمعت الانس و الجن علی ان یاتوا بمثل هذا القرآن...»

۴- آن‌گاه که آیهی ﴿اَفَاِن مَاتَ اَوْ قُتِلَ اِنْقَلَبْتُمْ عَلٰی اَعْقَابِكُمْ﴾ با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شود، کدام یک از مشکلات عصر پس از پیامبر (ص) مدنظر گرفته شده و ثمره‌ی آن چیست؟

۱) تبدیل حکومت عدل به سلطنت - انزوای شخصیت‌های باتقوا و مورداعتماد و احترام پیامبر (ص)

۲) ارائه‌ی الگوهای نامناسب - انزوای شخصیت‌های باتقوا و مورداعتماد و احترام پیامبر (ص)

۳) ارائه‌ی الگوهای نامناسب - انزوای شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت (ع)

۴) تبدیل حکومت عدل به سلطنت - انزوای شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت (ع)

۵- با توجه به سخنان امیرالمؤمنین علی (ع)، در اوضاع نابه‌سامان جامعه‌ی اسلامی کم‌بهاترین ارزش‌ها کدام است و این سخن با کدام آیه‌ی شریفه در ارتباط است؟

۱) دروغ بر خدا و پیامبرش - ﴿اَفَاِن مَاتَ اَوْ قُتِلَ اِنْقَلَبْتُمْ عَلٰی اَعْقَابِكُمْ﴾

۲) قرآنی که درست بخوانند - ﴿اَفَاِن مَاتَ اَوْ قُتِلَ اِنْقَلَبْتُمْ عَلٰی اَعْقَابِكُمْ﴾

۳) قرآنی که درست بخوانند - ﴿اِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيْلَ اِمَّا شَاكِرًا وَّ اِمَّا كٰفِرًا﴾

۴) دروغ بر خدا و پیامبرش - ﴿اِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيْلَ اِمَّا شَاكِرًا وَّ اِمَّا كٰفِرًا﴾

۶- بیان «بشروطها و آنا من شروطها» از جانب امام رضا (ع) پس از بیان حدیث زنجیره‌های طلایی به چه مقصودی صورت گرفت و این سخن بیانگر کدام یک از حیطه‌های مسئولیت امامت است؟

۱) حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص) - مرجعیت دینی

۲) حفظ سخنان و سیره‌ی پیامبر (ص) - ولایت ظاهری

۳) معرفی خود به عنوان امام بر حق - ولایت ظاهری

۴) معرفی خود به عنوان امام بر حق - مرجعیت دینی

سایر سؤالات

۷- «به انزواکشیده شدن شخصیت‌های اصیل اسلامی، و «دخالتهای سلیقه‌های شخصی در احکام دینی» به ترتیب مربوط به کدام یک از مشکلات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی پس از رحلت پیامبر (ص) است؟

۱) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت - ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر (ص)

۲) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت - تحریف در اندیشه‌های اسلامی

۳) ارائه‌ی الگوهای نامناسب - تحریف در اندیشه‌های اسلامی

۴) ارائه‌ی الگوهای نامناسب - ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر (ص)

۸- با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی «و ما مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ قَدْ خَلَتْ...» نتیجه‌ی بازگشت مردم به ارزش‌های دوران جاهلیت چیست و قرآن کریم در مورد سپاسگزاران نعمت رسالت چه می‌فرماید؟

۱) «فلن یُضِرَّ اللهُ شیئاً» - جزای آنان بهشت الهی است.

۲) «انقلبتم علی اعقابکم» - جزای آنان بهشت الهی است.

۳) «فلن یُضِرَّ اللهُ شیئاً» - خداوند به زودی به آنان پاداش می‌دهد.

۴) «انقلبتم علی اعقابکم» - خداوند به زودی به آنان پاداش می‌دهد.

۹- تغییر مسیر جامعه‌ی مؤمن و فداکار عصر پیامبر اکرم (ص) به جامعه‌ی راحت‌طلب، تسلیم و بی‌توجه به سیره و روش پیامبر اکرم (ص) معلول کدام یک از چالش‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پس از رحلت رسول خدا (ص) بود؟

۱) ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)

۲) تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

۳) ارائه‌ی الگوهای نامناسب

۴) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

۱۰- به وجود آمدن سؤالات مختلف در زمینه‌های احکام، اخلاق و افکار و نظام کشورداری معلول چیست و از سخن امام رضا (ع)، که خود را از شروط در امان بودن از عذاب الهی نام بردند، چه پیامی استنباط می‌شود؟

۱) گسترش سرزمین‌های اسلامی - توحید امری لفظی نیست و اعتبار آن در گرو تجلی در جامعه است.

۲) حضور سازنده‌ی امام (ع) به دور از انزوا و گوشه‌گیری - توحید امری لفظی نیست و اعتبار آن در گرو تجلی در جامعه است.

۳) گسترش سرزمین‌های اسلامی - تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست است، میسر می‌شود.

۴) حضور سازنده‌ی امام (ع) به دور از انزوا و گوشه‌گیری - تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر می‌شود.

۱۱- امام عصر چه زمانی ظهور می‌کند و عدم وجود طبقه مرفه و فقیر با کدام یک از اهداف محقق شده در عصر ظهور ارتباط دارد؟

۱) وقتی که مردم جهان از همه‌ی مکاتب الهی و مدعیان برقراری عدالت ناامید شده باشند - آبادانی

۲) وقتی که مردم جهان از همه‌ی مکاتب الهی و مدعیان برقراری عدالت ناامید شده باشند - عدالت‌گستری

۳) با تبلیغی که منتظران واقعی کرده‌اند، دل‌های مردم به سوی آن امام منجی جلب شده باشد - آبادانی

۴) با تبلیغی که منتظران واقعی کرده‌اند، دل‌های مردم به سوی آن امام منجی جلب شده باشد - عدالت‌گستری

۱۲- اصل مشترک همه‌ی ادیان برای پایان تاریخ چیست؟

- ۱) برقراری امنیت کامل و رساندن جهان به نهایت عدالت
- ۲) الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی
- ۳) شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی و آشنایی با صفات او
- ۴) تحقق وعده‌ی الهی و پیروزی حق بر باطل در آینده‌ی تاریخ و نابودی شیطان

۱۳- مطابق با آیه‌ی «وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ ... انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ ...»،

سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت، چه کسانی هستند؟

- ۱) ثابت‌قدمان در مسیر ترسیم‌شده توسط خداوند
- ۲) مؤمنان عمل‌کننده به خیرات
- ۳) امیدواران به خدا و روز رستاخیز
- ۴) مجاهدان راه حق

۱۴- اگر در پی مستندی و حیانی در اثبات صدق این کلام باشیم که: «در صحنه‌ی مبارزه‌ی

توحید و شرک وعده‌ی قطعی خدا، پیروزی جاودانه‌ی حق‌گرایان است.» کدام عبارت را

می‌توانیم مستمسک خود قرار دهیم؟

- ۱) «و لیبدلنهم منم بعد خوفهم امنا یعدوننی لا یشرکون بی شیئاً»
- ۲) «ذلک بأنّ الله لم یغیراً نعمهً انعمها»
- ۳) «و تردید ان تمنّ علی الذین استضعفوا فی الارض»
- ۴) «الم تر الی الذین یزعمون انهم آمنوا بما انزل الیک و ما انزل من قبلک»

۱۵- وعده‌ی الهی جانشینی در زمین، همانند گذشتگان، به کدام دسته از افراد داده شده است

و وعده‌ی قطعی دیگر خدا به آن‌ها کدام است؟

- ۱) فعالان در جبهه‌ی حق علیه باطل - «لیبدلنهم من بعد خوفهم امناً ...»
- ۲) مؤمنان صالح - «لیبدلنهم من بعد خوفهم امناً ...»
- ۳) مؤمنان صالح - «... نجعلهم ائمهً و نجعلهم الوارثین»
- ۴) فعالان در جبهه‌ی حق علیه باطل - «... نجعلهم ائمهً و نجعلهم الوارثین»

* کلید

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۴	۳	۴	۳	۴	۲	۱	۱	۲

نگاهی به متن

* از آنجا که دین اسلام همیشگی و برای همه‌ی دوران‌هاست، عقلاً ضروری است که دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت و رهبری در عصر غیبت ادامه یابد.

* در همان زمان ائمه (ع)، مردمانی در شهرهای دوردست بودند که به امامان دسترسی نداشتند و نمی‌توانستند احکام دین را از ایشان بشنوند و از فرمان‌های آنان مطلع شوند. از این رو، آن بزرگواران دانشمندانی را تربیت می‌کردند که در حد توان به معارف و احکام دین دست یابند.

* «تفقه» به معنای تلاش برای کسب معرفت عمیق است.

* افرادی که به معرفت عمیق در دین می‌رسند و می‌توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به دست آورند، «فقیه» نامیده می‌شوند.

* در نظام و حکومت اسلامی، مشارکت و همراهی مردم، پایه و اساس پیشرفت است.

* انسان در امری که تخصص و مهارت ندارد، به متخصص آن مراجعه می‌کند، این مراجعه یک روش عقلی رایج است.

* در دوره‌ی غیبت، بنا به فرمان امام زمان (ع) و به نیابت از ایشان، «فقیهان» واجد شرایط، دو مسئولیت «مرجعیت دینی» و «رهبری و ولایت» را بر عهده دارند و در حد توان، جامعه‌ی اسلامی را در مسیر اهداف الهی، هدایت و رهبری می‌کنند.

* اگر کارگزاران جامعه، وظیفه‌ی خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت روز به روز افزایش می‌یابد.

* عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد.

آیه:

مرجعیت دینی فقها در غیبت کبری / واجب کفایی بودن تفقه توبه / ۱۲۲

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً

تخصص در دین بر همگان واجب نیست

فَلَوْ لَا نَفَرْنَا مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ

تفقه در دین واجب کفایی است

لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ

هدف از کوچ به ترتیب تخصص در

دین و هشدار به مردم است.

لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ

نمره هجرت

• و نمی‌شود که مؤمنان، همگی [برای آموزش دین] اعزام شوند،

• پس چرا از هر گروهی، جمعی از آن‌ها اعزام نشوند

• تا دانش دین را [به‌طور عمیق] بیاموزند و آن‌گاه که به سوی قوم خویش بازگشتند، آنها را هشدار دهند،

• باشد که آنان [از کیفر الهی] بترسند.

۱- چون همه‌ی مردم نمی‌توانند دانش دین را به‌طور عمیق و تخصصی فرا بگیرند، باید

کسانی این مسئولیت را بپذیرند تا سایر مردم برای بدست آوردن احکام به آنان مراجعه کنند. (تفقه در دین، واجب کفایی است).

۲- نمره‌ی هجرت گروهی از مؤمنان با هدف تفقه در دین، انذار قوم خویش است.

درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه

۸۲

دکتر کریمی

مرجعیت و ولایت فقیه

♦ **ضرورت تداوم مسئولیت‌های امام در عصر غیبت** ← ضرورت عقلی به لزوم همیشگی اسلام

- ۱- عدم تداوم مرجعیت دینی ← مردم با وظایف دینی خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن‌ها عمل کنند.
- ۲- عدم تداوم ولایت ظاهری ← احکام اجتماعی اسلام (از طریق تشکیل حکومت) اجرا نمی‌شود.

♦ راهکاری برای عصر غیبت

- در زمان ائمه (ع) ← تربیت دانشمندان برای آموزش دین به مردم شهرهای دوردست و پاسخ به سوالات مردم
- دستور قرآن ← تفقه در دین توسط گروهی از مردم و انذار مردم توسط فقیهان

کسی که به معرفت عمیق در دین رسیده است

تلاش برای کسب معرفت عمیق

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَآفَّةً...﴾

♦ دستور معصومین

- پیامبر (ص): «حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر خود را از دست داده است...»
- امام عصر (ع) در پاسخ به اسحاق بن یعقوب: «وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ...»

مرجعیت و ولایت فقیه

♦ **مرجعیت فقیه، تداوم مرجعیت دینی** ← رجوع به متخصص دین توسط مردم = تقلید / متخصص دین مورد رجوع = مرجع تقلید

• **شرایط مرجع تقلید** ← با تقوا / عادل / زمان‌شناس باشد و بتواند احکام

دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد

← حدیث حوادث واقعه از امام عصر (ع) / اعلم

• **راه‌های شناخت مرجع تقلید** ← پرسش از دو نفر عادل و مورد اعتماد که فقیه واجد

شرایط را تشخیص دهند

شهرت یکی از فقیهان میان اهل علم

♦ **ولایت فقیه، تداوم ولایت ظاهری** ← ولی فقیه، فقیه‌ای است که توانایی سرپرستی و

ولایت جامعه را دارد و عهده‌دار حکومت و اجرای احکام الهی در جامعه می‌شود.

• **شرایط ولی فقیه** ← **مشروعیت** ← با تقوا / عادل / زمان‌شناس / مدیر و مدبر ← رهبری در

شرایط پیچیده‌ی جهانی / شجاع و دارای قدرت روحی

← ایستادگی در برابر زیاده‌خواهی دشمنان، عدم واهمه در

اجرای احکام دین در جامعه، پایداری در مقابل تهدیدها

• **نداشتن شرایط مشروعیت** ← حرمت پیروی از دستورات او

• **مقبولیت** ← پذیرفته شدن از طرف مردم

دکتر کریمی

درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه

مرجعیت و ولایت فقیه

ولایت فقیه، تداوم ولایت ظاهری

شرایط ولی فقیه

انتخاب ولی فقیه

عدم امکان انتخاب جداگانه توسط مردم / انتخاب جداگانه = هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی در جامعه

مرح و تفرقه و پراکندگی در جامعه

در زمان انقلاب ← مستقیم / حضور در اجتماعات و تظاهرات

در زمان حال ← غیر مستقیم / انتخاب نمایندگان خبره توسط مردم /

انتخاب رهبر توسط خبرگان

وظایف و مسئولیت‌های رهبر (حق مردم بر رهبر)

۱- تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه

۲- حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان ← فشار اقتصادی / فشار روانی / دعوت مردم به استقامت و پایداری / بستن راه‌های سلطه

دعوت مردم به استقامت و پایداری / بستن راه‌های سلطه

۳- تصمیم‌گیری بر اساس مشورت ← مشورت با نخبگان / نهادهای مشورت‌دهنده به رهبر / مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی و ...

مشورت‌دهنده به رهبر / مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی و ...

۴- ساده‌زیستی ← عدم توسعه‌ی مال و ثروت حتی از طریق مشروع علی‌رغم عادی بودن در جهان امروز، الگو قرار دادن اولیای دین در ساده زندگی کردن.

عدم توسعه‌ی مال و ثروت حتی از طریق مشروع علی‌رغم عادی بودن در جهان امروز، الگو قرار دادن اولیای دین در ساده زندگی کردن.

مرجعیت و ولایت فقیه

مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر (حق رهبر بر مردم)

۱- وحدت و همبستگی اجتماعی ← تفرقه = از پا درآمدن حکومت و تسلط دشمنان / وحدت = قوی شدن کشور و اجرای برنامه‌های اسلامی توسط رهبر

وحدت و همبستگی اجتماعی ← تفرقه = از پا درآمدن حکومت و تسلط دشمنان / وحدت = قوی شدن کشور و اجرای برنامه‌های اسلامی توسط رهبر

۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات ← استقامت مردم = فرصت و توان مقابله با مشکلات برای رهبر

استقامت و پایداری در برابر مشکلات ← استقامت مردم = فرصت و توان مقابله با مشکلات برای رهبر

۳- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی ← اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان = تصمیم‌گیری صحیح / بیشترین ضربه به دشمن و دیدن کمترین آسیب (اصل تقیه)

افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی ← اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان = تصمیم‌گیری صحیح / بیشترین ضربه به دشمن و دیدن کمترین آسیب (اصل تقیه)

معیار درستی یا نادرستی عملکرد = ناراحتی یا خوشحالی دشمنان از عمل ما

معیار درستی یا نادرستی عملکرد = ناراحتی یا خوشحالی دشمنان از عمل ما

۴- مشارکت در نظارت همگانی ← انجام امر به معروف و نهی از منکر = پشتیبانی مردم برای رهبر، آسان شدن هدایت جامعه

مشارکت در نظارت همگانی ← انجام امر به معروف و نهی از منکر = پشتیبانی مردم برای رهبر، آسان شدن هدایت جامعه

۵- اولویت دادن به اهداف اجتماعی ← خرید کالای ایرانی = کاهش بیکاری بطور غیر مستقیم، کمک خوب به حکومت و رهبری، برای توفیق در اداره‌ی جامعه

اولویت دادن به اهداف اجتماعی ← خرید کالای ایرانی = کاهش بیکاری بطور غیر مستقیم، کمک خوب به حکومت و رهبری، برای توفیق در اداره‌ی جامعه

وظیفه‌ی کارگزاران و مدیران کشور ← عملکرد درست کارگزاران = افزایش اعتماد مردم

اعتماد مردم

عملکرد غلط کارگزاران = افزایش مشکلات و ناکارآمدی حکومت

و ناکارآمدی حکومت

عهدنامه‌ی مالک اشتر

درس یازدهم: عزت نفس

عزت و ذلت

♦ عزت: عزت یعنی نفوذناپذیری و تسلیم نبودن

- خداوند عزیز است = کسی نمی‌تواند او را مغلوب کند و در اراده‌اش نفوذ نماید
- انسان عزیز = عدم تسلیم در برابر ظالمان بیرونی و هوی و هوس خویش
- پیامبر (ص) در محاصره‌ی مشرکان: «اگر اینان خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست برنمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم»
- امام حسین (ع) در محاصره‌ی یزیدیان: «مرگ با عزت از زندگی با ذلت برتر است.»
- حضرت زینب (س) در پاسخ به عبیدالله بن زیاد: «(در این واقعه) جز زیبایی ندیدم.»

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾

توصیف

نمره

- برای کسانی که نیکوکاری پیشه کردند، پاداشی نیک و چیزی فزون‌تر است و بر چهره‌ی آنان غبار خواری و ذلت نمی‌نشیند.
- کسب خوبی‌ها مایه‌ی عزت است.

♦ ذلت: ذلت یعنی شکست‌پذیری و تسلیم بودن

- انسان ذلیل = خواری در مقابل مستکبران و زورگویان و پذیرش هر فرمانی، تسلیم و هوی و هوس بودن و آلودگی روح به گناه

﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بَمِثْلِهَا وَتَرَهُمْ ذِلَّةً﴾

توصیف

نمره

- آنان که بدی پیشه کردند، جزای بد به اندازه‌ی عمل خود می‌بینند و بر چهره‌ی آنان غبار ذلت می‌نشیند.
- بدکاری موجب ذلت است.

دکتر کریمی

راه‌های تقویت عزت

♦ ۱- شناخت ارزش خویش و نفروختن خویش به بهای اندک

- حدیث قدسی (گوینده، خداوند): «ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم.»
- امام علی (ع): «إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَبِيعُوهَا إِلَّا بِهَا: همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس (خود را) به کمتر از آن نفروشید.»
- ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم ... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.

یکسانی مرد و زن
در کرامت

توحید ربوبیت (درس ۲ - دوازدهم)

♦ ۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

- آیه‌ی ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا...﴾
- امام علی (ع): در وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند: «خالق جهان در نظر آنان عظیم است. در نتیجه، غیر خدا در چشم آنان کوچک است.»
- نتیجه‌ی ایمان به سرچشمه‌ی عزت بودن خدا در کلام امام علی (ع): «بنده‌ی کسی مثل خودت نباش؛ زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.»

تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست

♦ تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست:

- پاسخ مثبت به خواسته‌های درونی (نفس اماره) = تضعیف غزت و نفس و گرفتاری به ذلت
- تداوم پاسخگویی = احاطه توسط ذلت، تسلیم سریع و عدم مقاومت برابر هر خواسته‌ی درون و بیرونی
- پاسخ منفی = تقویت عزت نفس - بهترین زمان = جوانی و نوجوانی به علت عدم عادت به گناه (به تعبیر پیامبر (ص)، به آسمان نزدیک‌ترند)

خود عالی و خوددانی

◆ خود عالی و خوددانی:

- تمایلات عالی، ریشه در روح معنوی و الهی انسان = احساس موفقیت و کمال و لذت در صورت دستیابی
- تمایلات دانی، ریشه در بعد حیوانی و دنیایی انسان = لازمه‌ی زندگی دنیا و سختی زندگی بدون آن‌ها
- تمایلات دانی به ذات بد نیستند و فقط زمانی که اصل قرار بگیرند و سبب غفلت از خود عالی شوند؛ بد هستند.
- حد و مرز توجه به تمایلات دانی را فقط خدا می‌داند و از طریق احکام به ما اطلاع داده.
- دعوت عقل و نفس لوامه = پاسخ در حد نیاز به خود دانی و پرورش خود عالی
- دعوت نفس اماره = توجه صرف به خود دانی و غفلت از خود عالی
- شکست درونی (در مقابل هوس‌ها) مقدمه‌ی شکست بیرونی (مقابل ستمگران و مستکبران) است. مجرمان دارای عزت نفس پایین نیکوکاران و افراد مفید دارای عزت نفس بالا

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

شخصیت انسانی زن و مرد

شخصیت انسانی

- انس - انسان - بنی آدم - ناس ← مخصوص هر دو جنس زن و مرد
- حقیقت انسان روح است ← روح نه مذکر نه مؤنث ← زنان و مردان ← استعدادها و ویژگی‌های فطری یکسان ← هدف مشترک ← بهره گرفتن از ویژگی‌ها برای رسیدن به هدف مشترک (قرب الهی و بهشت جاوید)

نقش‌های مکمل

نقش‌های مکمل

- خداوند، زن و مرد را به گونه‌ای آفریده که زوج یکدیگر باشند، یعنی در کنار هم قرار گیرند و یکدیگر را کامل کنند.
- تفاوت خصوصیات جسمی زن و مرد (زن بودن و مرد بودن) در عین یکسان بودن هدف و فطرت تفاوت‌های زن و مرد آن‌ها را، بدون برتری یکی بر دیگری (ملاک برتری تقواست)، به هم نیازمند کرده است.
- این تفاوت‌ها به جهت وظایف مختلف زوجین بوده و از حکمت خدا سرچشمه می‌گیرد.

برنامه‌ای برای ازدواج

۱- تقویت عفاف و پاکدامنی:

- پاکدامنی و عفاف در دوره‌ی حساس و ارزشمند بلوغ = همواری راه رسیدن به بهشت برای خود و فرزندان
- عفاف و پاکدامنی دختران و پسران پیش ازدواج = سامان‌بخشی زندگی به بهترین وجه توسط خداوند
- رابطه‌ی غیرشرعی با جنس مخالف = زیان تا قیامت، تأثیر بد در نسل
- هر کس به طور فطری و طبیعی به دنبال ازدواج با انسان عقیف است و همچنین خواستار عدم نظر سوء دیگران به خانواده‌اش است؛ از آنجایی که جهان بر عدل استوار است، خودش نیز باید اینگونه باشد.

۲- توجه به اهداف ازدواج:

- پاسخ به نیاز جنسی: ابتدایی‌ترین زمینه‌ی ازدواج / آغاز از دوران بلوغ / اولین کشش و جاذبه میان زوج / پاسخ صحیح به این نیاز = آرامش روانی
- انس با همسر: نیاز زن و مرد برای زندگی با یکدیگر / بعد از بلوغ / بی‌قراری و ناآرامی کسانی که پاسخ نیاز جنسی خود را بدون همسر می‌دهند.

تأسیس روانی همسر - آرامش خانواده

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

یکسانی منزلت زن و مرد

انس با همسر

رشد اخلاقی و معنوی

- و از نشانه‌های خدا آن است که همسرانی از [نوع] خودتان برای شما آفرید تا با آن‌ها آرامش یابید و میان شما «دوستی» و «مرحمت» قرار داد. همانا که در این مورد، نشانه‌هایی است برای کسانی که تفکر می‌کنند.

عامل پیوند زن و مرد

دکتر کریمی

درس دوازدهم: پیوند مقدس

انتخاب همسر و مسئولیت آینده

انتخاب همسر و مسئولیت آینده

طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد، باطل و نامشروع است.

علاقه و محبت به یک شخص، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند.

• امام علی (ع): «حُبُّ الشَّيْءِ يَعْمي و يُصِمُّ: علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.»

• همین به حاشیه رفتن عقل، سبب توصیه‌ی پیشوایان به مشور با والدین شده:

• علاقه و محبت شدید به فرزند = در نظر گرفتن مصلحت و خوش بختی او
• تجربه و پختگی = دریافت بهتر خصوصیات افراد و پیش‌بینی عاقبت ازدواج

زمان ازدواج

زمان ازدواج

ازدواج به ترتیب نیازمند دو بلوغ جنسی و عقلی است که نباید فاصله‌ی این دو با ازدواج زیاد شود.

• نشانه‌های بلوغ عقلی = جدی گرفتن زندگی / برنامه‌ریزی و پرهیز از بی‌برنامگی /

توجه به شغل / فکر کردن درباره‌ی ویژگی‌های همسر مناسب / تنظیم خرج و هزینه

• توصیه‌های پیشوایان دین: تشویق جوانان به ازدواج کنار گذاشتن رسوم غلط توسط

والدین و فراهم کردن شرایط لازم ازدواج جوانان

• پیامبر (ص): «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس

باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد (تقوا).»

• پیامبر (ص): «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا

خداوند اخلاقتان را نیکو کند و در رزق و روزی آنها توسعه دهد و عفاف و

غیرت آنها را زیاد گرداند.»

• امام صادق (ع): «دو رکعت نماز شخص متأهل، برتر از هفتاد رکعت نمازی

است که شخص مجرد می‌خواند.»

♦ **رشد و تربیت فرزندان:** فرزند ثمره‌ی پیوند زن و مرد، تحکیم بخش وحدت روحی و دوام وجود آنهاست / تربیت فرزندان = افتخار تربیت چند تن از بندگان خدا / احترام و اطاعت از والدین هم ردیف بندگی خدا

آیه

﴿وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَيْنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُونَ﴾
یکسانی منزلت زن و مرد
پرورش فرزندان

و خداوند برای شما همسرانی از [نوع] خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از پاکیزه‌ها به شما رزق و روزی داد. حال، آیا آنان به باطل ایمان می‌آورند و به نعمت الهی کفران می‌ورزند.

♦ **رشد اخلاقی و معنوی:** خانواده محل تمرین دوری از فساد، مسئولیت‌پذیری، مهر و عشق، گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها، جهت نیل به درجات معنوی بالاتر

آیه: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ...﴾

۳- **معیار همسر شایسته: مهم‌ترین معیار = با ایمان بودن / ایمان بیشتر = شایستگی بیشتر برای همسری / سایر معیارها: اصالت خانوادگی، عاقل و فهیم بودن و ...**

۴- **شناخت ویژگی‌های روحی زن و مرد**

ازدواج پاسخی به قانون خلقت و رفع نیازهای طبیعی است.

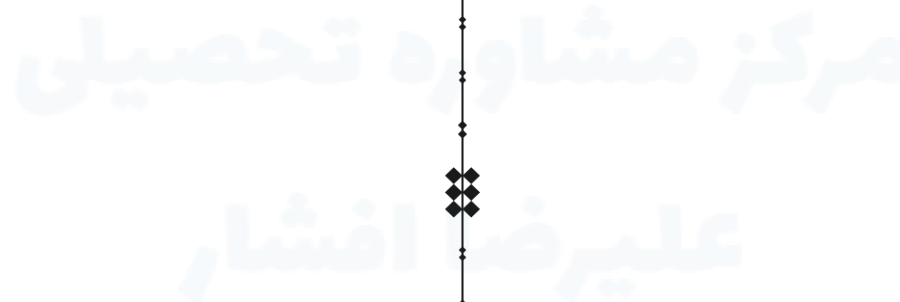
ازدواج در زمان مناسب = شادابی / سلامت جسمی و روحی / رشد طبیعی / احساس

رضایت درونی / کاهش فشار جنسی / سلامت اخلاقی جامعه

تاخیر در ازدواج = افزایش فشارهای روحی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی

پاسخ نامشروع به ازدواج = شکستن شخصیت و پژمردن روح در اثر لذت آنی برخاسته از

گناه / افراط در گناه به جای توبه و بازگشت

سؤالات مخصوص

- ۱- پیرامون نقش مردم و رهبری در نظام و حکومت اسلامی کدام مورد به درستی بیان شده است؟
الف) فراهم شدن فرصت و توان مقابله با مشکلات برای رهبر ← مشارکت در نظارت همگانی
ب) رهبر بتواند برنامه‌های اسلامی را به اجرا دریاورد ← وحدت و همبستگی اجتماعی
ج) حکومت و رهبری در اداره جامعه موفق‌تر عمل کند ← اولویت دادن به اهداف اجتماعی
د) هدایت جامعه اسلامی به سمت وظایف اسلامی آسان‌تر شود ← استقامت و پایداری مردم
- ۱) ب - ج ۲) ب - د ۳) الف - ج ۴) الف - د

- ۲- عبارتهای زیر به ترتیب به کدام موضوع پیرامون ازدواج، اشاره شده است؟
- شناخت معیارها و شاخص‌های همسر مناسب

- توجه به وظایف مختلفی که خالق حکیم بر عهده زن و مرد قرار داده است.

- پرورش مهر و عشق به همسر و فرزندان خود

- ۱) تقویت عفت و پاکدامنی - توجه به نقش‌های مکمل - نشانه‌های بلوغ عقلی
۲) مهم‌ترین برنامه‌ها در تشکیل خانواده - توجه به نقش‌های مکمل - رشد اخلاقی و معنوی
۳) مهم‌ترین برنامه‌ها در تشکیل خانواده - شخصیت انسانی زن و مرد - نشانه‌های بلوغ عقلی
۴) تقویت عفت و پاکدامنی - شخصیت انسانی زن و مرد - رشد اخلاقی و معنوی
- ۳- کدام بیت اشاره می‌کند که «هرکس به دنبال عزت است باید خود را به سرچشمه عزت وصل کند» و کدام آیه شریفه بیان‌کننده آن است؟

- ۱) نظیر دوست ندیدم اگرچه از مه و مهر نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست - «فَلله العزة جميعاً»
۲) بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد - «فَلله العزة جميعاً»
۳) نظیر دوست ندیدم اگرچه از مهر و مهر نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست - «فلن يضر الله شيئاً»
۴) بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد - «فلن يضر الله شيئاً»

الله شيئاً»

- ۴- کدام عبارت، وظیفه‌ی مردم برای به دست آوردن احکام در زمان غیبت را بیان نموده است؟

- ۱) ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِن قَبْلِكَ﴾
۲) ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَآفَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ﴾
۳) ﴿أَنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ التَّثَلُّينَ كِتَابَ اللَّهِ وَعِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِن تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَن تَضَلُّوا أَبَدًا﴾
۴) ﴿وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَىٰ رُوَاهُ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ﴾
- ۵- «رَهَق» وجوه به غبار ذلت ثمره‌ی چیست و پیام کدام آیه‌ی شریفه حاکی از آن است؟

- ۱) جایگاه خود را نشناسد - ﴿وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا ...﴾
۲) تسلیم هوی و هوس شود - ﴿وَمَن جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا ...﴾
۳) جایگاه خود را نشناسد - ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا ...﴾
۴) تسلیم هوی و هوس شود - ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا ...﴾

- ۶- از کدام عبارات قرآنی، به ترتیب مفاهیم «برابری شخصیت انسانی زن و مرد» و «ثمره‌ی ازدواج» استخراج می‌شود؟

- ۱) ﴿مِن أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ - ﴿لَتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾
۲) ﴿جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ - ﴿لَتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾
۳) ﴿مِن أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ - ﴿لَا يَأْتِ لِقَوْمٍ يُتَّفَكَّرُونَ﴾
۴) ﴿جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ - ﴿لَا يَأْتِ لِقَوْمٍ يُتَّفَكَّرُونَ﴾

دکتر کریمی

۹۰

آزمونک درس ۱۰ تا ۱۲

سایر سؤالات

۱۱- اگر بخواهیم به مصداق دستور پیامبر (ص) که پیروان امام زمان (عج) در عصر غیبت به دنبال انجام آن هستند، اشاره کنیم، پاسخ مناسب کدام گزینه است؟

- ۱) مراجعه به عالمان دینی، عمل به احکام فردی و اجتماعی دین و مقابله با طاغوت
- ۲) شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی و آشنایی با شیوهی حکومت‌داری ایشان
- ۳) آشنایی با صفات و ویژگی‌های امام به منظور تقویت معرفت و محبت به امام
- ۴) پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع) به منظور پیوستن مردم به حق

۱۲- داشتن توانایی رهبری جامعه در شرایط پیچیده‌ی جهانی، به کدام‌یک از شرایط ولی فقیه اشاره دارد؟

- ۱) زمان‌شناس بودن
- ۲) اعلم بودن
- ۳) مدیر و مدبر بودن
- ۴) شجاعت و قدرت روحی داشتن

۱۳- در حکومت اسلامی، پایه و اساس پیشرفت جامعه چیست و این‌که همه‌ی ما باید ناظر بر فعالیت‌های اجتماعی باشیم، ما را متوجه چه چیزی می‌کند؟

- ۱) رهبری جامعه - دفاع از استقلال جامعه
- ۲) مشارکت و همراهی مردم - شکوفایی عقل و علم
- ۳) مشارکت و همراهی مردم - امر به معروف و نهی از منکر
- ۴) رهبری جامعه - وحدت و همبستگی اجتماعی

۷- تضعیف عزت‌نفس آدمی در نتیجه‌ی کدام اقدام صورت می‌پذیرد و علت این‌که نوجوان بهتر از هر آدمی می‌تواند در برابر تمایلات منفی ایستادگی را تمرین کند، چیست؟

- ۱) احاطه‌شدن با خواری و ذلت - خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است.
- ۲) پذیرش خواسته‌های نامشروع - خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است.
- ۳) پذیرش خواسته‌های نامشروع - هنوز آلوده به گناه نشده است.
- ۴) احاطه‌شدن با خواری و ذلت - هنوز آلوده به گناه نشده است.

۸- انجام کدام وظیفه از سوی مردم، به حکومت و رهبری کمک می‌کند تا بتوانند در اداره‌ی جامعه موفق‌تر باشند؟

- ۱) اولویت دادن به اهداف اجتماعی
- ۲) مشارکت در نظارت همگانی
- ۳) استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- ۴) وحدت و همبستگی اجتماعی

۹- حدیث شریف «بنده‌ی کسی مثل خودت مباش، زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.» بیانگر کدام‌یک از راه‌های تقویت عزت‌نفس از دیدگاه قرآن کریم و سیره‌ی معصومین است؟

- ۱) شکست‌ناپذیری در برابر نفس اماره و پذیرفتن دعوت وجدان و عقل
- ۲) انقلاب خود عالی و نفس لواحه علیه خود دانی
- ۳) شناختن ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک
- ۴) توجه به عظمت خدا و تلاش برای بندگی او

۱۰- کدام مورد از وظایف رهبر جامعه‌ی اسلامی یا ولی فقیه است؟

- ۱) استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- ۲) اولویت‌دادن به اهداف اجتماعی و سیاسی
- ۳) افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی
- ۴) حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان

- ۱۴- پاسخ درست هر یک از موارد زیر در کدام گزینه آمده است؟
 الف) از دیدگاه پیامبر (ص)، محبوب‌ترین بنا نزد خداوند متعال چیست؟
 ب) قرآن محکم‌ترین معیار همسر شایسته را چه چیزی معرفی می‌کند؟
 ج) تحکیم‌بخش وحدت روحی زن و مرد چیست؟
 د) عامل ایجاد اولین کشش جاذبه میان زن و مرد چیست؟
- ۱) ازدواج - ایمان - ویژگی‌های فطری مشترک - بلوغ فکری
 ۲) ازدواج - ایمان - فرزندان‌شان - نیاز جنسی
 ۳) خانواده - ویژگی‌های فطری مشترک - ایمان - نیاز جنسی
 ۴) خانواده - ایمان - فرزندان‌شان - بلوغ فکر

۱۵- حدیث شریف «و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواه حدیثنا» به کدام یک از شرایط مرجع تقلید اشاره دارد و امام عصر (عج) در ادامه‌ی این حدیث خود را چگونه معرفی می‌کنند؟

- ۱) زمان‌شناس بودن - «حجتی علیکم»
 ۲) مدیر و مدبر بودن - «حجّه الله علیهم»
 ۳) مدیر و مدبر بودن - «حجتی علیکم»
 ۴) زمان‌شناس بودن - «حجّه الله علیهم»

کلید *

۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۲	۱	۴	۴	۱	۳	۳	۲	۴

دکتر کریمی

درس اول: هستی‌بخش

عمره فودشناسی / درک هر و نیازمندی

آیه:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْعَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٠٠﴾

نیاز مطلق مخلوقات به خداوند (پیدایش و بقا)

• ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خدا است که [تنها] بی‌نیاز ستوده است.

• هر موجودی غیر از خدا نیازمند است و نیاز به شخص دیگری برای رفع نیاز دارد، اما چون خداوند غنی است و بی‌نیاز مطلق، به هیچ‌چیز وابسته نیست و می‌تواند نیاز موجودات را رفع کند.

ذات نایافته از هستی بخش چون تواند که بود هستی‌بخش
خشک‌ابری که بود ز آب تهی ناید از وی صفت آب‌دهی

نیازمندی جهان به خدا در بقا

نیازی در پیدایش

- موجودات جهان در هر لحظه (هر آن) مانند لحظه‌ی پیدایش به خدا نیازمندند و این نیاز هیچگاه قطع یا کم نمی‌شود.
- تفاوت مصنوعات بشری با خلق الهی این است که صانع کارش جابجایی و چینش مصالح است و علت نیست درحالی‌که خداوند علت حقیقی است.

تفکر و اندیشه

اندیشه مانند بذری است که

- در ذهن جوانه می‌زند.
- در دل و قلب ریشه می‌دواند.
- در اعمال، برگ و بارش ظاهر می‌گردد.

اندیشه

- طراوت بهار جوانی
- شکوفایی استعدادها
- نوید آینده‌ای زیباتر
- برترین عبادت‌ها ← پیامبر اکرم (ص): «أفضل العبادَةِ اِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»

نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

نیازی در پیدایش

- **مقدمه‌ی اول:** ما و تمام این جهان پدیده‌هایی هستیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست.
- **مقدمه‌ی دوم:** پدیده‌ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.
- **نتیجه:** ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده‌ای (خدا) نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد.

دکتر کریمی

درس اول: هستی‌بخشش

آیه: سرشت فداکنای / افزایش معرفت و شناخت

آیه: ابراز بندگی / نتیجه درک فقر

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾

﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾

- خداوند نور آسمان‌ها و زمین است.
- هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند است و موجودات به سبب خداوند پیدا و آشکار می‌شوند.

- خداوند هر «آن» هستی‌بخشی می‌کند.
- هر آن‌چه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می‌کند او همواره دست‌اندرکار امری است.
- موجودات دائماً به خدا نیازمندند، (نیازمندی در بقا)

امام علی(ع): «ما رأيتُ شيئاً إلاَّ و رأيتُ اللهَ قبله و و بعده و و معه»
 دلی‌کز معرفت نور و صفا دید به هرچیزی که دید اول خدا دید
 به صحرا بنگرم، صحرا تو بینم به دریا بنگرم، دریا تو بینم
 به هرجا بنگرم کوه و در و دشت نشان از قامت رعنا تو بینم

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
 ما که باشیم ای تو ما را جان جان تا که ما باشیم با تو در میان
 ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما تو وجود مطلق، فانی‌نما
 ما همه شیران ولی شیر غلم حمله‌مان از باد باشد دم به دم

ناتوانی در شناخت ذات و چیستی خداوند

آگاهی سرچشمه بندگی

ناتوانی در شناخت ذات

آگاهی و بندگی

- لازمه‌ی شناخت هرچیزی احاطه و دسترسی به آن است؛ لذا ما امور محدود را درک می‌کنیم ولی امور نامحدود را درک نمی‌کنیم؛ چون ذهن ما خود محدود است.
- شناخت وجود خدا بعنوان آفریدگار و صفات او(هستی) ممکن اما شناخت چیستی او برای ما ناممکن است و فرض هرگونه چیستی برای او؛ پایین آوردن او در حد تصورات ذهنی خودمان است.
- پیامبر(ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ: در همه چیز تفکر کنید؛ ولی در ذات و هستی خداوند تفکر نکنید.»

- افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی
- پیامبر(ص): «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا: خدایا مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار.»

درک فقر و نیاز

نور هستی

نور هستی

- خداوند نور هستی است یعنی تمام موجودات وجود و هستی خود را از او می‌گیرند و نیز هر موجودی در حد خود تجلی‌گر خداوند و نشانگر صفات اوست.
- اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والاست که در نگاه نخست مشکل به نظر می‌آید، اما هدفی قابل دسترس است، به خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند

آیات درس

آیه: **تَوْهَهُ فَوَارِسَةٌ وَنَافِلَاتُهُ مَوْجِدَاتٌ بِه سَوِيٌّ فَرَا** ✓ **سوره ی توحید**

﴿ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ * قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ * اللّٰهُ الصَّمَدُ * لَمْ یَلِدْ وَ لَمْ یُولَدْ * وَ

لَمْ یَكُنْ لَهُ کُفُوًا اَحَدٌ ﴾

اصل توحید(همه مراتب توحید)

رابطه آفرینش و نه زایش

اصل توحید(همه مراتب توحید)

● به نام خداوند بخشنده‌ی مهربان * بگو او خداوند یکتاست * خداوند بی‌نیاز * نه زاییده است و نه زاییده شده * و هیچ کس همتای او نیست.

پیام آیه: خداوند چه در ذات، چه در صفات و چه در افعال بی‌همتا است و هیچ شبیهی ندارد.

پیام ترکیبی: خداوند پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده ندارد بلکه او تنها پدیدآورنده‌ای است که تمام جهان، هستی خود را از او می‌گیرند. ﴿ لَمْ یَلِدْ ... کُفُوًا اَحَدٌ ﴾ (درس ۱ - دوازدهم)

ارتباط با آیه: آیهی ﴿ اللّٰهُ الصَّمَدُ ﴾ از آن جهت که بی‌نیازی خدا و نیاز مطلق مخلوقات را بیان می‌کند. با آیهی ﴿ یَا اَیُّهَا النَّاسُ اَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ ... ﴾ و از آن جهت که عرض نیاز موجودات و رفع آن توسط خدا را بیان می‌کند، با آیهی ﴿ یَسْأَلُهُ مِنْ فِی السَّمَاوَاتِ ... ﴾ ارتباط دارد. (درس ۱ - دهم)

امام علی(ع): «خداى من! مرا این عزّت بس که بندهٔ تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خداى من! تو همانگونه‌ای که من دوست دارم، پس مرا توفیق ده تا آنگونه باشم که تو دوست داری.»

توحید= به معنای اعتقاد به خدای یگانه / مهم‌ترین اعتقاد دینی / اعتباردهنده به تمام اعتقادات دیگر / سرلوحه‌ی دعوت پیامبران / روح و معنای پیکره‌ی احکام و معارف دین

درس دوم: یگانه بی‌همتا

۹۵

دکتر کریمی

آیه

رعد / ۱۶

﴿ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ

توحید ربوبیت اشاره به خالقیت خداوند (خالق آسمان‌ها و زمین است) شرک و ولایت

لَأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ

مفرد آمده چون حق یکی است. شرک و ولایت جمع آمده چون باطل متعدد است.

وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ

شُرَكَاءَ خالقیت شرک خالقیت

شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿

اصل توحید (همه مراتب توحید)

● بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است، بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که [حتی] اختیار سود و زیان خود را ندارند؟ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابرند؟ با آن‌ها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند که [آن شریکان هم] مثل خداوند مخلوقی خلق کرده‌اند و خلقت‌ها در نظر آن‌ها مشتبه شده است [و از این‌رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟! بگو خالق همه چیز خداست، و او یکتای مقتدر است

پیام آیه: ۱- کسی را می‌توانیم به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کنیم که خالق جهان است. ﴿قُلِ اللَّهُ﴾

۲- کسی که اختیار سود و زیان خود را هم ندارد، نمی‌تواند ولی و سرپرست مردم باشد.
۳- مردم در صورتی در اعتقاد به توحید به شک می‌افتند که شریکانی که برای خداوند قائل می‌شوند، مثل خداوند مخلوقی خلق کرده باشند.

۴- شرک به ظلم و گمراهی می‌انجامد و توحید به هدایت و راهنمایی می‌رسد.
۵- «واحد قهار» بودن خداوند به معنای آن است که جای خالی برای غیر باقی نگذاشته است تا آن غیر، خود را نشان دهد.

آیه

زمر / ۶۲

﴿ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ... ﴾

● خدا آفریننده هر چیزی است.

پیام آیه: خدا تنها مبدا و خالق جهان است، جهان از یک اصل پدید آمده است، نه چند اصل. (توحید خالقیت)

ارتباط با آیه: با آیه ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ در ابتدای درس، ارتباط دارد.

آیه

آل عمران / ۲۶

﴿ وَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ ﴾

● آنچه در آسمان‌ها و زمین است، از آن خداست.

پیام آیه: آیه بیانگر (حاکمی از) توحید مالکیت است که برخاسته از توحید خالقیت و زمینه‌ساز توحید ربوبیت می‌باشد.

ارتباط با آیه: آیه ﴿إِنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ مصداقی از آیه‌ی فوق است. (درس ۹ - یازدهم)

توحید مالکیت

آیه

کهف / ۲۶

﴿ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ﴾

● آن‌ها هیچ ولی [سرپرستی] جزء او ندارند و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی‌سازد.

پیام آیه: انحصار ولایت بر موجودات به خداوند. (توحید ولایت)

ارتباط با آیه: ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ ...﴾ (درس ۵ - یازدهم)

دکتر کریمی

درس دوم: یگانه بی‌همتا

۴- توحید در ربوبیت

- رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست
- از آنجا که خدا تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب جهان نیز هست
- اداره‌ی جهان و هدایت آن به سمت هدف و مقصد معین
- عدم سلب تدبیر از مخلوقات/ تدبیر موجودات در طول تدبیر الهی

آیه: ﴿ قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبًّا... ﴾

مراتب توحید

خالقیت ← مالکیت ← ولایت ← ربوبیت

شُرک و مراتب آن

۱- شرک در خالقیت

- اعتقاد آفرینش جهان توسط چند خالق
- تصور چند خالق که با همکاری هم جهان را خلق کرده‌اند؛ باطل است...
- محدود و ناقص هستند
- کمالات متفاوت دارند، در غیر اینصورت یک خدا بودند.
- نیازمند به خالق کامل‌تر برای رفع نیاز و نقص

۲- شرک در مالکیت

- شرک در مالکیت ← مالکیت دیگران بر بخشی از جهان در کنار خدای واحد

۳- شرک در ولایت

- شرک در ولایت ← سرپرستی و حق تصرف دیگران در جهان در کنار خدای واحد

۴- شرک در ربوبیت

- شرک در ربوبیت ← تدبیر امور موجودات توسط دیگران در کنار خدای واحد
- حساب جداگانه و مستقل از خدا باز کردن برای خود و سایر موجودات

آیه: *پرستش و پایش خدا / قبول پرستش در کنار خلقت او* انعام / ۱۶۴

﴿ قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ... ﴾

• بگو: آیا جزء خدا پروردگاری را بطلبیم در حالی که او پروردگار همه چیز است ...

پیام آیه: ربوبیت خداوند بر همه‌ی جهان. (توحید ربوبیت)

توحید و برخی مراتب آن

۱- توحید در خالقیت

- خدا تنها مبدا و خالق جهان
- آیه: ﴿ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ... ﴾

۲- توحید در مالکیت

- هر کس که چیزی را پدید می‌آورد مالک آن است. از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست.
- آیه: ﴿ وَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ ﴾

۳- توحید در ولایت

- مالک هر چیز دارای حق تغییر و تصرف (ولایت و سرپرستی) در آن
- آیه: ﴿ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ... ﴾
- اذن خداوند به سایرین، مانند پیامبر(ص) برای تغییر و تصرف = واسطه، مسیر و مجرای ولایت قرار گرفتن افراد و نه واگذاری بخشی از ولایت به ایشان

طرح چند شبهه

شبهه

- درخواست حاجت از امامان و پیامبر (ع) به معنای شرک است (اعتقاد جریان تکفیری)
- مطابق قانون علیت و همانگونه که درخواست درمان از پزشک موجب شرک نیست؛ درخواست حاجات از اولیایی الهی نیز موجب شرک نیست.
- این درخواست زمانی موجب شرک است که توانایی ایشان را مستقل از خدا بدانیم.
- صدقه موجب دفع بلا / دعا موجب مغفرت و آمرزش / صلّه رحم موجب طول عمر
- جریان تکفیری ← بزرگترین ضربه به اسلام در سال‌های اخیر

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

دکتر کریمی

درس سوم: توحید و سبک زندگی

سبک زندگی توحیدی

- ریشه در جهان بینی توحیدی دارد
- بر آستان جانان گر سر توان نهادن

گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد.

بازتاب توحید در زندگی

بازتاب توحید در زندگی

- میزان تأثیرگذاری توحید (توحید عملی) بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی (توحید نظری) دارد.

سخنان جعفرابن ابی طالب در حضور نجاشی **فاستکاه پرشش فدا**

آیه: **إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ**

توحید ربوبیت توحید عملی بعد اجتماعی

- همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست پس او را بندگی کنید [که] این راه راست [و درست] است.

سبک زندگی توحیدی ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد.

بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن

توحید عملی فردی

- اطاعت از خدا / فرار دادن تمایلات و فعالیت‌ها در جهت خواست و رضایت خدا / در نظر داشتن خدا در تمام برنامه‌های زندگی
- ثمرات بعد فردی توحید عملی

بی‌حکمت ندانستن حوادث ← امیدواری

اعتقاد به اینکه دشواری‌های زندگی نشانه‌ی قهر خدا نبوده و زمینه‌ی رشد است

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست
نظیر دوست ندیدم اگرچه از مه و مهر نهادن آینه‌ها در برابر دوست

تنظیم زندگی بر اساس رضایت خدا(علت) = پایداری شخصیت و آرامش روحی(معلول)

مسئولیت پذیری در برابر موجودات و خود

امام علی(ع): «تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

بعد فردی شرک عملی و ثمرات آن

شرک عملی فردی

دل سپردن به هوای نفس(بت درون) و یا کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها(بت بیرون)

آیه: **أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا**

گرفتاری به شرک پیچیده و جدید پیامبر اسلام (ص)

- آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت. آیا تو می‌توانی ضامن او باشی او به دفاع از او برخیزی؟

ثمرات بعد فردی شرک

دکتر کریمی

آیه: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ

بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ **تبری**
نفی طاغوت / بارزہ با ظالمان
● ای کسانی که ایمان آورده‌اید دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید، [به گونه‌ای که] با آنان مهربانی کنید، حال آن که آنان به دین حقی که برای شما آمده است، کفر ورزیده‌اند ...

ارتباط دو سویه توحید فردی و اجتماعی

ارتباط دو سویه

- میان بعد فردی و اجتماعی توحید رابطه‌ی دوسویه (متقابل) برقرار است
- حرکت مردم به سوی توحید = رنگ توحیدی گرفتن ارکان جامعه
- ارکان جامعه در جهت توحید = فراهم شدن زمینه‌ی رشد و آسان شدن زندگی موحدانه

بعد اجتماعی شرک عملی (ویژگی‌های حکومت طاغوت)

شرک عملی اجتماعی

- محور فعالیت‌های اجتماعی قرار گرفتن منافع دنیوی و شخصی ← اهل ایثار نبودن
- فراگیری تفرقه و تضاد ← از بین رفتن امکان رشد و تعالی
- حاکمیت طاغوت و قدرت گرفتن ستمگران

درس سوم: توحید و سبک زندگی

خواسته‌های هر روزی هوی نفس و رنگ عوض کردن قدرت‌های مادی و کشاندن انسان به بردگی جدید(علت) ← درون ناآرام و شخصیت ناپایدار(معلول)

آیه:

حج / ۱۱

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ

پرستش سطحی / از ریاضی بین بر اساس مسائل مادی

انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ

ناپایداری شخصیت انسان مشرک

- از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره‌ای [تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی] عبادت و بندگی می‌کند، پس اگر خیری به او رسد، دلش به آن آرام می‌گیرد و اگر بلایی به او رسد، از خدا رویگردان می‌شود. او در دنیا و آخرت [هر دو] زیان می‌بیند. این همان زیان آشکار است.

بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن

توحید عملی اجتماعی

- قرار گرفتن همه ی ارکان و نهادهای جامعه در جهت خداوند و رضایت همه‌جانبه‌ی او و تبدیل جامعه به جامعه‌ای عدالت‌گستر(ثمره‌ی توحید عملی اجتماعی).
- شرایط توحیدی بودن حکومت(مهم‌ترین رکن) یک جامعه:
● به حکومت رسیدن حاکم بر اساس قوانین الهی
● حاکم شریطی را که خدا تعیین کرده داشته باشد(مشروعیت)
● حاکم بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد
- جامعه موحّد، حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت کردن را نداده است(طاغوت) نمی‌پذیرد، با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند، با ظالمان مبارزه می‌کند(تبری) و از محرومان و مستضعفان حمایت می‌کند(تولی)

توحید و شرک در جهان امروز

توحید شرک در جهان امروز

- کم رنگ شدن توحید ← شرک پیچیده تر از شرک قدیم
- بسیاری از انسان ها جهان خلقت را ملک (شرک مالکیت) خود تلقی می کنند و در آن تغییر و تصرف نامشروع (شرک ولایت) کرده و خود را رب (شرک ربوبیت) جهان می دانند؛ مانند فرعون که « أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى » می گفت:
- پیامدها: تخریب و آلودگی محیط زیست / اختلاف طبقاتی / تصمیم گیری قدرتمندان برای همه
- عده ای دیگر نیز...
- سرگرم به دنیا و غفلت از خدا = جا نداشتن خدا در قلبها
- فزونی زرق و برق دنیا و شهوات در دلها = باقی نماندن جای خلوت انس با خدا و درک معنویت و نیایش در دلها
- بت و معبود شدن هوی و هوس = بهره گیری از ابزارهای جدید و غفلت یکسره از خدا و آخرت

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

درس چهارم: فقط برای او

۱۵۱

دکتر کریمی

مقدمه

زندگی توحیدی

کسی که راه توحید را در زندگی برمی‌گزیند، خطراتی او را تهدید می‌کند و احتمال انحراف از توحید برای او هست.

پیامبر(ص): «راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان‌تر است.»

پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب تا در این پرده جز اندیشه‌ی او نگذارم

آیه

بگو همانا نماز و عبادت‌هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان

است. { جهان حق است (هدفمندی) اعمال تکوینی اخلاص توحید ربوبی

اخلاص (درجه‌ی عالی‌ی توحید عملی) ثمره‌ی توحید ربوبی و جهان‌بینی توحیدی است.

آیه

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ وَفُرَادَى﴾

انحصار در موعظه اخلاص تقدم بعد اجتماعی توحید عملی

به (بندگانم) بگو شما را فقط یک موعظه می‌کنم، و آن این که به صورت جمعی و فردی برای خدا قیام کنید...

آیه

الزام همگان به اجرای پیمان الهی

﴿أَلَمْ أَعْهِدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَ أَنْ

عبدونی هذا صراطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

﴿تَقُومُوا لِلَّهِ﴾ مصداق این عبادت است.

ای فرزندان آدم، آیا از شما پیمان نگرفته بودم که شیطان را نپرستید که او دشمن آشکار شماست؟ و این که مرا پرستید [که] این، راه مستقیم است؟

اخلاص در بندگی

اخلاص

اخلاص در لغت یعنی پاک و خالص کردن یک چیز از غیر آن؛ اخلاص در بندگی در کاربرد دینی به معنای جایگاه خدا کردنِ اندیشه و دل؛ عمل برای رضای خدا (حسن فاعلی) و مطابق با دستور او (حسن فعلی) است.

اخلاص دارای مراتب است / اخلاص بالاتر = ارزش بیشتر

پیامبر(ص): «مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.»

«پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب...»

حُسن فعلی و فاعلی

عمل

دارای دو حسن

حُسن فاعلی = معرفت درست نیت الهی

حُسن فعلی = انجام عمل به همان شیوه و صورتی که خدا دستور داده

است.

تقدم حُسن فاعلی بر فعلی

پیامبر(ص): «نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ»

پیامبر(ص): «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»

امام علی(ع): «فَاعِلُ الْخَيْرِ، خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ، شَرٌّ مِنْهُ»

اخلاص دارای هر دو حُسن است.

ریا در مقابل اخلاص بوده و عمل نیکی است (حسن فعلی) که حسن فاعلی ندارد.

جهل عملی است که تصور فاعل آن خیر است ولی حسن فعلی ندارد.

راه‌های تقویت اخلاص

۱ افزایش تقویت اخلاص

افزایش معرفت

- افزایش معرفت ← افزایش ایمان ← افزایش درجه‌ی اخلاص
- غفلت و بستن چشم اندیشه = در نیافتن آثار و آیات الهی
- عمل آگاهانه و بامعرفت، ارزشمندتر و مقدس‌تر از عمل بدون معرفت و کم معرفت

- آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود
- هر که ندارد که ندارد به خداوند اقرار
- هر که فکر نکند، نقش بود بر دیوار
- مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان
- هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا؛ چه سود

بستن چشم دل

۲ راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

- راز و نیاز با خدا و نیایش ← کم شدن غفلت از خدا ← تقویت محبت خدا در قلب ← بهره‌مندی از کمک‌های الهی

۳ دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

دوری از گناه و انجام واجبات

- گناه = از بین رفتن اخلاص / امام علی(ع): «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.»
- ترک گناه و انجام واجبات (مثل روزه) = تقویت اخلاص / امام علی(ع): «خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.»

میوه‌های درخت اخلاص

۱ دستیابی به درجاتی از حکمت

دستیابی به حکمت

- حکمت، به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود.
- انسان حکیم، به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

مثال: لقمان حکیم

- پیامبر(ص): «هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه‌های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.»

۲ نفوذناپذیری برابر وسوسه‌های شیطان

نفوذناپذیری در برابر شیطان

شیطان، خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه

داستان حضرت یوسف (ع):

دام شیطان برای حضرت یوسف

﴿قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ وَ لَقَدْ رَاوَدتُّهُ عَنِ نَفْسِهِ فَاَسْتَعْصَمَ وَ لَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا اَمَرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَ

زلیخا به زنان بزرگان مصر

لَيَكُونَنَّ مِنَ الصَّاغِرِينَ * قَالَ رَبِّ السِّجْنِ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي اِلَيْهِ وَ اَلَا تَصْرِفُ عَنِّي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ اِلَيْهِنَّ وَ

اعتقاد به امداد الهی

یوسف به پروردگار اخلاص یوسف

اَكُنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ * مقاومت در برابر دام شیطان با توکل بر خدا

[زلیخا] گفت: این همان است که درباره‌ی او سرزنش می‌کردید. آری، من از او کام خواستم و او خود را ننگه داشت و اگر آن‌چه را به او دستور می‌دهم نکند، قطعاً زندانی خواهد شد و حتماً از خوارشدگان خواهد گردید. * [یوسف] گفت: پروردگارا، زندان برای من دوست‌داشتنی‌تر است از آن‌چه مرا به آن می‌خوانند و اگر نیرنگ آنان را از من بازگردانی، به سوی آن‌ها خواهم گرایید و از نادانان خواهم شد.

۳ دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی

دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی

• بندگی خالصانه خداوند ثمراتی دارد که چه بسا در ذهن ما نگنجد و از تصور و تخیل ما فراتر رود.

• دیدار محبوب حقیقی ← تعبیر امام علی(ع): «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان، ولیّ

مؤمنان و معبود عالمیان است.»

• مثال: زندگی پیامبر(ص)، علی(ع)، فاطمه(س) و سایر پیشوایان دین

مرکز مشاوره تحصیلی

علیرضا افشار

دکتر کریمی

آزمونک درس ۱ تا ۴ دوازدهم

سؤالات مخصوص

- ۴) درک فقر و نیازمندی - محبت‌ها و دلبستگی‌ها - حق‌گویی در برابر سلطان ستمگر
- ۴- اگر بگوییم مشرکان خالقیت خدا را قبول دارند ولی پرستش خدا و کمک خواستن از او و نفی شرک را نمی‌پذیرند» پیام کدام آیه شریفه را تسریع کرده‌ایم؟
- ۱) «ارایت من اتخذ الهه هواه افانت تکون علیه وکیلاً»
- ۲) «والذین کذبوا بآیاتنا سنستدرجهم من حیث لا یعلمون و املی لهم»
- ۳) «من یعبد الله علی حرف فان اصابه خیر اطمان به فان اصابته فتنه انقلب...»
- ۴) «قل من رب السماوات و الارض قل الله قل افاتخذتم من دونه اولیاء...»

- ۵- پرسشی که از روی ایمان ضعیف نباشد، به ترتیب در خیر و بلا چه واکنشی خواهد داشت؟
- ۱) اِطْمَأَنَّ بِهِ - اِنْقَلَبَ عَلَی وَجْهِهِ
- ۲) اَصَابَهُ خَيْرٌ - اِنْقَلَبَ عَلَی وَجْهِهِ
- ۳) اِطْمَأَنَّ بِهِ - خُسِرَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةَ
- ۴) اَصَابَهُ خَيْرٌ - خُسِرَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَةَ

۶- مفهوم آیه‌ی شریفه‌ی «وَمِنَ النَّاسِ مَن یَعْبُدُ اللّٰهَ عَلَی حَرْفٍ ... چیست و سرنوشت چنین افرادی کدام است؟

- ۱) پرستش از روی تردید و ایمان ضعیف - رانده‌شدن به سوی جهنم و غل و زنجیر
- ۲) کفر ورزیدن به خداوند - رانده‌شدن به سوی جهنم و غل و زنجیر
- ۳) پرستش از روی تردید و ایمان ضعیف - زیان دیدن در دنیا و آخرت
- ۴) کفر ورزیدن به خداوند - زیان دیدن در دنیا و آخرت

۷- حُسن فاعلی مرتبط با کدام مورد است و وجود آن به چه معناست؟

- ۱) کمیّت عمل - کار با صحت و مطابق فرمان خدا انجام شده است.
- ۲) کمیّت عمل - کار خالصانه و بدون شرک و ریا انجام شده است.
- ۳) قصد فرد - کار با صحت و مطابق فرمان خدا انجام شده است.
- ۴) قصد فرد - کار خالصانه و بدون شرک و ریا انجام شده است.

۱- افضل العبادة کدام است و ثمره‌ی آن چگونه ظاهر می‌شود؟

- ۱) تداوم اندیشه در صفات الهی - نیازمندی به خدا
- ۲) تداوم اندیشه در صفات الهی - شکوفایی استعدادها
- ۳) توجه به نور بودن خداوند - نیازمندی به خدا
- ۴) توجه به نور بودن خداوند - شکوفایی استعدادها

۲- کدام آیه شریفه توصیف افرادی است که در دام شرک جدید و پیچیده گرفتار شده‌اند و علت این گرفتاری چیست؟

- ۱) «اسس بنیانه علی شفا جرف هار» - قدرت تصرف در این جهان را به‌دست آورده‌اند و در دنیا خود را مشغول و سرگرم نموده‌اند.
- ۲) «من اتخذ الهه هواه» - لذات و شهوات در دل آن‌ها فزونی یافته و معنویت نیایش با پروردگار را درک نمی‌کنند.
- ۳) «من اتخذ الهه هواه» - قدرت تصرف در این جهان را به‌دست آورده‌اند و در دنیا خود را مشغول و سرگرم نموده‌اند.
- ۴) «اسس بنیانه علی شفا جرف هار» - لذات و شهوات در دل آن‌ها فزونی یافته و معنویت نیایش با پروردگار را درک نمی‌کنند.

۳- کدام گزینه پاسخ سؤالات زیر را به‌درستی بیان کرده است؟

- سرچشمه عبودیت و بندگی

- مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها

- برترین عبادت از دیدگاه پیامبر (ص)

- ۱) افزایش خودشناسی - محبت‌ها و دلبستگی‌ها - اندیشیدن درباره خدا و قدرت او
- ۲) درک فقر و نیازمندی - افکار و اعتقادات هر فرد - حق‌گویی در برابر سلطان ستمگر
- ۳) افزایش خودشناسی - افکار و اعتقادات هر فرد - اندیشیدن درباره خدا و قدرت او

۸- چه زمانی انسان‌ها آراسته به «اخلاص در بندگی» هستند و پیام کدام آیه‌ی شریفه مبین این معناست؟

۱) تمام جهت‌گیری‌های زندگی‌شان، سمت و سوی الهی پیدا کند - قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ ...

۲) تمام جهت‌گیری‌های زندگی‌شان، سمت و سوی الهی پیدا کند - يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ...

۳) تنها مؤثر در زندگی پرفراز و فرود خود را، خدا بدانند - قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ ...

۴) تنها مؤثر در زندگی پرفراز و فرود خود را، خدا بدانند - يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ...

سایر سوالات

۹- نتیجه‌ی فهم این عبارت قرآنی که «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» ما را به کدام عبارت قرآنی گویا می‌سازد؟

۱) «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۴) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

۱۰- عهد و پیمانی که خداوند متعال از انسان گرفته است در کدام عبارت قرآنی تجلی یافته و دلیل آن چیست؟

۱) «ان لا تعبدوا الشيطان» - «انته لكم عدو مبين»

۲) «ان تقوموا لله» - «هذا صراط مستقيم»

۳) «ان تقوموا لله» - «انما اعظكم بواحدة»

۴) «ان لا تعبدوا الشيطان» - «ذلك هو الخسران المبين»

۱۱- آیه‌ی شریفه‌ی «يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا عدوي وعدوكم اولياء...» چه دلیلی را بر عدم دوستی و مهربانی با دشمنان خدا معرفی می‌کند؟

۱) «تَقُولُونَ لَهُمْ بِالْمُودَةِ...»

۲) «إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ»

۳) «خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ»

۴) «قَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»

۱۲- اگر از ما بپرسند: «آفریننده‌ی علت‌العلل هستی کیست؟»، در کدام وادی پیچیده وارد می‌شویم و بطلان ریشه‌ای این پرسش به کدام دلیل است؟

۱) تسلسل علل - هر موجودی نیازمند هستی‌بخشی است که به آن وجود بخشد.

۲) تسلسل علل - هر پدیده‌ای نیازمند خالق است، نه هر موجودی.

۳) محالات عقلی - هر موجودی نیازمند آفریننده‌ای است که دائماً نیازش را برطرف کند.

۴) محالات عقلی - هر پدیده، پیدایش خود را وامدار وجودی است که خودش پدیده باشد.

۱۳- چه چیزی تمام زندگی فرد مسلمان را تغییر می‌دهد و چرا معتقدیم که «وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»؟

۱) التزام به «لا اله الا الله» - زیرا خداوند تنها مالک جهان است.

۲) اقرار به «لا اله الا الله» - زیرا خداوند تنها مالک جهان است.

۳) التزام به «لا اله الا الله» - زیرا خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است.

۴) اقرار به «لا اله الا الله» - زیرا خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است.

۱۴- بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» با کدام عبارت دعایی هم‌مفهوم است؟

۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

۲) «اللهم لا تكلني الي نفسي طرفه عين ابداً»

۳) «ما رأيت شيئاً الا و رأيت الله قبله و بعده و معه»

۴) «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغني الحميد»

دکتر کریمی

آزمونک درس ۱ تا ۴ دوازدهم

۱۹- منظور از تعبیر «مَعَهُ» و «بَعْدَهُ» در حدیث شریف امیرالمؤمنین علی (ع): «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا
أَلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ» چیست؟

- ۱) بقای هر موجود مرهون خداست - خالق موت و حیات خداست.
 - ۲) مشاهده‌ی خداوند در ورای هر چیز - بقای هر موجود مرهون خداست.
 - ۳) همه‌ی پدیده‌ها معلول یک علت هستند - همه‌ی اشیا پدیده‌هایی هستند که قبلاً نبوده‌اند.
 - ۴) اشیا سرتاسر نیاز و فقر وجودی دارند - همه‌ی اشیا معلول یک علت برترند.
- ۲۰- استمرار فیض رساندن حق تعالی به عالم خلقت، از کدام عبارت قرآنی برداشت می‌گردد

و مؤید کدام مرتبه‌ی توحید است؟

- ۱) «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - ربوبیت
- ۲) «كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - ولایت
- ۳) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - ولایت
- ۴) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - ربوبیت

* کلید

۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۳	۱	۴	۲	۳	۲	۱	۴	۲	۴	۱	۱

۱۵- پی بردن به چیستی و ذات برخی از موضوعات، نشانگر کدام ویژگی در آنهاست و

احساس دائمی سایه‌ی لطف و رحمت الهی شامل چه کسانی می‌گردد؟

- ۱) محدودیت - دانایان
- ۲) نامحدود بودن - دانایان
- ۳) نامحدود بودن - مؤمنان
- ۴) محدودیت - مؤمنان

۱۶- چرا پیوسته موجودات از خداوند درخواست رحمت دارند؟ چون

۱) «تَوَتَّى الْمَلِكُ مِنْ تَشَاءٍ»

۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۴) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

۱۷- در نگاه قرآن کریم، چه کسانی شایستگی سرپرستی بر انسان را ندارند و خداوند متعال

پس از معرفی خویش به عنوان تنها سرپرست جهان، چه فرموده است؟

۱) «تَنْزِعَ الْمَلِكُ مِمَّنْ تَشَاءُ» - «و لا یشرك فی حکمه احداً»

۲) «لا یملکون لانفسهم نفعاً و لا ضرراً» - «و لا یشرك فی حکمه احداً»

۳) «لا یملکون لانفسهم نفعاً و لا ضرراً» - «قل اللهم مالک الملک»

۴) «تَنْزِعَ الْمَلِكُ مِمَّنْ تَشَاءُ» - «قل اللهم مالک الملک»

۱۸- آیه‌ی شریفه‌ی «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» کدام‌یک از

مراتب توحید در عقیده را به ذهن متبادر می‌سازد و «حق دخل و تصرف داشتن خداوند،

ثمره‌ی اعتقاد به کدام کلام وحیانی می‌باشد؟

۱) توحید در مالکیت - «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ»

۲) توحید در مالکیت - «و لله ما فی السَّمَاوَاتِ وَ مَا فی الْأَرْضِ»

۳) توحید در ربوبیت - «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ»

۴) توحید در ربوبیت - «و لله ما فی السَّمَاوَاتِ وَ مَا فی الْأَرْضِ»

اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود

وجدانی بودن اختیار

- اختیار که به معنای توانایی بر انجام یا ترک یک کار است یک حقیقت وجدانی و مشهود است، هر کسی آن را درون خود می‌یابد با این وجود شواهدی بر وجود آن یافت می‌شود.
- شعر مولانا: «آن یکی بر رفت بالای درخت...»
- برخی امور غیر اختیاری (مانند کارکرد دستگاه گردش خون) برخی امور اختیاری
- اختیار محدود ← مبنای تصمیم‌گیری‌ها و تعیین‌کننده‌ی سرنوشت

شواهد وجود اختیار

۱ تفکر و تصمیم

تفکر و تصمیم

- اندیشه / سنجش جوانب / تردید / انتخاب / بررسی / گزینش و ...
- بیت «اینکه فردا این کنم یا آن کنم ...»
- آیات «انا هدیناه السبیل...» و «قد جائکم بصائر من ربکم...»

۲ احساس رضایت یا پشیمانی

احساس رضایت یا پشیمانی

- احساس رضایت در صورت موفقیت؛ زیرا کار را نتیجه‌ی اراده و تصمیم عاقلانه‌ی خود می‌دانیم.
- احساس ندامت در صورت اشتباه و ضرر رساندن؛ زیرا با خود می‌گوییم توانایی ترک آن کار را داشته‌ایم.
- بیت {اگر نبودى اختیار این شرم چیست...}

۳ مسئولیت‌پذیری

مسئولیت‌پذیری:

- پذیرش عواقب و آثار عمل / عهدها و پیمان‌ها
- آیه «ذلک بما قدمت ایدیکم...»، «قد جائکم بصائر من ربکم...»
- بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا...»

آیه

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَ إِمَّا كَفُورًا

ما راه [رستگاری] را به او نشان دادیم، خواه سپاسگزار باشد و خواه ناسپاس.

پیام آیه: آیه به تفکر و تصمیم از شواهد وجود اختیار اشاره دارد.

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَن عَمِيَ، فَعَلَيْهَا ...

توحید در ربوبیت / سود و زیان به خود انسان برمی‌گردد.

به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد. پس هر کس که بینا گشت، به سود خود او و هر کس کوردل گردد، به زیان خود اوست.

پیام آیه: آیه به تفکر و تصمیم و مسئولیت‌پذیری از شواهد وجود اختیار اشاره دارد.

ارتباط با آیه: با آیه «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَ إِمَّا كَفُورًا» از باب وجود اختیار در انسان و تفکر و تصمیم از شواهد وجود آن و با آیه «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتِ اَيْدِيْكُمْ وَ اَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعٰبِدِ» از باب وجود اختیار در انسان و پذیرش ثمره‌ی اعمال مسئولیت‌پذیری، ارتباط دارد.

﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ﴾
 این [عقوبت]، به خاطر کردار پیشین شماست [و نیز به خاطر آن است که] خداوند هرگز به
 بندگان ستم نمی کند.
ضرورت معاد در توحید الهی

پیام آیه: آیه به مسئولیت پذیری از شواهد وجود اختیار اشاره دارد.

ارتباط با آیه: با آیه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَٰ فَعَلَيْهَا...﴾ و آیه ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرًا وَ إِنَّمَا كَفُورًا﴾ از باب وجود اختیار در انسان، ارتباط دارد.

قانونمندی جهان، زمینه‌ی شکوفایی اختیار

قدر و قضا

- علم و حکمت الهی (قدر، قَدْر، تقدیر): ویژگی / نقشه / کمیت‌ها (حدود و اندازه و طول و عرض و...)/ کیفیت‌ها / رابطه‌ها / تعیین (مقدر به تقدیر)
- قدرت و اراده‌ی الهی (قضا): پیدایش و خلق / اجرا / حتمیت و قطعیت / حکم و فرمان / امر / تحقق و ایجاد (مقضی به قضا)
- هر قضایی متکی به یک تقدیر است و تقدیر و قضا و رای قانونمندی و مخالف با اختیار انسان نیست.
- امام علی (ع): «از قضای الهی (فرو ریختن دیوار اول)، به قدر الهی (محکم بودن دیوار دوم) پناه می‌برم.»
- اختیار انسان یک تقدیر الهی است؛ خداوند تعیین کرده که انسان کارهایش را با اختیار انجام دهد و او نمی‌تواند از این ویژگی ذاتی خود فرار کند.

انواع علل در پیدایش یک پدیده

- علل عرضی: مشارکت / مستقل از هم / نقش و اثر مستقیم / رویش گل
- علل طولی: تاثیر و تاثر / شدت و ضعیف / انتقال اثر / تقدم و تاخر / نوشتن نامه
- وجود انسان و اراده و اختیار او وابسته به اراده‌ی خدا و در طول اوست.

سنت ابتلاء (امتحان)

ابتلاء (امتحان)

- قرار دادن فرد در تنگنا برای بروز دادن صفات و تمایلات درونی و به ظهور رساندن استعداد‌های ایشان / روشن شدن تصمیم و عمل
- موفقیت در امتحان = کمال / شکست در امتحان و عملکرد نادرست = خسران
- سنت عام ابتلاء
- شامل همه‌ی انسان‌ها و در همه‌ی زمان‌ها

آیه

{ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلُوكُم بِالْأَشْرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ }

هر کسی طعم مرگ را می‌چشد؛ و قطعاً ما شما را با شر و خیر می‌آزماییم و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.
سنت خالص ابتلاء

اعلام ایمان ← ورود به امتحانات خاص

آیه

{ أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ }

آیا مردم گمان کردند رها می‌شوند همین که بگویند ایمان آوردیم؛ و آزمایش نمی‌شوند؟
امام صادق(ع): «انما المؤمن بمنزلة كفة الميزان كلما زيد في ايمانه زيد في بلائه؛ به راستی که مومن به منزله‌ی کفه‌ی ترازوست؛ هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین‌تر می‌شود.»

سنت امداد عام الهی

امداد عام

- دادن امکانات رسیدن به هدف به هر دو گروه حق و باطل، تا در مسیر خود پیش بروند و باطن خود را آشکار کنند.
- روی آوردن دنیا و لذت‌های دنیوی به برخی انسان‌های گناهکار نشانه‌ی لطف خداوند به آنان نیست.

آیه

کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید. * اما اینان در آخرت جزء آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آن‌چه را که انجام می‌دهند، باطل است.

{ كُلًّا نُمِدُّ هُوَلاءِ وَ هُوَلاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا }

معلول توحید ربوبیت علت

سنت امداد خاص الهی (توفیق)

امداد خاص

- توفیق در فرهنگ قرآنی به معنای آسان نمودن است؛ یعنی فراهم کردن اسباب و شرایط همراه با سعی و تلاش انسان برای آسان‌تر رسیدن به مقصود
- نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت افراد
- در کسب توفیق عامل درونی اهمیت دارد

آیه

بایخ سببت به ندای حق

{ وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَ إِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ }

و کسانی که در راه ما جهاد [و تلاش] کنند حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم و در حقیقت خداوند با نیکوکاران است.

دکتر کریمی

درس ششم: سنت‌های خداوند در

سنت سبقت رحمت بر غضب

سبقت رحمت بر غضب

- آمرزش گناهان با توبه / حفظ آبروی گناهکار / پذیرش عبادت اندک / رضایت سریع
- از توبه کار / ثبت فوری کار نیک / تاخیر در ثبت گناه و عمل بد / پاداش چند برابر با عمل نیک / جزای برابر با گناه
- دعای «یا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ»

آیه

پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرد

آیه

همراهی اعمال انسان در قیامت

«مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امْتَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ»
کسی که کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] می‌گیرد و کسی که کار بدی بیاورد جزء به اندازه‌ی آن کیفر نمی‌شود و بر آنان ستم نمی‌شود.

سنت تاثیر اعمال انسان در زندگی او

تأثیر اعمال در زندگی

- آینده‌ی هر کس در گروه رفتارهای گذشته‌ی اوست
- صلحی رحم = افزایش عمر / قطع رحم = کاهش عمر / صدقه = دفع بلا / ایمان و تقوا = نزول برکات الهی
- امام صادق (ع): «مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَمَنْ يَعْيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعْيشُ بِالْأَعْمَارِ»

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا

توصیف

نمره

توصیف

فَأَخَذْنَا هُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿
نمره ← **مُحْسِنَاتِ الزَّهْمَاتِ مَعْنَى**

و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند، قطعاً برایشان می‌گشودیم برکاتی از آسمان و زمین ولی تکذیب کردند، پس آنان را گرفتار ساختیم به [کیفر] آنچه مرتکب می‌شدند.

سنت املاء و استدراج

املاء و استدراج

- پیشروی در گناه و باطل + خرسندی از آن + لجاجت با حق ← استفاده‌ی نادرست از فرصت‌ها، امکانات و نعمات خدادادی (بلا)، فرو رفتن در گناه و شقاوت ابدی
- جلوه‌گر شدن مهلت‌ها و نعمت‌ها با اختیار خودشان به صورت بلای الهی
- بار گناه = هر روز سنگین‌تر / هلاکت ابدی = به تدریج نزدیک‌تر
- سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان در گناه

آیه

﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلَىٰ لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١١٠﴾

سنت مخفی الهی (از راه نامعلوم)

و کسانی که آیات ما را تکذیب کردند به تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد از آن راه که نمی‌دانند، و به آن‌ها مهلت می‌دهم همانا تدبیر من استوار است.

در مسیر

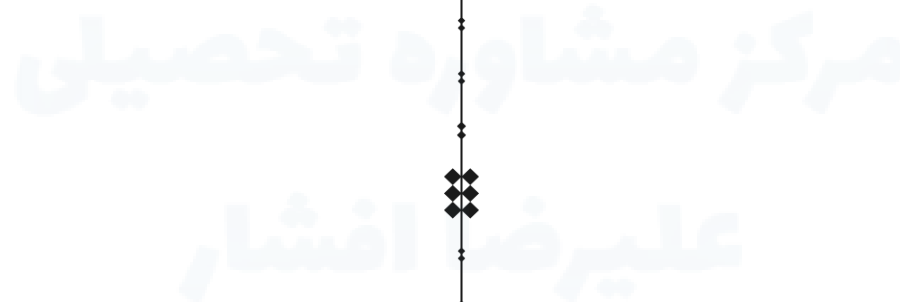
در مسیر

- اندیشه و تفکر = سرآغاز هر حرکت
- کسب مدارج معنوی و انسانی و کمالات با انجام دادن مجموعه‌ای از کارها و ترک برخی امور در قلمروهای مختلف = گام بعد (واجبات)
- دشواری‌های مسیر را، پشتیبانی خداوند، قدرتمندترین قدرتمندان، آسان می‌کند.

آیه

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَقَضَلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا﴾

و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسک جستند، به زودی راه [خدا] آنان را در جوار رحمت و فضلی از جانب خویش درآورد و ایشان را به سوی خود، به راهی راست، هدایت کند.
با انجام واجبات و ترک محرّمات می‌توان به کسب مدارج معنوی و انسانی پرداخت.

دکتر کریمی

درس هفتم: بازگشت

آیات درسی

زمر ۵۳

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا
 توحيد مالکیت / نفس لواحه معلول بعدی
 مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ
 علت قبل / معلول بعد
 هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
 علت قبل

• بگو ای بندگان من که زیاده به خود ستم روا داشته‌اید، گناه، ظلم به نفس است از رحمت الهی ناامید نباشید، خداوند همه‌ی گناهان را می‌بخشد. چرا که او آمرزنده‌ی مهربان است.

پیام آیه: با توبه همه‌ی گناهان حتی شرک هم آمرزیده می‌شود.

فرقان ۱۷۰

کسی که باز گردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را
 توبه / ایمان / عمل صالح
 به حسنات تبدیل می‌کند، زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.

پیام آیه: ایمان و عمل صالح کمک‌کننده به توبه است و همراه با توبه گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند.

ارتباط با آیه: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ ...» از رسول اکرم (ص) و «التَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ ...» از امام علی (ع).

بقره ۲۲۲

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ
 • خداوند کسانی را که زیاد توبه می‌کنند، دوست دارد و پاکیزگان را دوست دارد.

پیام آیه: تکرار توبه اگر واقعی باشد موجب محبوب شدن نزد خدا و جلب رحمت او می‌شود.

انقلاب علیه خود

• خود عالی (عقل) علیه خود دانی (نفس اماره) ← پسندیده
 • خود دانی علیه خود عالی = ستم به خود ← ناپسند
 • حدیث قدسی: «ای داود! اگر روی گردانان از من ...»

حقیقت توبه

در لغت ← بازگشت

• در مورد بندگان (عبد) ← بازگشت از گناه به سوی خداوند و عفو و غفران او (متبوع)
 • در مورد خداوند (معبود) ← بازگشت به سوی بنده‌ی توبه کار، باز کردن درهای رحمت به او و بازگرداندن آرامش به قلب او (تابع)
 • حقیقت توبه = احساس پشیمانی در دل بعد از گناه و تصمیم بر عدم تکرار آن ← امام باقر (ع): «برای توبه کردن، پشیمانی کافی است.»

توبه و پاکی

گناه = آلودگی

• توبه = پاک شدن از آلودگی‌ها = پیرایش یا تخلیه
 • رسول خدا (ص): «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»
 • امیرالمومنین (ع): «التَّوْبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَتَغْسِلُ الذُّنُوبَ»
 • با توبه همه‌ی گناهان حتی شرک آمرزیده می‌شود ← «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا...»
 • همراهی توبه با ایمان و عمل صالح = تبدیل گناهان به حسنات ← «کسی که بازگردد و ایمان آورد ...»
 • توبه در جوانی آسان‌تر و نزد خداوند محبوب‌تر است ← پیامبر اکرم (ص): «کسی نزد من محبوب‌تر از جوان توبه کار نیست.»

تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه تنها به معنای دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب

محبوبیت نزد خدا و جلب رحمت او می‌شود. / آیه‌ی «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»

حیله‌های شیطان

• **مأیوس کردن** از رحمت الهی: «گناه کن و بعد توبه کن» ← «آب که از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب» ← هر چقدر آدم بد باشد، با توبه‌ی واقعی بخشیده می‌شود ← بیت «بازآ بازآ بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ...»

• کشاندن انسان به **تسویف**: به تأخیر انداختن توبه / خاموش شدن میل توبه / بیشتر درمورد **جوانان**

• کشاندن گام‌به‌گام، **تدریجی** و آهسته به گناه: **عدم توجه به زشتی و قبح گناه / ارتباط با**

نامحرم

مراحل تکمیل توبه

• **تلاش در جهت دوری از گناه**: دوری از افراد، اماکن و موقعیت‌هایی که زمینه‌ساز شکل‌گیری گناه می‌شوند.

• **جبران حقوق الهی**: مهم‌ترین حق خداوند = حق اطاعت و بندگی / **تلاش برای جبران گناه** کافی است و خداوند گناهان باقی مانده را می‌بخشد.

• **جبران حقوق مردم**: **جبران با تمام وجود حقوق مادی و معنوی مردم**

توبه‌ی اجتماعی

• **خروج جامعه** از مسیر توحید و اطاعت از خداوند **نیازمند توبه‌ی اجتماعی** است. / **امر به**

معروف و نهی از منکر = مهم‌ترین راه اصلاح و درمان جامعه‌ی بیمار / **ریشه‌دار شدن انحراف** = **صعوبت اصلاح جامعه** = **نیازمندی به ایثارهای بزرگ**

ظرف توبه = تمام عمر

• **بهترین زمان توبه** = **جوانی** (دوره‌ی انعطاف‌پذیری، تحول و دگرگونی بر خلاف دوران پیری)

دکتر کریمی

درس هشتم: احکام الهی در زندگی

آیات درسی

شمس ۹

• به یقین هر کس خود را تزکیه کرد، رستگار شد.

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا

پیام آیه: قرآن کریم، رمز سعادت و رستگاری ما را تزکیه‌ی نفس می‌داند.

سجده ۱۷

هیچ کس نمی‌داند چه پاداش‌هایی که مایه‌ی روشنی چشم‌هاست برای آن‌ها

نهفته شده؛ این پاداش کارهایی است که انجام می‌دادند.

پیام آیه: قرآن کریم، رمز سعادت و رستگاری ما را تزکیه‌ی نفس می‌داند.

توبه ۱۰۹

• آیا آن کس که بنیاد [کار] خود را بر پایه‌ی تقوای الهی و خشنودی خدا نهاده، بهتر است؛ یا کسی که بنای خود را بر لبه‌ی پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرو می‌افتد؟ و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی‌کند.

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٌ
مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانَهَارٍ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

بی توجهی به احکام الهی از مصادیق ظلم است

پیام آیه: زندگی محکم و استوار بر پایه‌ی تقوای الهی و خشنودی خداست، که تنها روش و شیوه‌ی مطمئن پیش‌روی انسان‌های خردمند است.

بقره ۲۱۹

• از تو درباره‌ی شراب و قمار می‌پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ و منفعت‌هایی برای مردم است اما گناهشان بزرگ‌تر از منفعتشان است.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الخَمْرِ وَ المَيْمِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَ إِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا

پیام آیه: شراب و قمار دو گناه کبیره‌ای که دارای ضرر می‌باشند بیان شده‌اند و احکام اسلام با تمایلات انحرافی مردم، منطبق نمی‌شود.

بقره ۲۱۹

• به زنا نزدیک نشوید قطعاً آن عملی بسیار زشت و راهی ناپسند است.

وَ لَا تَقْرَبُوا الرِّزْيَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا

پیام آیه: زنا هم عملی زشت و هم راهی برای گناهان دیگر است و احکام اسلام با تمایلات انحرافی مردم، منطبق نمی‌شود.

بقره ۲۱۶

و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می‌دارید و آن برای شما بد است و خدا می‌داند و شما نمی‌دانید.
پیام آیه: دستورات خداوند، بر مبنای ضرر و فایده‌ی هر عمل است؛ نه دوست داشتن یا نداشتن مردم.

دکتر کریمی

درس هشتم: احکام الهی در زندگی

عرصه‌ی فرهنگ و ارتباطات

- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی به منظور اشاعه‌ی فرهنگ و معارف اسلامی و تقابل با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی ... / مستحب / برای افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی دارند، واجب کفایی / فراهم آوردن زیر ساخت‌ها توسط دولت اسلامی طبق قاعده‌ی نفی سبیل، واجب / استفاده‌ی حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی توسط مردم، واجب
- تولید و توزیع فیلم، CD، مجلات و ... به منظور گسترش فرهنگ اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی ... / عمل صالح و دارای پاداش اخروی بزرگ / واجب کفایی
- استفاده از هر ژانر موسیقی ... جایز است مگر محرک شهوت و لهوی که حرام بوده.
- استفاده از آلات موسیقی برای سرودها و برنامه‌های فرهنگی، حلال و جایز
- تولید، توزیع، تبلیغ، فیلم، CD و سایر رسانه‌های مفسده دار و لهوی ... / گناه بزرگ (کبیره) / خرید و فروش، تماشا و گوش کردن به آن‌ها، حرام

عرصه‌ی ورزش و بازی

- ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی ← مستحب
- پیش‌قدم شدن در برگزاری بازی‌ها و ورزش‌های دسته‌جمعی : پاداش اخروی (مستحب)
- شرط‌بندی (زیان آور روحی و اجتماعی) حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی ← حرام
- فراهم کردن اسباب و امکانات ورزشی هنگامی که برای دور کردن جامعه از فساد ضرورت یابد ← واجب کفایی
- دادن جایزه به ورزشکاران ... / جایز / به نیت روی آوردن جامعه به ورزش‌های مفید و ... ، مستحب

تزکیه‌ی نفس: سبب رستگاری و سعادت / با توبه آغاز و با عمل به احکام تداوم می‌یابد. / «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا...»

احکام تضمین کننده‌ی سلامت و پاکی زندگی دنیوی و سعادت اخروی / «هیچ کس نمی‌داند چه پاداشی‌هایی ...» / خداوند خطاب به پیامبر(ص): «برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده‌ام ...»

زندگی دینی تنها روش مطمئن برای خردمندان و عاقبت اندیشان / «أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ ...»

عدم انطباق احکام اسلام و تمایلات انحرافی / انحراف جوامع در طول تاریخ و مقابله‌ی پیامبرشان با آن‌ها / داستان حضرت لوط / انحراف جوامع در عصر حاضر / قمار و شراب / زنا

مبنای خداوند در احکام، صلاح بشر، ضررهای اعمال بد و فواید اعمال نیک است، نه دوست داشتن و نداشتن مردم ← «... و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید ...»

شراب و قمار : حرام / پذیرفتن این حکم توسط مسلمانان / رواج دوباره در دربار بنی امیه و بنی عباس / قمار کاری بیهوده، بدون فایده‌ی مادی و اقتصادی برای جامعه و به وجود آورنده‌ی کینه و دشمنی / «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ...»

زنا: گناه کبیره / تزلزل بنیان خانواده / حکم حرمت آن برای دیروز، امروز و فرداهاست، جهت عدم تزلزل موقعیت خانواده و تضمین سلامت جسم و روح انسان‌ها / «وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْجِيَّ ...»

عرصه‌ی اقتصاد

- مدیریت اقتصاد توسط مسئولین به هدف ... ← استقلال اقتصادی / پیشروی به سوی عدالت / حرکت به سوی آبادانی
- کوشش در کسب رزق حلال و دوری از حرام، پرهیز از تولید کالای کم کیفیت و فریبکاری در معامله ← تأثیر در زندگی خود و تربیت فرزندان، کمک به اقتصاد کشور
- پیامبر(ص): «عبادت ده جزء دارد که ۹ جز آن کسب و کار حلال است.
- قرار دادن ثروت در اختیار تولید
- آشنایی با احکام تجارت قبل از ورود به تجارت جهت جلوگیری از کسب حرام / امام علی (ع): «يَا مَعْشَرَ التَّجَّارِ الْفَقْهَ ثُمَّ الْمَتَّجِرَ»
- کوشش در استفاده از کالای ایرانی / نخریدن کالاهای مسبب وابستگی ← واجب
- دوری از اشرافی‌گری و دعوت به اقتصاد سالم بر مسئولین ← واجب / امر به معروف و نهی از منکر جهت سلامت اقتصاد توسط مردم ← واجب
- تلاش برای پیشرفت علمی، صنعتی و افزایش تولید داخلی و قناعت در مصرف منابع ... ← واجب
- اسراف در هر صورت، حرام
- لزوم دوری از مدگرایی و تجمل در پوشش / ساده‌زیستی و هم‌دردی با افراد بی بضاعت
- تنظیم اقتصاد توسط دولت، جهت جلوگیری از سلطه‌ی بیگانگان (نفی سبیل) و تحت فشار قرار گرفتن در مواقع خطر ← واجب
- هر نوع تجارتي، اعم از وارد کردن، ترویج، استفاده و ... که به نفع رژیم صهیونیستی و سرمایه داران آن است. ← حرام

سؤالات مخصوص

- ۱- کدام بیت برای توجیه انکار اختیار و اراده در انجام کارها بیان شده است و کلام کدام قرآنی به رد این توجیه می‌پردازد؟
- (۱) «چوب حق و پشت و پهلو آن او
من غلام آلت فرمان او» - «فمن ابصر فلنفسه و من عمی فعلیها»
- (۲) «گفت از باغ خدا بنده خدا
می‌خورد خرما که حق کردش عطا» - «فمن ابصر فلنفسه و من عملی فعلیها»
- (۳) «گفت از باغ خدا بنده خدا
ریک محظوراً»
می‌خورد خرما که حق کردش عطا» - «و ما کان عطاء
- (۴) «چوب حق و پشت و پهلو آن او
من غلام و آلت فرمان او» - «و ما کان عطاء ریک محظوراً»
- ۲۵- کدام یک از موارد زیر با عنوان مطرح شده مناسب دارند؟
- الف) تشخیص هدف درست و راه رسیدن به آن ← افزایش معرفت و محبت به خدا
ب) افزایش محبت الهی در قلب انسان ← راه‌های تقویت اخلاص
ج) پذیرش عواقب عمل و جبران کاستی‌ها ← احساس رضایت و پشیمانی
د) پذیرش عبادت‌های اندک بندگان ← سبقت رحمت بر غضب
- (۱) ب - ج (۲) الف - د (۳) الف - ج (۴) ب - د
- ۳- آیه شریفه «آن‌کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم...» هم مفهوم با کدام آیه شریفه است؟
- (۱) «والذین کذبوا بآیاتنا سنستدرجهم من حیث لایعلمون و املی لهم...»
(۲) «کلا نمذ هولاء و هولاء من عطاء ریک و ما کان عطاء ریک محظوراً»
(۳) «احسب الناس ان یتروکوا ان یقولوا آمنا و هم لایفتنون»
(۴) «من یعبده الله علی حرف فان اصابه خیر اطمان به فان اصابه فتنه...»

- ۴- بیت زیر بیانگر کدام مفهوم است و مطابق روایات نبوی خداوند چه کسانی را بسیار دوست دارد؟
- «این درگه ما درگه نومیدی نیست صدبار اگر توبه شکستی بازآ»
- (۱) شیطان بعد از آلوده شدن انسان به گناه او را مایوس می‌کند. - بسیار توبه‌کننده
(۲) شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت او را به گناه سوق می‌دهد. - جوانان توبه‌کننده
(۳) شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت او را به گناه سوق می‌دهد. - بسیار توبه‌کننده
(۴) شیطان بعد از آلوده شدن انسان به گناه او را مایوس می‌کند. - جوانان توبه‌کننده
- ۵- کدام گزینه پاسخ سؤالات زیر را به درستی بیان کرده است؟
- مهم‌ترین عامل عقب‌ماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی
- تقویت و تحریک بی‌بندوباری و شهوت
- نشان‌دهنده هویت و شخصیت جامعه
- رمز سعادت و رستگاری
- (۱) اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی - موسیقی لهوی - فرهنگ - توبه از گناهان
(۲) فساد مالی و اداری - موسیقی لهوی - فرهنگ - تزکیه نفس
(۳) اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی - شرط‌بندی - توحید - تزکیه نفس
(۴) فساد مالی و اداری - شرط‌بندی - توحید - توبه از گناهان
- ۶- با توجه به احکام الهی در زندگی امروز چند مورد به درستی بیان شده است؟
- الف) فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی ← واجب کفایی
ب) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صله رحم به شرط رعایت احکام ← جایز
ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد از فساد ← مستحب
د) استفاده از موسیقی خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن ← حلال و جایز
- (۱) ب - د (۲) الف - ج (۳) ج - ب (۴) الف - د

۷- در آیات قرآن کریم پاداش ایمان به خدا و تمسک به او چگونه توصیف شده است؟

- ۱) إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
- ۲) لَيَبْدُلَنَّاهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمَانًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا
- ۳) فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا
- ۴) لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ

۸- کدام عبارت، به رمز سعادت اشاره نموده است و این کار چگونه تداوم می‌یابد؟

- ۱) قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا - توبه و پشیمانی از گناه
- ۲) أَصَابَهُ خَيْرٌ إِمْتَانًا بِهِ - عمل به دستورات الهی
- ۳) قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا - عمل به دستورات الهی
- ۴) أَصَابَهُ خَيْرٌ إِمْتَانًا بِهِ - توبه و پشیمانی از گناه

سایر سوالات

۹- این که «پاداش و کیفر الهی عادلانه و براساس اعمال آزادانه و آگاهانه‌ی خود انسان

است»، از دقت در پیام کدام آیه‌ی شریفه مفهوم می‌گردد؟

- ۱) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا إِمَّا كَفُورًا»
- ۲) «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ»
- ۳) «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ»
- ۴) «فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا»

۱۰- حقیقتی در وجود انسان که به معنای توانایی بر انجام یک کار یا ترک آن است، در کدام

آیه تبلور یافته است و کدام شاهد در آیه‌ی مذکور، وجود آن را اثبات می‌کند؟

- ۱) «فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا» - احساس رضایت یا پشیمانی
- ۲) «فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا» - تفکر و تصمیم
- ۳) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ» - تفکر و تصمیم
- ۴) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ» - احساس رضایت یا پشیمانی

۱۱- پیام «عمل برای دنیا و تجملات آن، در آخرت پوچ و تباه است»، از دقت در ترجمه‌ی

کدام آیه‌ی شریفه مفهوم می‌گردد؟

- ۱) «هر کس طعم مرگ را می‌چشد و قطعاً ما شما را با شر و خیر می‌آزماییم و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.»
- ۲) «آنان که کافر شدند، تصور نکنند که اگر به آنان مهلت می‌دهیم، به نفع آنهاست. فقط به آنان مهلت می‌دهیم تا بر گناهان خود بیفزایند.»

۳) «هنگامی که خداوند شر بنده‌اش را بخواهد، بعد از انجام گناه، نعمتی به او می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد.»

۴) «اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند، بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.»

۱۲- گستردگی و فراگیربودن ابتلائات الهی در تمام شئون زندگی در کدام عبارت شریفه

تجلی دارد؟

- ۱) «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ»
- ۲) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ»
- ۳) «كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۴) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»

۱۳- مطابق کلام امام کاظم (ع)، تبدیل‌کننده‌ی اشراف‌زاده‌ی عیاش به مؤمنی پرهیزکار، برای

پابرجاماندن در توبه‌ای ماندگار، کدام عامل است و چه ثمره‌ای به دنبال خود خواهد آورد؟

- ۱) عبودیت و سرسپردگی به پیشگاه خداوند - حفظ حرمت صاحب و مالک خود
- ۲) عبودیت و سرسپردگی به پیشگاه خداوند - پذیرش خالصانه‌ی فرمان‌های محبوب
- ۳) پایداری بر پیمان‌های گذشته و پیمودن ادامه‌ی راه - پذیرش خالصانه‌ی فرمان‌های محبوب
- ۴) پایداری بر پیمان‌های گذشته و پیمودن ادامه‌ی راه - حفظ حرمت صاحب و مالک خود

دکتر کریمی

آزمونک درس ۵ تا ۸ دوازدهم

۱۸- از آیه شریفه‌ی «أَفَمَن اسَّسَ بِنِيَانِهِ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ» و رضوان خیر کدام مطلب مستفاد می‌گردد؟

- ۱) یک زندگی استوار براساس تقوا و وصول به بهشت طراحی می‌گردد.
- ۲) هر کس اساس زندگی خود را برای وصول به مقام رضوان الهی قرار دهد به آینده امیدوار خواهد بود.
- ۳) رضایت خدا برترین نعمت خداوند است که به انسان متقی هدیه می‌شود.
- ۴) زندگی دینی تنها شیوه‌ی مطمئن و قابل‌اعتماد پیش روی انسان است.

کلید *

۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
۳	۲	۴	۴	۱	۳	۱	۴	۳	۴

۱۴- اگر در پی مصداقی از عبارت شریفه‌ی «إِنَّمَهُمَا آكْبَرُ مِنَ نَفْعِهِمَا» باشیم، کدام مورد یاری‌رسان ما خواهد بود و این آیه، در خصوص کدام لغزش‌گاه‌ها به انسان هشدار می‌دهد؟

- ۱) هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد - «عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ»
 - ۲) هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد - «لَا تَقْرَبُوا الزَّوْجِيَّ»
 - ۳) میان برنده و بازنده، کینه و دشمنی به وجود می‌آورد - «عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ»
 - ۴) میان برنده و بازنده، کینه و دشمنی به وجود می‌آورد - «لَا تَقْرَبُوا الزَّوْجِيَّ»
- ۱۵- ایجاد زمینه‌ی مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن، از جلوه‌های سنت مطرح‌شده در کدام آیه‌ی شریفه است و براساس آن، پشتیبانی خداوند شامل چه کسانی می‌شود؟

- ۱) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لِنَهْدِيَهُمْ لِمَنْ سَلَبُوا» - نیکوکاران
 - ۲) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لِنَهْدِيَهُمْ لِمَنْ سَلَبُوا» - باتقویان
 - ۳) «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَاءِ رَبِّكَ» - نیکوکاران
 - ۴) «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَاءِ رَبِّكَ» - باتقویان
- ۱۶- به ظهور رساندن استعدادها و نشان‌دادن تمایلات درونی افراد بازتابی از توجه به کدام آیه‌ی مبارکه می‌باشد؟

- ۱) وَالَّذِينَ كَذَبُوا بآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ و املی لهم...
 - ۲) و لو انَّ اهل القرى امنوا و اتَّقوا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْاَرْضِ
 - ۳) كَلَّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَاءِ رَبِّكَ مَحْضُورًا
 - ۴) اَحْسَبَ النَّاسُ اَنْ يُتْرَكُوا اَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يَفْتَنُونَ
- ۱۷- با توجه به عبارت شریفه‌ی «قُلْ فِيهِمَا اِثْمٌ كَبِيرٌ وَ اِثْمُهُمَا اَكْبَرُ مِنَ نَفْعِهِمَا» کدام حکم در چه اموری مطرح شده است؟

- ۱) حرمت بناکردن کار خود بر لبه‌ی پرتگاه مشرف به سقوط در آتش دوزخ
- ۲) حرمت زنا و عمل زشت به عنوان راهی بد و از گناهان کبیره
- ۳) حرمت شراب و قمار به عنوان دو گناه بزرگ
- ۴) جایز نبودن قمار و انحراف و ارتباط جنسی جهت تأمین سلامتی جسمی و روحی انسان‌ها

دکتر کریمی

درس نهم: پایه‌های استوار

آیات درس

اعتقاد به توحید و معاد، از معیارهای تمدن اسلامی

بقره/ ۶۲

... مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمَلَ صَالِحًا
توصیف

هر کس به خداوند و روز قیامت ایمان بیاورد و کار نیکویی انجام دهد،

قَلَّمْهُمْ أَجْرَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ
نمره

پادشاه آنان نزد خداوند است و نه ترسی بر آنان است
و نه اندوهگین می‌شوند.

- ۱ معیار اول: مبنای تمدن اسلامی توحید و خدامحوری است.
- ۲ معیار دوم: آخرت‌گرایی و ایمان به معاد در کنار توحید.
- ۳ اشاره به نتایج اعتقاد به معاد اشاره دارد. (درس ۳ - دهم)

ارتباط با حدیث: «ای مردم بگوئید: «معبودی جز الله نیست» تا رستگار شوید.» از پیامبر اکرم (ص)

ولایت‌پذیری از معیارهای تمدن اسلامی

نساء/ ۵۹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا
الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ...

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خدا را اطاعت کنید
و پیامبر (ص) و صاحبان امر را که از شما پیدا اطاعت کنید ...

- ۱ معیار سوم: ولایت‌پذیری و تشکیل حکومت اسلامی
- ۲ مصداق اولی الامر در حدیث جابر توسط پیامبر اکرم (ص) مشخص شده است. (درس ۵ - یازدهم)

عدالت‌محوری و عدالت اجتماعی از معیارهای تمدن اسلامی

حدید/ ۲۵

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَ الْمِيزَانَ

به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان
کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم

لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَ يُحْسِنُوا الصَّلَاةَ
تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.

- ۱ معیار چهارم: تحقق عدالت اجتماعی و برپایی قسط و داد
- ۲ ولایت‌ظاهری: لزوم اجرای احکام اجتماعی اسلام (درس ۴ - یازدهم)

ارتباط با حدیث پیامبر (ص): «برترین جهاد سخن حقی است ...»

جایگاه والای خانواده / احیای منزلت زن از معیارهای تمدن اسلامی

روم/ ۲۱

وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
یکسانی مقام زن و مرد - فطرت مشترک

انس با همسر از اهداف ازدواج (درس ۱۲ - یازدهم)

أَزْوَاجًا لِيَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ
معلول

خانواده محیط دوستی و محبت است.

مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
علت

تا با آن‌ها آرامش یابید و میان شما دوستی و رحمت قرار داد.

لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
خانواده و اهداف تشکیل آن موضوع مهمی برای تفکر است.

همانا که در این مورد، نشانه‌هایی است برای کسانی که تفکر می‌کنند.

- ۱ معیار پنجم: ارتقای جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت
- ۲ اشاره به اعجاز محتوایی قرآن (تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت) (درس ۳ - یازدهم)
- ۳ اشاره به انس با همسران از اهداف ازدواج (درس ۱۲ - یازدهم)

تعقل، تفکر، خردورزی و علم‌دوستی از معیارهای تمدن اسلامی

زمر/ ۹

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَ الَّذِينَ
بگو آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند برابرند؟

لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ
تنها (فقط) خردمندان هستند که پند می‌گیرند.

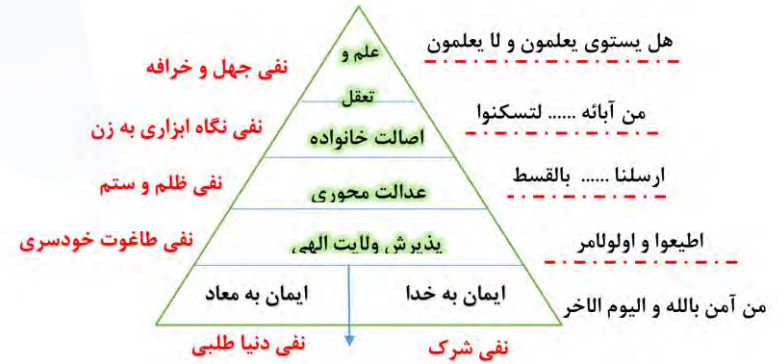
- ۱ معیار ششم: علم‌دوستی و عقل‌گرایی
- ۲ آیه اشاره به برتری عالمان دارد.
- ۳ اشاره به اعجاز محتوایی قرآن (تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت) (درس ۳ - یازدهم)

یکی از مسئولیت های اجتماعی ساختن تمدن است.

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند ←

۱- تغییر در نگرش (جهانبینی)

۲- تحول در شیوه زندگی (سبک زندگی)

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

دکتر کریمی

درس دهم: تمدن جدید و مسئولیت ما

آیه درس

آموزش روش صحیح دعوت خداوند به پیامبر اسلام (ص) نحل / ۱۲۵

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ
إِسْلَام

بِالْحِكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
اولین نمره اخلاص در بندگی (درس ۴ - دوازدهم)

وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
دعوت به اسلام دارای مراتب و مراحل است.

- روش اول دعوت (عقلی): استفاده از حکمت و دانش استوار عقلی است.
- روش دوم دعوت (عاطفی): استفاده از موعظه حسنه و بند و اندرز نیکو و خیرخواهانه است.
- روش سوم دعوت (عملی): استفاده از جدل و گفت‌وگوی عقلی بر مبنای پذیرش اولیه عقاید طرف مقابل و سپس به تعارض و تناقض رساندن آن عقیده است. مثل روش ابراهیم (ع) در مواجهه با ماه، ستاره و خورشیدپرستان

به راه پروردگارت دعوت کن
با دانش استوار و اندرز نیکو
و با آنان به شیوه‌ای که نیکوتر است مجادله نما ...

در عصر جدید وظیفه ما احیاء تمدن فوق است. به این منظور به مطالعه در تمدن جدید غرب می پردازیم.

دکتر کریمی

نکات ارتباطی- معجزه کنکور ۱۴۰۰

آیاتی که پشت سر هم آمده‌اند: (در کتاب یازدهم)

آیاتی که پشت سر هم آمده‌اند: (در کتاب دهم)

- (۱) والعصر
- (۲) ان الانسان لفي خسر
- (۳) الا الذين آمنوا و عملوا الصالحات و تواصلوا بالحق و تواصلوا بالصبر

۱- سوره عصر
 رابطه
 عمر خسران

- (۵۹) يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله و اطيعوا الرسول و اولى الامر منكم
- (۶۰) ألم تر الى الذين يزعمون أنهم آمنوا بما انزل اليك...
 يريدون أن يتحاكموا الى الطاغوت
 و قد أمرؤ أن يكفروا به
 و يريد الشيطان أن يضلهم ضلالاً بعيداً

۲- سوره نساء

- (۷) و نفس و ما سوآها
- (۸) فالهمها فجوورها و تقواها
- (۹) قد أفلح من زكّاهها

۱- سوره شمس آیه:
 رابطه
 گرایش به تزکیه نیکی

- (۲) ولا أقسم باللوامه
- (۳) نه تنها استخوان‌های آن‌ها را به حالت اول درمی‌آوریم.
- (۴) بلکه سر انگشتان آن‌ها را نیز همان‌گونه که بوده مجدداً خلق می‌کنیم.

۲- سوره قیامت آیه:
 رابطه
 وجدان امکان معاد جسمانی

- (۵) انسان شک در وجود قیامت ندارد بلکه علت انکارش این است که او می‌خواهد بدون ترس از دادگاه قیامت در تمام عمر گناه کند.

(۱۸) هر کس تنها دنیا طلبی کند ← دوزخ / خواری

۳- سوره اسراء آیه:

(۱۹) هر کس آخرت طلبی کند ← پاداش

رابطه
 قدر قضا قانون‌مندی جهان

+ سعی
 + مؤمن

- (۲۰۰) بعضی مردم از خدا نیکی دنیا می‌خواهند ← در آخرت بهره ندارند.
- (۲۰۱) بعضی مردم از خدا نیکی دنیا و آخرت می‌خواهند و دوری از عذاب آتش.
- (۲۰۲) ← اینان در کار خود بهره دارند و خداوند سریع الحساب است.

۴- سوره بقره آیه:

طرح چه موضوعی؟ در پناه کدام صفت خدا؟

- ۱- طلب نیکی دنیا و آخرت ← خداوند سریع الحساب است / درس ۱ دهم
- ۲- تحقق قطعی معاد «لا ریب فیہ» ← صادق القول بودن خداوند / درس ۴ دهم
الله لاله الا هو لیجمعنکم یوم القیامه...
- ۳- محبت خداوند و پیروی از پیامبر او ← الله غفور و رحیم / درس ۹ دهم
قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی
- ۴- آیه حجاب (وجوب پوشش - فلسفه حجاب) ← کان الله غفور رحیم / درس ۱۲ دهم
یا ایها النبی قل لازواجک...
- ۵- کسی که بازگردد + ایمان + عمل صالح ... ← خداوند آمرزنده و مهربان است. / درس ۷ دوازدهم
- ۶- قل یا عباد الذین اسرفوا علی انفسهم ← انه غفور رحیم / درس ۷ دوازدهم
لا تقنطوا من رحمه الله
- ۷- وجوب نماز و فایده آن که ذکر و تقواست ← والله یعلم ما تصنعون / درس ۱۰ دهم
اقم الصلاة...
- ۸- ذلک بان الله لم یک مغیراً بنعمه / علت غیبت امام زمان ← ان الله سمیع علیم / درس ۹ یازدهم
- ۹- نیازمندی پدیده‌ها (انتم الفقراء...) ← والله غنی و حمید / درس ۱ دوازدهم
- ۱۰- قل الله خالق کل شیء «خالقیت خداوند» ← و هو الواحد القهار / درس ۲ دوازدهم
یکتای مقتدر

مرکز مشاوره تحصیلی
علیرضا افشار

راه‌های ارتباطی مرکز مشاوره

تلگرام

اینستاگرام

وبسایت

AlirezaAfsharOfficial

AlirezaAfsharOriginal

www.AlirezaAfshar.org

رزور مشاوره خصوصی علیرضا افشار

برای رزور مشاوره خصوصی تک جلسه و ماهانه
به شماره ۰۹۳۵۸۹۶۰۵۰۳ در واتساپ پیام دهید

Afshar.xyz

آدرس تمام رسانه ها :

